

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΖ | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1980 | ΑΡΙΘ. 17/18

ΜΗΝΥΜΑ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΥΤΕΚΝΟΥΣ

Τὸν ὠραῖον ὄραματισμὸν τοῦ Ἱεροῦ Ψαλμοῦ:

«Οἱ υἱοὶ σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν

κύκλω τῆς τραπέζης σου» (Ψαλμ. 127,3)

μετὰ πολλῆς πατρικῆς ἀγάπης ἀπευθύνομεν πρὸς τοὺς ἐορτάζοντες σήμερον ἀγαπητοὺς Πολυτέκνους.

Ὁ Ἱερός Ψαλμὸς μεταφέρει τὴν εὐλογίαν ταύτην τοῦ Μεγάλου Οὐρανίου Πατρὸς πρὸς πάντας τοὺς ἐπιγείους γονεῖς, παρομοιάζων τοὺς οἰκογενειακοὺς βλαστοὺς μὲ νεοφυτέμενα δένδρα ἐλῆας, ὡς χρυσὴν ἐλπίδα πλουσίας μελλοντικῆς καρποφορίας.

Ἦδη εἰς τοὺς καιροὺς μας τὸ ἀγιογραφικὸν τοῦτο ἀπόφθεγμα περιλαμβάνει πολλαπλᾶς ἀξιολογικὰς διαστάσεις.

Ἡ διὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἱερολογία τοῦ πρώτου καὶ ὑψίστου μυστηρίου τοῦ γάμου πρὸς συγκρότησιν οἰκογενείας, ὡς βασικοῦ κοινωνικοῦ κυττάρου, ἀποτελεῖ τὴν ἐνεργοποίησιν τῆς Θείας Ἐντολῆς:

«καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον...

ἄρσεν καὶ θῆλυ...

καὶ εὐλόγησεν αὐτούς...

λέγων· ἀύξανεσθε καὶ πληθύνεσθε

καὶ πληρώσατε τὴν γῆν...» (Γεν. Α', 28).

Οὕτως, ἢ, διὰ τῆς Θείας Παρουσίας, θεμελίωσις τοῦ φυτωρίου τῆς ἐπὶ γῆς ἀνθρωπότητος, καθιερώνει τὴν πνευματικὴν πηγὴν τῆς συζυγίας, ὡς μοναδικὴν ἀσφαλῆ προϋπόθεσιν οἰκοδομῆς τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν.

Ἐκ τούτου γίνεται φανερόν, πόσον ὄντολογικὴν καὶ ἀξιολογικὴν ἔννοιαν ἔχει διὰ τὴν οἰκογένειαν ἢ ἀνόθευτος διατήρησις ἀδιαλείπτου τοῦ οἰκογενειακοῦ συνδέσμου μετὰ τοῦ οὐρανίου Πατρὸς. Τόσον διὰ τὴν ὀρθὴν καὶ ἄνευ βιασμοῦ τοῦ Θείου Θελήματος συγκρότησιν τῆς οἰκογενείας, ὡς προϋποθέσεως καταρτισμοῦ ὑγιοῦς κοινωνίας, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐν πνεύματι Κυρίου σταδιοδρομίαν καὶ εὐτυχίαν καὶ τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Προφανῆς, λοιπόν, ἀγαπητοὶ Πολύτεκνοι, ὁ ὑψηλὸς ἐν τῷ κόσμῳ προορισμὸς τῆς οἰκογενείας. Ἄλλ' ἐπίσης καταφανὲς καὶ τὸ βαρύτερον χρέος ὅλων τῶν κοινωνικῶν παραγόντων, κρατικῶν καὶ ἰδιωτικῶν καὶ φυσικὰ ὑπὸ τὴν πρωτοπορείαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας διὰ τῶν ὀργάνων Τῆς, διὰ τὴν πολλαχῶς καὶ ποικιλοτρόπως συμπαράστασιν πρὸς τὰς οἰκογενείας τῶν γενναίων κοινωνικῶν ἀγωνιστῶν Πολυτέκνων.

Αἱ οἰκογένειαι τῶν Πολυτέκνων διεκδικοῦν κατὰ θεῖον καὶ κατὰ πάντα ἀνθρώπινον νόμον τὴν πρώτην θέσιν μερίμνης ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ἡ-

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΚΑΙ Η ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΑ ΝΕΟΤΗΣ

ΜΑΘΗΣΙΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΝ

γ'. Μορφολογία τοῦ βιβλίου.

1. Οὐδεμία δύναται νὰ υπάρξῃ ἀμφιβολία ὅτι καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ καὶ καλαισθητικὴ ἐμφάνισις τοῦ βιβλίου, ἡ ποιότης τοῦ χάρτου, τὰ κανονικὰ καὶ ἀνάλογα στοιχεῖα τῶν γραμμάτων, μάλιστα δὲ ἡ εἰκονογράφησις τούτου συντελοῦν σπουδαίως εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ ὠραίου καὶ τὴν ἔξαρσιν τοῦ ιδεώδους εἰς τὰς ψυχὰς τῶν παιδιῶν. Βιβλίον καλοτυπωμένον καὶ καλῆς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεως· βιβλίον ἐξ ἐκλεκτοῦ χάρτου καὶ με ὠραίας καὶ εἰ δυνατόν ἐγχρώμους ἢ καὶ πολυχρώμους εἰκόνας, προδιαθέτει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀναγινώσκοντα εὐμενῶς καὶ διεγείρει εὐάρεστα συναισθήματα διὰ τὴν εἰσδοχὴν ὑπὸ τοῦ νέου τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου. Ἐξ ἄλλου τὰ μέγιστα συντελεῖ εἰς τὴν ἐποπτικὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἀναγινωσκομένου καὶ μάλιστα τὴν διατήρησιν τούτου ἐν τῇ μνήμῃ. Αἱ ἰδέαι διὰ τῶν εἰκόνων οἰοῦνται σωματοποιοῦνται, τὸ δὲ ἰδεατὸν πραγματοποιεῖται καὶ γίνεται ζωηρὸν καὶ ἀπτὸν γεγονός. Ἡ ἀνάγνωσις ἀποκτᾷ μεγαλειότεραν σαφήνειαν

διὰ τῶν εἰκόνων, σαφεστέραν ἀκρίβειαν καὶ ἐπιβλητικώτεραν στερεότητα· διότι ἡ εἰκὼν ἔχει τὸ ἰδιάζον νὰ προσδίδῃ εἰς τὴν ἀφηρημένην σκέψιν συγκεκριμένην μορφήν. Εἶναι ἡ ὀντοποιουμένη ἰδέα.

2. Δὲν εἶναι λοιπὸν μόνον αἰσθητικοὶ λόγοι ἐπιβάλλοντες τὴν καλὴν καὶ καλαισθητικὴν τοῦ βιβλίου ἐκτύπωσιν καὶ εἰκονογράφησιν, ἀλλὰ καὶ ψυχολογικοὶ καὶ γνωσιολογικοί. Ἄν «τὸ ὄργανον τῆς καρδίας εἶναι ὁ τ ὄ ν ο ς», κατὰ τὸν Βάγνερ, καὶ ἡ καλλιτεχνία γενικῶς εἶναι «ὁ πλήρης παλμῶν ἔρως, ὁ ἐξιδανικεύων τὴν αἰσθητὴν ἡδονὴν καὶ καθιστῶν ἀνθρώπινον τὸ ὑπερούσιον καὶ ἀκατάληπτον» καὶ ἡ εἰκονογράφησις εἰδικῶς «παρασκευάζει τὴν ψυχὴν, ὥστε νὰ εἶναι πρόθυμος εἰς ὑποδοχὴν τῶν νέων γνώσεων, ὅπως καὶ ἡ βροχὴ προπαρασκευάζει καὶ προετοιμάζει τὴν γῆν εἰς ὑποδοχὴν νέων σπερμάτων», κατὰ τὸν σοφὸν Κοραῆν. Ὁ δὲ Μέγας Βασίλειος θεωρεῖ τὴν διὰ τέρψεως παρεχομένην γνῶσιν ὡς μέσον διατηρήσεως ἐπὶ τὸ διαρκέστερον καὶ μονιμώτερον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν

ροϊκῶν φορέων τοῦ εὐγενοῦς κοινωνικοῦ βάρους τῆς προσφορᾶς πιστῶν διὰ τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν τέκνων, νομιμοφρόνων διὰ τὴν φιλότιμην Πατρίδα πολιτῶν καὶ ὑπερασπιστῶν καὶ ἱκανῶν κατὰ κλάδους καταρτισμοῦ κοινωνικῶν στελεχῶν.

Ἡ Ἐκκλησία ὡς φιλόστοργος Μήτηρ συμπροσευχομένη καὶ ἐπευλογοῦσα τὴν ὑπὲρ τῶν

συμπαθεστάτων πολυτέκνων οἰκογενειῶν σταυροφορίαν, ἐπικαλεῖται ἐπὶ πάσας τὰς γνησίας χριστιανικὰς οἰκογενεῖας τῶν Πολυτέκνων πλουσίαν τὴν παρὰ Κυρίου εὐλογίαν καὶ πολύτιμον τοῦ Οὐρανοῦ Πατρὸς συμπαραστάσιν, διατηροῦσα πάντοτε ἀνοιχτὰς τὰς ἀγκάλας Της πρὸς αὐτάς.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

νέων τοῦ προσλαμβανομένου μαθήματος. «Τὸ μὲν βίαιον μάθημα, λέγει ὁ Μέγας οὗτος τῆς Ἐκκλησίας μας Πατὴρ καὶ Διδάσκαλος, δὲν παραμένει, τὸ δὲ μετὰ τέρψεως καὶ χάριτος εἰσδυόμενον μονιμώτερον εἰς τὰς ψυχὰς ἐγκαθίσταται».

★

3. Τὸ θέμα ἐπεγράψαμεν «μ α θ η σ ι ε καὶ β ι β λ ι ο ν», ἵνα καὶ διὰ τοῦ τίτλου καταδειχθῇ ἡ μέγιστη τῶν σχολείων ὑποχρέωσις εἰς τὴν παρότρυνσιν τῆς παιδικῆς ψυχῆς εἰς ἀγάπην τοῦ βιβλίου. Καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ Πολιτεία τελευταίως μεγάλας κατέβαλε καὶ καταβάλλει προσπάθειάς διὰ τὴν ἀρίστην, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐμφάνισιν τοῦ μαθητικοῦ βιβλίου. Ἐτυχε νὰ ἔλθουν εἰς τὰς χεῖράς μου μαθητικὰ βιβλία τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ ὁμολογῶ ὅτι πολλὰ τούτων εἶναι ἄριστα αἰσθητικῶς καὶ διὰ τὰ ὁποῖα οὐδὲ εἰς τὸ ὄνειρόν μας ἐφάντασθημεν, ὅτε ἐκαθήμεθα ἐπὶ τῶν μαθητικῶν θρανίων, κατὰ τὰ εὐτυχῆ χρόνια τῆς νεότητός μας. Ὑπάρχει λοιπὸν πρόοδος εἰς τὴν καλαισθητικὴν καὶ εἰκονογραφικὴν ἐμφάνισιν τοῦ μαθητικοῦ βιβλίου. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν μεθοδολογικὴν διαίρεσιν καὶ τὴν δι' ἐρωτήσεων πρόκλησιν τῶν μαθητῶν εἰς ἀναζήτησιν τῆς ὀρθῆς ἀπαντήσεως καὶ δι' αὐτῆς, τῆς ἐμπεδώσεως τοῦ διδαχθέντος κεφαλαίου. Ὑπάρχει βεβαίως πρόοδος εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ μαθητικοῦ βιβλίου. Ἐξ ἄλλου καὶ πλεῖστα ὅσα ἐλαττώματα ἐμφανίζουσιν μερικὰ μαθητικὰ βιβλία καὶ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον καὶ εἰς τὴν γλωσσικὴν διατύπωσιν. Ἀκόμη καὶ τὸ Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων ἐπιδέχεται ἱκανὰς βελτιώσεις, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὰ θεωρούμενα γενικῆς μορφώσεως καὶ κατ' ἐξοχὴν τὰ θρησκευτικὰ, τὰ ἠθικά, τὰ φιλοσοφικά, τὰ κοινωνιολογικὰ καὶ τέλος τὰ ἐθνικῆς ἀγωγῆς.

4. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ σχολείου μήπως τὴν αὐτὴν καὶ μάλιστα ἀκόμη μεγαλειότεραν ὑποχρέωσιν δὲν ἔχει καὶ ἡ οἰκογένεια διὰ τὰ τέκνα της; Τὸ σχολεῖον κατευθύνει καὶ καθοδηγεῖ, παροτρύνει καὶ παρακινεῖ. Ἡ οἰκογένεια ὅμως οἰκοδομεῖ καὶ ὄντοποιεῖ τὰς θεωρητικὰς τοῦ σχολείου παροτρύνσεις. Διὰ τοῦτο μέγιστην ὑπέχουσι τὴν εὐθύνην οἱ γονεῖς ἐκεῖνοι, οἵτινες παραμελοῦσι καὶ ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο τὴν πνευματικὴν τῶν τέκνων τῶν ἀνάπτυξιν διὰ τοῦ ἐπωφελοῦς καὶ ἠθικοδιδασκτικοῦ βιβλίου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐπὶ τὰ βελτίω πνευματικὴ καὶ ἠθικοθρησκευτικὴ ἐξέλιξις καὶ ἀνάπτυξις τοῦ νεαροῦ γόνου των. Οὐχ ἦττον, σπουδαία εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ ἀπὸ μέρους τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας συνδρομή, ὡς πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται θέμα. Δημοτικαὶ καὶ Κοινοτικαὶ Βιβλιοθήκαι πρέπει νὰ ἀποτελοῦν τὸν πρῶτον στολισμὸν τῶν πρωτευουσῶν τῶν Ἐπαρχιῶν. Καὶ ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι καταβάλλονται προσπάθειαι ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας πρωτίστως, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους εὐγενῶν καὶ εὐπαιδευτῶν ἐξ ἐπαρχιῶν καταγομένων εὐπατριδῶν, οἵτινες ἐγείρουν ἰδίαις δαπάναις μεγάλα ἢ μικρότερα «Πνευματικὰ Κέντρα» εἰς τὴν γενέτειράν των ἐπαρχίαν, ἅτινα πλουτίζουν μὲ Βιβλιοθήκας· μερικοὶ δὲ ἐπιστήμονες καταλείπουσι τὰς προσωπικὰς των Βιβλιοθήκας εἰς τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς των, ἵνα ἐλκύσουν τοὺς νέους εἰς μελέτας. Ἀλλὰ καὶ ἡ Πολιτεία οὐχὶ μικρὰς καταβάλλει προσπάθειάς διὰ τὴν ἵδρυσιν Βιβλιοθηκῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ μάλιστα εἰς τὰς μεγάλας πόλεις.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕΛΗ — ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος κατὰ τὴν α' συνεδρίαν αὐτῆς (2.9.80) τῆς 124ης Συνοδικῆς Περιόδου (1.9.80 ἕως 31.8.81) συνεκρότησε τὰ Πρωτοβάθμιο καὶ Δευτεροβάθμιο διὰ Πρεσβυτέρους κ.λπ. Συνοδικὰ Δικαστήρια, ἀποτελούμενα:

α. ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ: Σεβ. Μητροπολίται: Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, Πρόεδρος· Μέλη: Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Σεραφεῖμ, Πειραιῶς κ. Καλλινίκος, Χίου κ. Διονύσιος, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελέτιος· ἀναπληρωματικὸν Μέλος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος.

β. ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΝ: Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, Πρόεδρος· Μέλη οἱ Σεβ. Μητροπολίται: Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, Κίτρους κ. Βαρνάβας, Εὐάνθης κ. Ἀντώνιος, Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος, Θεσσαλιώτιδος κ. Κλεόπας, Περιστερίου κ. Χρυσόστομος· ἀναπληρωματικὸν Μέλος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος.

Ὡσαύτως ἐγένετο ὁ διορισμὸς τῶν Σεβ. Συνέδρων ὡς Μελῶν τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν ὡς κάτωθι:

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΑΙ

1. Ἀρχιγραμματείας· Σεβ. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος.

2. Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καὶ Μουσικῆς· Σεβ. Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κλεόπας.

3. Δογματικῶν καὶ Νομοκανονικῶν Ζητημάτων· Σεβ. Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Σεραφεῖμ.

4. Θείας Λατρείας καὶ Ποιμαντικοῦ ἔργου· Σεβ. Χίου κ. Διονύσιος.

5. Μοναχικοῦ βίου· Σεβ. Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελέτιος.

6. Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς Νεότητος· Σεβ. Πειραιῶς κ. Καλλινίκος.

7. Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν σχέσεων· Σεβ. Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελέτιος.

8. Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσεως καὶ Ἐπιμορφώσεως τοῦ ἑ-

φημεριακοῦ Κλήρου· Σεβ. Περιστερίου κ. Χρυσόστομος.

9. Τύπου, Δημοσίων Σχέσεων καὶ Διαφωτίσεως· Σεβ. Πειραιῶς κ. Καλλινίκος.

10. Ἐπιτῶν αἱρέσεων· Σεβ. Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος.

11. Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Εὐποιίας· Σεβ. Χίου κ. Διονύσιος.

12. Ἐπιτῶν Οἰκονομικῶν· Σεβ. Λαρίσης κ. Σεραφεῖμ.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

α. Ἀνωτάτων Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων· Πρόεδρος ὁ Σεβ. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος, ἀναπληρούμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Χίου κ. Διονυσίου.

β. Πενταμελὲς Ὑπηρεσιακὸν Συμβούλιον· Πρόεδρος ὁ Σεβ. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος, ἀναπληρούμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Χίου κ. Διονυσίου.

γ. Τριμελὲς Ὑπηρεσιακὸν Συμβούλιον, Πρόεδρος ὁ Σεβ. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος, ἀναπληρούμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Χίου κ. Διονυσίου.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

α. Ο Δ Ε Π· Τακτικὰ Μέλη: Σεβ. Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος καὶ Σεβ. Λαρίσης κ. Σεραφεῖμ.

Ἀναπληρωματικὰ Μέλη: Σεβ. Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος καὶ Σεβ. Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος.

β. Ἀποστολικὴ Διακονία· Τακτικὰ Μέλη: Σεβ. Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος καὶ Σεβ. Κίτρους κ. Βαρνάβας.

Ἀναπληρωματικὰ Μέλη: Σεβ. Πειραιῶς κ. Καλλινίκος καὶ Σεβ. Περιστερίου κ. Χρυσόστομος.

γ. Τ Α Κ Ε· Τακτικὸν Μέλος ὁ Σεβ. Θεσσαλιώτιδος κ. Κλεόπας, ἀναπληρωματικὸν Μέλος ὁ Σεβ. Περιστερίου κ. Χρυσόστομος.

Τὰ Μέλη τῆς ὑπὸ τὴν νέαν σύνθεσιν Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου. Εἰς τὸ μέσον ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σερραφεῖμ καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ οἱ Σεβ. Μητροπολίται Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, Κίτρους καὶ Κατερίνης κ. Βαρνάβας, Εἰάνθης καὶ Περιθωρίου κ. Ἀντώνιος, Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος, Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κλέπας, Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Σερραφεῖμ, Πειραιῶς κ. Καλλίνικος, Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος, Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν κ. Διονύσιος, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελέτιος. Ἐπίσης ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιμ. κ. Ἐρώνυμος Λιάπης καὶ οἱ Γραμματεῖς Αὐτῆς ἀρχιμ. κ. Γερμανὸς Παρασκευόπουλος καὶ ἀρχιμ. κ. Γρηγόριος Παπουτοόπουλος.

ΠΕΡΙ ΤΑΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΣ ΕΛΛΗΝΟΒΟΥΛΓΑΡΙΚΑΣ ΣΧΕΣΕΙΣ*

Με ιδιαίτεραν χαράν εύρισκόμεθα ένταύθα οί έξ Έλλάδος προερχόμενοι, διά νά συμμετάσχωμεν εις τό ύπό τής Θεολογικής Σχολής Σόφιας οργανούμενον Συνέδριον, του οποίου κεντρικόν θέμα έχει όρισθή «Έκκλησιαστικά και πολιτιστικά Έλληνοβουλγαρικά σχέσεις κατά τον Μεσαίωνα», μεταφέροντες έν τή προσηκουόση τιμή τόν χαιρετισμόν και τās εύχās τής ήμετέρας Έκκλησίας. Προσωπικώς από καρδίας εύχαριστώ τόν Μακ. Πατριάρχην κ. Μάξιμον, ως και τόν Πρύτανιν και τόν Σύλλογον τών Καθηγητών τής Θεολογικής Σχολής διά τήν πρός έμέ άπ' εύθείας γενομένην πρόσκλησιν. Η χαρά ήμϊν γίνεται έτι μεγαλύτερα έκ του γεγονότος, ότι τό Συνέδριον συμπίπτει εις μίαν περίοδον σαφώς καλλιεργουμένων σχέσεων φιλίας και καλής γειτονίας μεταξύ τών λαϊών μας, αί όποίαι, έκτός τής έν πνεύματι Χριστού συμπορεύσεως τών αδελφϊν Έκκλησιϊν μας, εκτείνονται και εις τόν εύρύτερον πολιτικόν και κοινωνικόν κύκλον, μετά μάλιστα τήν πρόσφατον άνταλλαγήν γονίμων επισκέψεων μεταξύ τών ήγετϊν τών δύο χωρϊν.

★

Άλλ' επί του προκειμένου δέν θά ήτο, φρονϊ, άνεδαφικός ό Ισχυρισμός, ότι εις τήν καλλιέργειαν αυτϊν τών συγχρόνων καλϊν σχέσεων πρωτοπορειαικήν θέσιν κατέχει ή Έκκλησία. Η Έλλάς και ή Βουλγαρία είναι χϊραι πλησίον άλλήλων τόσοσ γεωγραφικώς και πολιτιστικώς, όσον — περισσότερον μάλιστα — θρησκευτικώς, ή δέ Έκκλησία, πάντοτε «τοίς έμπροσθεν έπεκτεινομένη» (Φιλ. γ' 13), με τήν άκατανίκητον πνευματικήν και ήθικήν αυτής δύναμιν δύναται νά επιδρά σοβαρως εις τήν ζωήν τής κοινωνίας, άκόμη και νά διαμορφώνη τήν ιστορίαν. Μία έστω και χρονογραφική άναγραφή τής εξέλιξεως τών συγχρόνων μεταξύ τών Έκκλησιϊν ήμϊν σχέσεων, ήτις κυρίως έντοπίζεται εις τās δύο τελευταίας δεκαετίας, θά έβεβαίον του λόγου τό άσφαλές.

Ούτω, κατά τήν ύπ' όβην περίοδον από πλευρās βουλγαρικης άνοίγει τόν δρόμον τϊν χρησίμων έπαφϊν ό άείμνηστος Πατριάρχης Κύριλλος, ό όποίος έπεσκέφθη επίσημως τήν Έκκλησίαν τής Έλλάδος κατ' Άπρίλιον του 1962 και συνέβαλε σπουδαίως εις τās πε-

ραιτέρω εξελίξεις τϊν σχέσεων μεταξύ τϊν δύο Έκκλησιϊν και τϊν δύο λαϊν. Άκολουθεϊ ή επίσκεψις εις Έλλάδα τόν Μάιον του 1971, επί τή έπετείη τϊν 150 έτϊν από τής εθνικής ήμϊν άπελευθερώσεως, βουλγαρικής εκκλησιαστικής άντιπροσωπείας, εις τήν όποιαν, έκτός τϊν άλλων, συμμετέσχε και ό νϊν Πατριάρχης κ. Μάξιμος, ως Τοποτηρητής τότε του χηρεύοντος πατριαρχικού θρόνου. Λαμπράν και καρποφόρον συνέχειαν άποτελει ή κατά Μάιον / Ιούνιον του 1975 επίσημος επίσκεψις εις τήν Έκκλησίαν τής Έλλάδος του Μακ. Πατριάρχου κ. Μαξίμου, ό όποίος έτι μάλλον έθερμανε τās μεταξύ τϊν Έκκλησιϊν ήμϊν αδελφικās σχέσεις και προήγαγε τό πνεύμα φιλίας μεταξύ τϊν δύο γειτόνων όμοδόξων λαϊν. Ένταύθα έπιθυμϊ κατά χρέος μετ' εύχαριστιϊν νά σημειώσω, ότι κατά τās δύο τελευταίας προαναφερθείσας περιπτώσεις έσχε τήν τιμήν νά δεχθϊ τους ύψηλους επισκέπτας και ή έδρα τής Μητροπόλεως μου, ή Κατερίνη, εις τήν όποιαν αί εκδηλώσεις, χάρις εις τό έντονον διορθόδοξον ένδιαφέρον αυτής, υπήρξαν πράγματι άληθινόνητοι.

Άπό ελληνικής πλευρās ό προς Βουλγαρίαν δρόμος —ās έπιτραπή νά τό είπω— ήνοιχθη ύπό του όμιλουότος, ό όποίος διακατέχεται από τήν πίστιν και τήν έλπίδα, ότι εις τήν διηρημένην και τεταραγμένην έποχήν μας δύναται νά άποθϊ έντως λυτρωτικόν τό μήνυμα και ή εισφορά μιάς έν αγάπη Χριστού άρραγως ήνωμένης Όρθοδοξίας, ύπό τήν αιγίδα του πρώτου θρόνου αυτής και Μητρος τϊν Έκκλησιϊν μας, του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η πρώτη αυτē επίσκεψις Έλληνος Ίεράρχου από τής άνακηρύξεως τής Βουλγαρικής Έκκλησίας εις αυτοκέφαλον έγένετο από 21-30 Μαρτίου του 1966, θά ένθυμούμαι δέ πάντοτε με συγκίνησιν τους θερμούς λόγους του Πατριάρχου Κυρίλλου, ό όποίος με άπεκάλε: Pervata lastovitsa od Grecia (=Πρώτην χελιδόνα από τήν Έλλάδα), τά φιλάδελφα αισθήματα τϊν Ίεραρχϊν, τήν φιλοφροσύνην τϊν κυβερνητικϊν εκπροσώπων και πρό παντός τās συγκινητικās εκδηλώσεις του λαού. Έπηκολούθησε τόν Μάιον του 1969 επίσκεψις του τότε Αρχιεπισκόπου Άθηνϊν κ. Ίερωνύμου, τή συμμετοχή και τής έλαχιστότητός μου, επί τφ έορτασμϊ τϊν 1100 έτϊν από του θανάτου τϊν Ίεραποστόλων Κυρίλλου και Μεθοδίου, επί τούτω έλθόντος έκ Κωνσταντινουπόλεως και του άειμνήστου Οικουμενικού Πατριάρχου Άθηναγόρα. Κατ' Οκτώβριον του 1974, προσκληθείς, ήλθον και πάλιν εις Βουλγαρίαν μετά Συνοδικής άντιπροσωπείας, επί τή επίσημη άνακηρύξει μου εις Έπίτιμον Διδάκτορα τής Θεολογικής Σχολής Σόφιας, ότε επίσημος έτυχον, έν υπερεκτιμήσει τής ταπεινής προσφοράς μου εις τήν καλλιέργειαν τϊν καλϊν τούτων σχέσεων, και άνωτάτης κρατικής τιμητικής διακρίσεως. Τέλος, σημειούμεν τήν πρό τεσσάρων έτϊν (Ιούνιος 1976) επίσημον επίσκεψιν εις Βουλγαρίαν του Μακ. Αρχιεπισκόπου

★ Έλέχθη ύπό του Μητροπολίτου Κίτρους κ. Β α ρ ν ά δ α κατά τήν επίσημον έναρτήριον τελετήν του έν Σόφια συνελθόντος από 21 - 23 Μαϊου Έλληνο - Βουλγαρικού επιστημονικού Συνεδρίου, ύπό τό γενικόν θέμα «Έλληνο - Βουλγαρικά εκκλησιαστικά και πολιτιστικά σχέσεις κατά τον Μεσαίωνα», επί παρουσία του Μακ. Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Μαξίμου, πολλϊν Βουλγάρων Ίεραρχϊν, του Ίφυπουργού Έξωτερικϊν και Προέδρου τής Έπιτροπής Θρησκευτικϊν Ύποθέσεων κ. Ποπόφ, του Πρέσβους τής Έλλάδος κ. Νομικού, Κληρικϊν, Καθηγητϊν, τϊν συνέδρων και πολλϊν άλλων προσκεκλημημένων.

Χ Ρ Ο Ν Ι Κ Ο Ν

ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΥ ΑΠΟ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ ΕΙΣ ΠΑΤΡΑΣ*

Τὴν πρωίαν τῆς Παρασκευῆς, 18 Ἰανουαρίου 1980, ἀεροπλάνου τῆς πολιτικῆς ἀεροπορίας τῆς Χώρας ἡμῶν, εἰδικῶς παραχωρηθέν, κατὰ παράκλησιν ἡμῶν, ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἀπεγειώθη ἐκ τοῦ ἐκεῖθεν τῶν Πατρῶν ἀεροδρομίου τοῦ Ἀράξου (Κυβερνήτης: ἀντισμήναρχος Μιχ. Χοχλαδάκης) καὶ κατηύθυνθη πρὸς Μασσαλίαν, ὅπου ἔφθασε μετὰ τρίωρον, ἵνα μεταφέρῃ ἐκεῖθεν τὸν Σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου τοῦ Πολιούχου ἡμῶν ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου.

* Ἀπὸ 25 Μαΐου - 1 Ἰουνίου ἐ.ἔ. ἐγένετο ἐν Πάτραις Διεθνὲς Συνέδριον Ἑλλοποννησιακῶν Σπουδῶν, ὀργανωθὲν ὑπὸ τῆς ὁμωνύμου Ἐταιρείας Ἑλλοποννησιακῶν Σπουδῶν (Πρόεδρος: Καθηγητὴς - Ἀκαδημαϊκὸς κ. Παναγ. Ζέπος), τῆ συμμετοχῇ 150 περίπου ἐλλήνων καὶ ξένων ἐπιστημόνων - ἐρευνητῶν.

Ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τούτου ὁ χαράσων τὰς γραμμὰς ταύτας Μητροπολίτης Πατρῶν προσέθη εἰς ἐμπεριστατωμένην

κ. Σεραφεῖμ, ἥτις ἀπέβη πράγματι λίαν συντελεστικὴ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐνότητος τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, χάρις δὲ καὶ εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Βουλγαρικῆς πολιτείας ἐπιδειχθὲν ἐνδιαφέρον, ἔδωκε νέαν ὄθησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς φιλίας μεταξὺ τῶν δύο λαῶν.

Συνέπεια τῆς ὅλης αὐτῆς διεργασίας ἀλλὰ καὶ συμπλήρωσις αὐτῆς ὑπῆρξαν ἢ ἐκατέρωθεν πύκνωσις ἄλλων ὁμαδικῶν ἢ μεμονωμένων συγκατήσεων ἐπὶ θεολογικοῦ ἢ καὶ γενικωτέρου πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου, πρὸ παντὸς δὲ ἢ συνειδητοποίησις τῆς ἀνάγκης πολλαπλασιασμοῦ τῶν γεφυρῶν πνευματικῆς ἐπικοινωνίας πρὸς διευκόλυσιν τῶν χρησίμων ἐπαφῶν. Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου σημειοῦμεν ἰδιαιτέρως τὴν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν χορήγησιν ὑποτροφῶν εἰς Βουλγάρους καὶ Ἑλλήνας σπουδαστὰς τῆς Θεολογίας, διὰ τῶν ὁποίων ἐλπίζομεν νὰ προαχθῇ ἔτι μᾶλλον ἢ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ἀλληλογνωριμία καὶ σχέσις. Ὡς πρωτοπορειῶν παράδειγμα ἐπιθυμῶ νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα παλαιὸν ὑπότροφον καὶ ἀγαπητὸν φίλον, σπουδάζσαντα εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸν ἀλησμόνητον Ἀπόστολον Μιχαήλωφ, τοῦ ὁποίου σημαντικὴ ὑπῆρξεν ἢ συμβολὴ εἰς τὴν ἐν μέσῳ δυσκολῶν ἀρχομένην τότε προσπάθειαν καλλιέργειας κλίματος φιλίας. Περιττὸν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι τὸ παρὸν Συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἀπὸ ἐλληνικῆς πλευρᾶς ἐδόθη ἰδιαιτέρα σημασία διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τοῦτο αὐτοπροσώπως τῶν κοσμητῶν ἀμφοτέρων τῶν Πανεπιστημ-

Τὰ προηγηθέντα.

Ἐἶχε προηγηθῆ (τῇ 9-10-1979) προσωπικὴ ἐπίσκεψις ἡμῶν, ὡς τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου Πατρῶν, εἰς Μασσαλίαν, παρὰ τῷ αὐτόθι Καρδινάλιῳ—Ἀρχιεπισκό-

ἀνακοίνωσιν, περὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου. (Δημοσιεύεται εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία»).

Πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐκκλησίας» καὶ διαμνημόνευσιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς γενομένης ἐσχάτως ἐπαναφοράς τοῦ ἐν λόγῳ Σταυροῦ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Πάτρας, ἐκρίθη σκόπιμος ἢ δημοσιεύσις ἐνταῦθα τοῦ βλου «Χρονικοῦ» τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἐπισήμων ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῷ σημαντικῷ τούτῳ γεγονότι.

Ὁ γράφων θεωρεῖ τὴν ἐνημέρωσιν ταύτην ἀναγκαίαν πρὸς πληροφόρησιν ὑπεύθυνον τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινῆς γνώμης καὶ τοῦ πληρώματος ἐν γένει τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς παραθέσεως λεπτομερῶν στοιχείων καὶ κειμένων. † ὁ Π. Ν.

μιακῶν Θεολογικῶν μας Σχολῶν καὶ τῶν ἄλλων διακεκριμένων εἰδικῶν καθηγητῶν, τὴν καρποφορίαν τῆς ταιαύτης προσπάθειας ἐπιμαρτυρεῖ.

★

Τὴν χαριεπιστήριον αὐτὴν προσφώνησίν μου, εἰς τὴν ὁποίαν χρονογραφικὴ καὶ μόνον ἐγένετο ἀναφορὰ εἰς συγχρόνους Ἑλληνο-Βουλγαρικὰς ἐκκλησιαστικὰς σχέσεις, ἐπιθυμῶ νὰ κατακλείσω ἐπιγραμματικῶς διὰ τῶν ἐξῆς: Πιστεύω, ὅτι σήμερον εἶναι ἢ ὥρα τῆς Ἐκκλησίας, δι' ἡμᾶς δὲ τοὺς βαλκανικοὺς λαοὺς ἢ ὥρα τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Ὁρθοδοξία μας, ἀνεξαρτήτως τῶν συνηθῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας διαβιοῖ, πέρα ἀπὸ τὴν ἀτίμητον παραδοσιακὴν κληρονομίαν τῆς, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐκδηλοῦται πολλαχόθεν ζωηρὰ νοσταλγία, φέρει εἰς τὸν πολυπαθῆ σύγχρονον κόσμον μοναδικὸν λυτρωτικὸν μήνυμα, ἐκ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ὁποίου, κατὰ μέγα μέρος, ἐξαρτᾶται ἢ εἰρήνη καὶ ἢ προκοπὴ του. Ὅσον περισσότερο, λοιπόν, αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἐπομένως καὶ αἱ ἰδικαί μας, εἶναι ἠνωμένοι ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ, τόσον ἀσφαλέστερον θὰ προσατενίσκουν τὴν ἐλπίδα τὴν ἐλπίδα δι' ἕνα αἴσιον παρὸν καὶ ἕνα ἔτι καλλίτερον μέλλον, διὰ τὰ ὁποῖα πάντες ἀπὸ καρδίας εὐχόμεθα καὶ προσευχόμεθα.

† Ὁ Κίτρος ΒΑΡΝΑΒΑΣ

πω Μασσαλίας— Roger Etchegaray, πρὸς ἐξέτασιν τῆς δυνατότητος, καὶ δὴ τῆς διαθέσεως τῶν ἐκεῖ ἀρμοδίων ΡΚαθολικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀρχῶν, ὅπως ἀποδοθῆ ὁ ἐν λόγῳ Σταυρὸς τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου εἰς τὴν πόλιν τοῦ μαρτυρίου του.

Εἰδήσεις περὶ ὑπάρξεως καταλοίπων τοῦ Σταυροῦ τούτου εἶχομεν ἀπ' ἐνὸς ἐκ τῆς Πατραϊκῆς βιβλιογραφίας (Στεφ. Θωμοπούλου, ὁ Ἀπόστ. Ἀνδρέας, Ἀθήναι 1899, σελ. 59 κ.έ. Τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορία τῆς πόλεως Πατρῶν, Ἀθήναι: 1888, σ. 182. Κ. Τριανταφύλλου, Ἱστορικὸν Λεξικὸν Πατρῶν, Πάτρα: 1959, ἐν λ. Ἅγιος Ἀνδρέας..., σταυρὸς, σ. 36-37, κ.ά.), ἀπ' ἐτέρου δ' ἐξ ἀμέσου πληροφορήσεως παρὰ τοῦ αἰδέσ. Παναγιωτάτου Σμιγιάτου, Γεν. Ἀρχιερ. Ἐπιτρόπου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γαλλίας, ἐνεργήσαντος τὰς προκαταρκτικὰς διερευνήσεις ἐν Μασσαλίᾳ καὶ ἐνημερώσαντος ἡμᾶς σχετικῶς.

Κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐπίσκεψιν ἡμῶν εἰς Μασσαλίαν, ὁ εἰρημένος Καρδινάλιος, δεξιῶθεις ἡμᾶς εἰς γεῦμα συνεργασίας, μετ' εὐρείαν συζήτησιν, ἱστορικὴν κυρίως, ἀπεδέχθη ἀνεπιφυλάκτως τὸ αἶτημα ἡμῶν καὶ παρέσχε τὴν ρητὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι «ἐφ' ὅσον ἐκ Πατρῶν ἐκομίσθη ἐνταῦθα ὁ Σταυρὸς, ἀνήκει εἰς τὰς Πάτρας καὶ θὰ ἀποδοθῆ εἰς τὴν πόλιν ταύτην».

Ἀδθημερόν, μετὰ τὸ γεῦμα, συνεσκέφθημεν ἐν τῇ Γραφείῳ του καὶ καθωρίσαμεν ἀπὸ κοινοῦ τὴν διαδικασίαν, τὸν χρόνον καὶ τὸν ἐπίσημον τρόπον τῆς παραδόσεως ἡμῖν τοῦ Σταυροῦ.

*

Καὶ περὶ μὲν τῆς διὰ δ ι α δ ι κ α σ ί α ς ἐκρίθη σκόπιμον νὰ ἀνοιχθῆ ἐνώπιον μεικτῆς Ἐπιτροπῆς Ὀρθοδόξων καὶ ΡΚαθολικῶν, ἢ περικλείουσα τὰ κατάλοιπα τοῦ Σταυροῦ θήκη, ἢ ἀποκειμένη εἰς ὑπόγειον κρύπτειν τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Βίκτωρος Μασσαλίας, ἵνα γνωρίζωσι σαφῶς, ὅσον οἱ παραδίδοντες ὅσον καὶ οἱ παραλαμβάνοντες, τὰ κατάλοιπα ταῦτα, τὰς διαστάσεις αὐτῶν καὶ τὴν κατάστασιν εἰς ἣν ἦδη εὐρίσκονται.

Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Σταυρὸς τοῦ Ἀπ. Ἀνδρέου ὑπῆρχεν ἐν Πάτραις μέχρι τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, ὁπόθεν ἐκομίσθη εἰς Γαλλίαν (περιοχὴν Βουργουνδίας), κατὰ τοὺς χρόνους τῶν σταυροφοριῶν, ὑπ' αὐτῶν κυρίως τῶν σταυροφόρων. Κατὰ δὲ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν (1789) ἐρρίφθη ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν εἰς τὸ πῦρ, ἵνα κατακαῆ τμῆμα δ' αὐτοῦ διεσώθη ἐκ τῆς πυρᾶς ὑπὸ διακινδυνεύσαντος πρὸς τοῦτο ἱερέως τιγός. Κατὰ φερομένην ἐπιτόπιον ἀπήχησιν τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων γεγονότων, τὰ κατάλοιπα τοῦ Σταυροῦ περιεκλείσθησαν τελικῶς εἰς τοὺς ὑπογείους χώρους τῆς ἐν Μασσαλίᾳ Βασιλικῆς τοῦ Ἁγ. Βίκτωρος. Μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐτῶν καὶ τῶν γενεῶν ἐμειώθη τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὸν Σταυρόν τοῦτον, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε οἱ μεταγενέστεροι — καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρμόδιοι τοῦ ναοῦ — ἐγνωρίζον μόνον τὴν ὑπαρξίν, ἐν μιᾷ κρύπτει τῶν ὑπογείων ἀψιδωτῶν χώρων, τῶν καταλοίπων τούτων, ὅχι ὅμως καὶ λεπτομερείας περὶ

αὐτῶν, ἐφ' ὅσον δὲν ἦσαν πλέον εἰς συνεχῆ προσκυνηματικὴν χρῆσιν, ἀλλὰ, οὕτως εἶπεῖν, εἰς μουσειακὴν τοιαύτην. Διὰ τοῦτο ἦτο ἀπαραίτητον ἤδη νὰ ἀνοιχθῆ ἡ θήκη τοῦ Σταυροῦ, ἐν ὅψει τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ εἰς Πάτρας.

Πράγματι, μετὰ 10ήμερον (19-10-'79) ἠνοίχθη ἡ θήκη. Παρέστη, ὡς ἐκπρόσωπός μου, ὁ πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γαλλίας, πανοσιολ. ἀρχιμ. Στέφανος Χασαλαμπιδης, μετὰ εἰδικοῦ (ὀρθοδόξου) τεχνίτου — Ἀρχοντος Δεπουτάτου τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας — κ. Ἀγτωνίου Λουλούρκα. Ἀπὸ μέρους δὲ τοῦ Καρδινάλιου τῆς Μασσαλίας παρέστη ὁ προϊστάμενος τοῦ αὐτοῦ: ἰ. ναοῦ τοῦ ἁγ. Βίκτωρος Charles Seinturier.

Ἀπεκαλύφθησαν ἐντὸς τῆς θήκης δύο εὐμεγέθη κατάλοιπα τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου. Τὸ ἐν, διαστάσεων 0,98X0,26X0,06 μ., καὶ τὸ ἕτερον μήκους 0,70 μ. Εἰς τὸ πρῶτον ὑπάρχει ἡ ὀπή τοῦ καρφίου, εἰς τὸ σημεῖον τ.έ. τῆς διασταυρώσεως τῶν δύο ξύλων τοῦ σταυροῦ, ἵνα σχηματισθῆ τὸ χιαστὸν σχῆμα. Ἐπιφέρει ἀκόμη καὶ ὑπόδοχῆ, εἰς πλάτος ἀντίστοιχον τοῦ ἐτέρου ξύλου, ἐξ οὗ τεκμαίρεται: ὅτι τὸ δεύτερον ξύλον προσηρμόζετο καταλλήλως εἰς τὸ πρῶτον. Διακρίνεται δ' ἐκδήλωσις καὶ ἡ ἐκ τῆς πυρᾶς καύσις καὶ ἀμαύρωσις ἀκραίων σημείων τοῦ ξύλου.

Συνετάγη πρακτικὸν περὶ τῶν ὡς ἄνω λεπτομερειῶν, (διὰ τὴν ὑπευθυνότητα καὶ τὴν τεκμηρίωσιν τῶν γενομένων ἐνεργειῶν) ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Μασσαλίας p. Bouquier. Ὡς ἐμφαίνεται δὲ εἰς ἔγγραφα τοῦ Γεν. Προξενείου τῆς Ἑλλάδος ἐν Μασσαλίᾳ, ἐκ μέρους ΡΚαθολικῶν κύκλων ὑπῆρχε «σκέψη νὰ γίνῃ σχετικὴ ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνικὴ ἔρευνα» τοῦ ξύλου, πρὸς διαπίστωσιν τῆς ἡλικίας καὶ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ.

Ἡμεῖς, ἐρωτηθέντες, ἐθέσαμεν ἐπὶ ἄλλης δάσεως τὸ ζήτημα. Ἐγράψαμεν δὲ πρὸς τὸν Καρδινάλιον (23-10-79) ὅτι «τὰ εὐρήματα συμπίπτουν μὲ τὰς ἰδικὰς μᾶς βιβλιογραφικὰς πληροφoρίας καὶ ἐπιβεβαιῶν ταύτας. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν κρίνομεν ἀναγκαίως ἄλλου εἶδους ἐρεύνας (χημικὰς κλπ). Θεωροῦμεν δ' ὅτι περαιτέρω τὸν λόγον ἔχει ἡ πίστις καὶ ἡ εὐσέβεια τοῦ λαοῦ, καθὼς καὶ ἡ ἐπιτόπιος παράδοσις».

Οὐχ ἤττον ὁμως ἔσπευσε καὶ ἐπελήφθη μᾶς πρῶτης ἐρεύνης ὁ εἰδικὸς Καθηγητὴς A. Pons· καὶ «οἱ πρῶτες ἐντυπώσεις του... εἶναι: αἰσιόδοξες, καθ' ὅσον πιστεύει ὅτι πρόκειται περὶ «πέυκου τοῦ χαλεπίου» (Pin de Halep) ποῦ φ ὕ ε τ α ι εἰ ς τ ἧ ν π ε ρ ι ο χ ἧ ν τ ῶ ν Π α τ ρ ῶ ν, εἶναι δὲ π ο λ ὺ π α λ α ι ὶ ὁ ξ ὺ λ ο» (Ἐγγραφοὶ Γεν. Προξενείου, ἀριθ. Φ. 540/ΑΣ 1552/8-11-79).

*

Ἐν σχέσει πρὸς τὸν χ ρ ὶ ο ν τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Σταυροῦ εἰς Πάτρας, καθωρίσθη ὅπως αὕτη πραγματοποιηθῆ κατὰ μῆνα Ἰανουάριον (ἀντὶ τοῦ Φεβρουαρίου, ὃν ἐπρότεινε ὁ Καρδινάλιος), ἵνα μὴ συμπέσῃ μὲ

τάς ἐν Πάτραις καρναβαλικὰς ἐκδηλώσεις, εὐθύς μετὰ τὴν Κυριακὴν μετὰ τὰ Φῶτα. Ἡ πρώτη ἐπομένη Κυριακὴ (20-1-80) συνεφωνήθη ἀμοιβαίως, ἔπως ὀρισθῆ ὡς ἡ κυρία ἡμέρα τῶν ἐορτίων ἐν Πάτραις ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῇ ἐπιναφορᾷ τοῦ Σταυροῦ.

Ὅθεν, τοῦ καιροῦ ἐπιστάντος καὶ τῶν ἐκατέρωθεν προπαρασκευαστικῶν ἐνεργειῶν συντελεσθεισῶν, ἀνεχώρησε, διὰ τοῦ ἐν ἀρχῇ μνημονευομένου ἀεροπλάνου, εἰδικὴ ἐκ Πατρῶν ἀντιπροσωπεία, διὰ τὴν παραλαβὴν καὶ μεταφορὰν τοῦ Σταυροῦ ἐκ Μασσαλίας. Τῆς ἀντιπροσωπείας μετεῖχον ὁ Γεν. Ἀρχιερ. Ἐπίτροπος ἡμῶν αἰδес. Μιχ. Καραμπυτάκης, οἱ ἐφημέριοι τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου Πατρῶν αἰδес. Ἰωάννης Τσακουμάγκος καὶ Φίλιππος Γουργουλιᾶτος καὶ οἱ Ἐκκλ. Σύμβουλοι τοῦ αὐτοῦ Ναοῦ Κίμ. Ρηγόπουλος καὶ Τρ. Ραχιανιώτης. Συνοδευέτο δ' ὑπὸ ἀντιπροσώπων τοῦ Πατραϊκοῦ Τύπου (Ἀλ. Βοῆ, Ἀγγ. Βλαχάκη, Ἀθ. Μπαμπανέδρα) καὶ ὑπὸ τηλεοπτικοῦ συνεργείου τῆς Ε.Ρ.Τ. (ὑπὸ τὸν κ. Παναγ. Μυλωνᾶν).

Ἐν Μασσαλίᾳ ἐγένετο αὐθημερόν (18-1-80) εἰδικὴ τελετὴ ἐν τῇ ΡΚαθολικῇ Ναῶ τοῦ Ἀγ. Βίκτωρος —εἰς κρύπτειν τοῦ ὁποίου ἐφυλάσσετο ὁ Σταυρός— ἀνευ λειτουργικῆς ἱεροτελεστιακῆς «ἀκολουθίας» (ἄτυπος). Κατ' αὐτὴν παρίσταντο ὡς παραδίδοντες μὲν οἱ πλαισιούντες τὸν οἶκτον Καρδινάλιον κληρικοί, ὡς παραλαμβάνοντες δὲ ἡμέτεροι κληρικοί, περιβάλλοντες τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Γαλλίας κ. Μελέτιον, Πατριαρχικὸν ἑξαρχον, καὶ ἐξονομασθέντᾶ ἐκπρόσωπον τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖου ἐπὶ τῇ εὐσήμε τούτῳ γεγονότι. Μετὰ τῶν ἀνωτέρω, καὶ τῶν ἐκ Πατρῶν ἀφιχθέντων μελῶν τῆς ἡμετέρας ἀντιπροσωπείας, συμπαρίσταντο καὶ πολλοὶ ἄλλοι, κληρικοί καὶ λαϊκοί, ἀπὸ τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ εὐσεβοῦς πληρώματος ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἐγένοντο κί προσήκουσαι προσφωνήσεις ἐκ μέρους τοῦ Καρδινάλιου ἀφ' ἐνός καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μελετίου ἀφ' ἑτέρου. Ἐψάλησαν ὕμνοι ἀρμόζοντες τῇ περιστάσει. Καὶ ἀνεβιβάσθη ὁ Σταυρός ἀπὸ τῆς ὑπογείου κρύπτεις εἰς τὸν κυρίως ναὸν τοῦ ἁγ. Βίκτωρος, ἐν μέσῳ κατασκευαστικῆς ἀτμοσφαιρας, ὡς θεδαιούσι ρητῶς οἱ αὐτόπται καὶ αὐτήχοροι ἐκπρόσωποι τοῦ Πατραϊκοῦ Τύπου, θαυτάτα συγκεκλινημένοι. «Ἀλησμένητες στιγμὲς ζήσαμε στὴν Μασσαλία... Ὁ Σταυρὸς τοῦ Μαρτυρίου τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα περιήλθε σὲ Ἑλληνικὰ χέρια! Σὲ μὴ πραγματικὰ συγκινητικὴ σκηνή, στὰ ὑπόγεια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Βίκτωρος τῆς Μασσαλίας, ἡ Ἑλληνικὴ ἀποστολὴ παρελάμβανε τὸ κειμήλιον» (γράφει ὁ δημοσιογράφος Ἀγγελ. Βλαχάκης ἐφημερίς «Πελοπόννησος» 20-1-80. Καὶ συνεχίζει:) «Θὰ ἄξιζε κάθε Πατρινοὺς νὰ ζοῦσε ἐκείνες τίς στιγμὲς! Στὴν ἡμυφωτισμένη κρύπτει, μέσα σὲ ἕνα μυστηριώδες Μεσσαϊωνικὸ περιβάλλον, δέκα μόνο Ἑλληγες, [μ.ἄ. καὶ ὁ γράφων δημοσιογράφος], πῆραν στὰ χέρια τους τὸ θαρὺ κιδώτα μὲ τὸ Σταυρὸ καὶ ἄρχισαν νὰ ἀνεβαίνουν τὴν σκάλα πρὸς τὸν κύριο ναὸ, ἐνῶ ἔφευγαν τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα. Οἱ καθολικοὶ ἱερεῖς... κοιτοῦσαν σιωπηλοί, μὲ δέος, τὴν σκηνή...».

Ὅλα πλέον ἦσαν ἔτοιμα, ἵνα τὴν ἐπομένην (19-1-80) ἀφῶνται τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς Πάτρας.

*

Ἐποδοχὴ ἐν Πάτραις.

Ἐπιβιβάσθησαν τοῦ ἰδίου ἀεροπλάνου ἀνεχώρησαν ἐκ Μασσαλίας, συνοδευόμενοι τὰ κατάλοιπα τοῦ Σταυροῦ τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου, δύο πολυμελεῖς ἀντιπροσωπεΐαι, Ὁρθόδοξος καὶ ΡΚαθολικὴ, ἡ μὲν ὑπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Γαλλίας κ. Μελέτιον, ἡ δὲ ὑπὸ τὸν Καρδινάλιον Σεβ. Roger Etchegaray πλαισιουμένους ὑπὸ τῶν προμνημονευθέντων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐκατέρωθεν ἐκπροσώπων, τὸ Σάββατον 19 Ἰανουαρίου 1980, καὶ ἀφίχθησαν αὐθημερόν τὴν μεσημέριαν εἰς Πάτρας (ἀεροδρόμιον Ἀράξου).

Μετὰ τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν καὶ τὴν ἀπόδοσιν τιμῶν, παρετέθη ὑφ' ἡμῶν πρόγευμα εἰς τὰ μέλη τῶν Ἀντιπροσωπειῶν, ἐν τῇ εὐπρεπεστάτῃ Λέσχῃ τῆς ἐν Ἀράξῳ Ἀεροπορικῆς Μονάδος (116 Πτέρυγος). Ἀκολούθως δ' ἐσχηματίσθη πομπὴ διὰ τὴν ἐπίσημον μεταφορὰν τοῦ Σταυροῦ εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν. Ὁ Σταυρὸς ἐφέρετο ἐπὶ ἀνοικτοῦ μεγάλου αὐτοκινήτου, ἐστολισμένου δι' ἀνθέων καὶ ἔχοντος προσηρτημένον εὐμέγεθες πλάσιον, ἀνθοστόλιστον ὠσαύτως, εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὁποίου προεβάλλετο ὁ Σταυρὸς τοῦ Πρωτοκλήτου. Προηγεῖτο ἐπὶ ἰδίου αὐτοκινήτου ὁ μητροπολίτης Πατρῶν καὶ ἠκολούθουσαν τὸ μεταφερόμενον ἱερὸν Κειμήλιον τὰ αὐτοκίνητα τῶν μελῶν τῶν δύο Ἀντιπροσωπειῶν.

Κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ, ἀπὸ Ἀράξου εἰς Πάτρας, ὑπεδέχοντο, μετὰ θυμιμάτων καὶ ἀνθέων καὶ μετὰ τελετικῆς παρουσίας τῶν ἱερέων καὶ τῶν Ἐξαπτερωγῶν, οἱ κάτοικοι τῶν ἐνδιαιμέσων χωρίων καὶ τῆς κομοπόλεως Ἀρχαίας, γονυκλιεῖς πολλάκις καὶ μετὰ προσκυνητικῶν ἐκδηλώσεων θαυτάτης εὐλαδίας, ἥτις ἐντυπωσίασε τοὺς ξένους, μάλιστα δ' ὅταν ἔδλεπον τοὺς εὐλαθεῖς χριστιανούς τῆς περιοχῆς ὑποστρώνοντας τάπητας καὶ τὰ ἴματα αὐτῶν ἐν μέσῳ ὁδοῦ, ἵνα διέλθῃ ἐπ' αὐτῶν ὁ Σταυρὸς τοῦ Πολιούχου Ἀγίου.

Ἡ πομπή, ἀφιχθεῖσα εἰς Πάτρας, διέδραμε τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως καὶ κατηρμήθη πρὸς τὸν περίλαμπρον Ναὸν τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου, ὅπου, ὡς ἔφθασεν, ἐπλαισιώθη ὑπὸ τοῦ ἱερατεῖου τῆς πόλεως, ὑπὸ τοὺς ἤχους πανηγυρικῶν κωδωνοκρουσιῶν καὶ τοὺς παιανισμοὺς τῶν Φιλαρμονικῶν τῶν Πατρῶν. Πρὸ τοῦ Ναοῦ, ἐπὶ μεγάλῃς ἐξέδρας, ἀνέμενε προδραμιῶν ὁ Μητροπολίτης Πατρῶν, περιβεβλημένος Μανδύαν καὶ πλαισιούμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ρόδου κ. Σπυριδωνος, Κώου κ. Ἰεζεκιήλ, Κίτρους κ. Βαρνάβα, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στεφάνου, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεοκλήτου, Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβροσίου, Ζακύνθου κ. Παναγτελεσίμου καὶ τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Δωδώνης κ. Χρυσστόμου, εἰς τοὺς ὁποίους προσετέθησαν, ἀπὸ τῆς τελετικῆς πομπῆς, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλ-

λίας κ. Μελέτιος καὶ ὁ θεοφ. Ἐπίσκοπος Σασιμων κ. Τερεμίας, ὡς καὶ ὁ Πρωτοσύγκελλος καὶ ὁ Γεν. Ἀρχ. Ἐπίτροπος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γαλλίας, ἀρχιμ. Στέφ. Χαραλαμπίδης καὶ πρωτοπρ. Παναγιώτης Σιμιγιάτος.

Ἡ περικλειοῦσα τὰ κατάλοιπα τοῦ Σταυροῦ τοῦ Ἀγ. Ἀνδρέου θήκη, μεταφερομένη ὑπὸ τῶν ἐφημερίων εἰς τὸν φερώνυμον Ναὸν Ἀγ. Ἀνδρέου Πατρῶν.

Εἰδικὴ θέσις ἐπεφυλάχθη ἐπὶ τῆς ἐξέδρας διὰ τὸν Καρδινάλιον Σεδ. Roger Etcheagaray μετὰ τοῦ βοηθοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ Ἰακώβου καὶ τῆς λοιπῆς συνοδείας αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν διεκρίνετο ὁ Ἐφημέριος καὶ προϋστάμενος τῆς ἐν Μασσαλία Βασιλικῆς τοῦ Ἀγ. Βίκτωρος π. Charles Seinturier, ὡς καὶ τὸν ΡΚαθολικὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῶν ἐν Ἀθήναις (καὶ Πάτραις) Καθολικῶν κ. Νικόλαον Φώσκολον καὶ τὴν ἀκολουθίαν του.

Δέον γὰρ σημειωθῆ ὅτι ἤδη εἶχον λάθει θέσεις ἐπὶ τῆς ἐξέδρας ἄπαυτες οἱ Ἐκπρόσωποι τῶν Πολιτικῶν καὶ Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν τῶν Πατρῶν καὶ τῆς ὅλης Ἀρχαίας, ἀπὸ τοῦ Νομάρχου κ. Νικολ. Χανοῦ καὶ τοῦ Δημάρχου κ. Θεοδ. Ἀγγίνου, τοῦ Πρωτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Πατρῶν κ. Ἀλεξ. Θεοδοσίου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Συγκλήτου, τῶν Διοικητῶν τῶν ἐν Πάτραις Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν, Ἀεροπορικῶν μονάδων, καὶ τῶν μονάδων Χωροφυλακῆς καὶ Ἀστυνομίας Πόλεων, Ἀιμενικοῦ

Σώματος καὶ ἐν γένει τῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Δικαστικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν καὶ λοιπῶν Ἀρχῶν, Ὑπηρεσιῶν, Ὁργανισμῶν καὶ Ὁργανώσεων.

Πλήθη λαοῦ κατέκλυσαν τὴν εὐρυχωροτάτην πρὸ τοῦ Ναοῦ Πλατείαν καὶ τὰς συνεχόμενας ὁδοὺς. Ἐνῶ δὲ ὁ Σταυρός, φερόμενος ὑπὸ ἱερέων, ἐτοποθετήθη ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς ἐξωτερικῆς κλίμακος τοῦ Ναοῦ, ἐψάλη ὑπὸ τῆς χορωδίας τοῦ Ναοῦ πανηγυρικῆ Δοξολογία ἐπισφραγισθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀρμολόγων τῆς περιστάσεως Ἀπολυτικίων (ποίησις Μητροπολίτου Πατρῶν Νικοδήμου):

Ἦχος α'.

Τοῦ Σταυροῦ Σου τὸ Εὐλὸν προσκυνούμεν,
Ἀπόστολε,
ὅτι ἐν αὐτῷ προσηλώθης, ὦ Ἀνδρέα
πανεύφημε,

δεξάμενος τὴν σιαύρωσιν Χριστοῦ,
ὡς τούτου μαθητῆς καὶ μιμητῆς·
ἡμεῖς δὲ αὐθις τὸν Σταυρόν Σου
ὡς θησαυρὸν ἀτίμητον κεκτήμεθα,
δόξα ἀναδοῶντες τῷ Πατρὶ,
δόξα τῷ Σε Κάλεσαντι,
δόξα τῷ Ἐπιφανήσαντι ἐν Σοί,
θεῖε Πρωτόκλητε.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Τὸ Πάθος μιμούμενος τοῦ Σοῦ Δεσπότου
Χριστοῦ,
Σταυρῷ προσωμίλησας ἐν γῇ Πατρώων, κλεινὴ
Ἀνδρέα Ἀπόστολε,
αἵματι μαρτυρίου πορφυρώσας τὸ Εὐλὸν,
ὅπερ νῦν προσκυνοῦντες ἀνυμνοῦμέν Σε πάντες,
προσεεύειν Σε αἰτοῦντες Χριστῷ
ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μητροπολίτης ἀνέπεμψε τὴν ἀκολουθίαν Εὐχῆν*.

«Εὐχαριστοῦμέν Σοι, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐπὶ τοῖς Θείοις καὶ ἱεροῖς Μαθηταῖς Σου καὶ Ἀποστόλοις τὴν σὴν οἰκοδομήσας Ἐκκλησίαν καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην ἐξελεῖν αὐτοὺς κειθέσας εἰς τὸ μαθητεῦσαι πάντα τὰ Ἔθνη καὶ κηρῶσαι τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.

Εὐχαριστοῦμέν Σοι καὶ δοξάζομεν τὸ ὑπερῷον ὄνομά Σου, ὅτι ἐν τοῖς πρώτοις καὶ ἀποστολικοῖς

* (Πρβλ. ἀντίστοιχον, ποιηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1964 ἐπανακομιδῆν εἰς Πάτρας τῆς Τιμίας Κάρας τοῦ Πρωτοκλήτου, ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» ἔ. 1964, σ. 534).

χρόνοις ἠξίωσας τὴν χώραν ἡμῶν ταύτην τοῖς ἴγνε-
σι τῶν Ἀποστόλων τιμηθῆναι, καὶ τοῦ Ἐδαγγελικοῦ
αὐτῶν κηρύγματος τὸν σπόρον δεχθῆναι καὶ εἰς ἐπί-
γνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας ἐλθεῖν.

Ἐξαιρέτως δὲ οἱ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῶν Πατρῶν
παροικοῦντες ὑμνοῦμεν καὶ εὐλογοῦμέν Σε, ὅτι ἠθ-
δόκησας ἐν αὐτῇ ἀποστολικὴν θεμελιωθῆναι Ἐκκλη-
σίαν, διὰ τοῦ ἐνδόξου καὶ Πανευφήμου Ἀποστόλου
Σου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ὃν Πολιούχον κε-
κήμεθα.

Διαδραμῶν γὰρ ἐκ λαῶν βαρβάρων καὶ τὰ στί-
γματα Σοῦ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ, διὰ
πολλῶν κακώσεων δεξαμένος, ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν
ἡμῶν ταύτην μετὰ τὸ εὐαγγελίσασθαι αὐτὸν τὴν Βα-
σιλεύουσαν Πόλιν καὶ τὴν Προεστυγενῆ καὶ Μεγάλην
ἐν Βυζαντίῳ Ἐκκλησίαν καθιδουῖσαι. Ὁν παραγενό-
μενον καὶ Σὲ τὸν Χριστὸν καταγγέλλοντα τοῖς ἀγνοῦ-
σι καὶ πλανωμένοις, ὁ μὲν λαὸς ἐδέξατο, ἄρχων δ'
ἄνομος ἐδίωξε καὶ μέχρι σταυροῦ καὶ θανάτου αὐτὸν
ἤγαγε, ἐν αἵματι πορφυρώσαντα τὴν γῆν ταύτην, ἣ
καὶ ἐνιάρχιον αὐτῷ ἐγένετο, ἐν κόλποις δεξαμένη τὸ

σκήνωμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ, καὶ τανῦν φυλάτιουσα παν-
ευλαδῶς τὴν Τιμίαν αὐτοῦ Κάραν.

Ὅθεν σήμερον, ἐπὶ τῇ ἐνταῦθα αἰσίᾳ ἐπαναφορᾷ
καὶ τῶν λειψάνων τοῦ Σταυροῦ τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ,
ἡ Ἐκκλησία Σου καὶ πᾶσα συναγωγὴ λαοῦ καὶ οἱ
Ἄρχοντες αὐτοῦ, ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένοι καὶ περι-
χαρῶς ἀσπαζόμενοι τὸν ἀπὸ τῆς Ἑσπερίας ἀνακο-
μισθέντα Σταυρὸν τοῦτον τοῦ Πρωτοκλήτου Ἀποστό-
λου Σου, αἰνοῦμεν καὶ δοξάζομέν Σε τὸν θαυμασιὸν
ἐν τοῖς Ἁγίοις Σου. Καὶ δεόμεθά Σου ἐκ θαδέως
ὑπὲρ παντὸς τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους, ἐξαιρέτως
δ' ὑπὲρ τῆς Πόλεως ταύτης καὶ τῶν πίστει οἰκούν-
των καὶ παρεπιδημούντων ἐν αὐτῇ, ὅπως διαφυλά-
τῃς ὑπὸ τὴν κραταιάν Σου σκέλην τὸν λαὸν καὶ τὴν
Πόλιν καὶ τὴν Χώραν ἡμῶν ἅπασαν καὶ καταξιώσης
πᾶσαν ψυχὴν ὁμοδόξων καὶ εἰεροδόξων ἀξίως τοῦ
Εὐαγγελίου πολιτεύεσθαι, πρεσβεΐαις τοῦ Πολιούχου
ἡμῶν Ἁγίου καὶ πανευφήμου Ἀποστόλου Ἀνδρέου
τοῦ Πρωτοκλήτου, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων Σου. Ὅτι
Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν,
τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

Ὁ Μητροπολίτης Πατρῶν ὑποδέχεται πρὸ τοῦ Ναοῦ τὴν Ὁρθόδοξον ἐκ Γαλλίας ἀντιπροσωπεΐαν
ὑπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Γαλλίας κ. Μελέτιον.

ΤΑ ΠΡΑΛΙΣΤΙΚΑ

ΟΡΘΟΔΟΞΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ*

Σεβασμιώτατοι,
Ἱεροελλογιμώτατοι,
Ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ ἐν Κυρίῳ,

Ἰδοὺ ἐφθασεν ἡ ἡμέρα Κυρίου. Ἀνατολὴ καὶ Δύσις εὐρίσκονται ἤδη ἐπὶ τὸ ἔργον: διαλέγονται ἐν ἀλη-

* Ἀ ὁ γ ο ς ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν Διορθόδοξον Θ. Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κρεμαστῆς Ρόδου τῇ Κυριακῇ 1ῃ Ἰουνίου 1980.

Εἶτα δὲ προσεφώνησε τὸν Καρδινάλιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὡς ἀκολούθως:

Σεβασμιώτατε καὶ ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ Καρδινάλιε μετὰ πάσης τῆς ἐκλεκτῆς συνοδείας σας,

Σὰς ὑποδεχόμεθα εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν με ἀγάπην καὶ με συγκίνησιν. Με «ἀγάπην ἐκ καθαροῦς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου» (Α' Τιμ. α' 5), καθὼς παραγγέλλει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ —διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου— διὰ πάντας τοὺς Χριστιανούς, ὁμοδόξους καὶ ἑτεροδόξους, αὐτὸ νὰ εἶναι τὸ «τέλος τῆς παραγγελίας»: διὰ τῆς ἀγάπης νὰ ἐνώνωνται τὰ διεσπῶντα καὶ νὰ καταργουῦνται αἱ διαφοραὶ, «αἵτινες ζητήσεις παρέχονται μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν Θεοῦ τὴν ἐν πίστει» (αὐτόθι 4). Ἀλλὰ καὶ με συγκίνησιν οἷς ὑποδεχόμεθα: διότι ἐπαναφέρετε πρὸς ἡμᾶς, εἰς τὴν πόλιν ταύτην τοῦ μαρτυρίου τοῦ Πρωτοκλήτου τῶν Ἀποστόλων, τὸ τιμῆμα τοῦ Στανρὸς, ἐπὶ τοῦ ὁποῖον ἀπέθανεν ὁ Πολιούχος ἡμῶν καὶ ἰδρυτῆς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Πατρῶν.

Ἀ γ ι ο ς Ἀ ν δ ρ ἔ α ς.

Ἡ πόλις καὶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ τῆς Μασσαλίας διεφύλαξαν ἐπὶ ἐπτὰ αἰῶνας τὸν Στανρὸν τοῦτον. Καὶ τὸν διέσωσαν, εἰς ἓνα μεγάλο τιμῆμα του, ἀπὸ τὴν πωρόλησιν εἰς ἡμέρας ἀνωμάτων καὶ μὴ εἰρηνικῶν περιστάσεων τῆς Γαλλίας.

Ὁ εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς σας ἱστορικὸς ναὸς τοῦ Ἁγ. Βίκτωρος, εἰς τὰς ὑπογείους κρύπτας του, ἐκάλυπεν ἅγια λείψανα μαρτύρων καὶ ἡρώων τῆς πίστεως τῆς παλαιοχριστιανικῆς ἐποχῆς. Καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους αἰῶνας ἠξιώθη νὰ προσθέσῃ πλησίον αὐτῶν τὸν Στανρὸν τοῦτον τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, διὰ νὰ παραμείνῃ ἀσφαλῆς μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Σήμερον δὲ ἡ παροῦσα συνάντησις τοῦ Μητροπολίτου τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Καρδινάλιου Ἀρχιεπι-

θεῖα διὰ νὰ καταλλαγοῦν ἐν ἀγάπῃ. Ὁ θεολογικὸς Διάλογος μεταξὺ Ὁρθοδοξίας καὶ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ ἔχει ἀρχίσει. Προσκήσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐπὶ ἐδάφους τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ, ἐν τῇ Ἰωαννικῇ Νήσῳ Πάτμῳ καθιερωθεῖς, ὁρομολογεῖται ἤδη ἐμπραγματῶς ἀπὸ τὴν Παυλικὴν Νῆσον Ρόδον.

Ὁ θεολογικὸς λοιπὸν Διάλογος, ὁ ἀπὸ καιροῦ ἐξαγγελλθεῖς, ὁ ἐπιμελῶς ἐκατέρωθεν προπαρασκευασθεῖς, ὁ ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς Καθέδρας τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου ὑπὸ τῶν Προκαθημένων τῆς Πρεσβυτέρας καὶ τῆς Νέας Ρώμης, τοῦ Πάπα Ἰωάννου Παύλου τοῦ Β' καὶ τοῦ

σκόπου Μασσαλίας πραγματοποιεῖται ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Στανρὸς τοῦ Πρωτοκλήτου εἰς τὸν τόπον τοῦτον τοῦ μαρτυρίου Του.

Σὰς εὐχαριστοῦμεν, διότι κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν συνάντησιν ἡμῶν εἰς Μασσαλίαν εἶχατε τὴν καλωσύνην νὰ δεχθῆτε τὴν παράκλησίν μας νὰ μᾶς ἀποδώσετε τὸν Στανρὸν τοῦ Πολιούχου μας.

Δὲν θὰ λημονήσω τὴν εὐλογοῦν καὶ ἀποφασιστικὴν φράσιν σας: «ἀφοῦ ἀπὸ τὰς Πάτρως ἦλθεν ὁ Στανρὸς εἰς τὴν Μασσαλίαν, θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Πάτρως: καὶ θὰ τὸν συνοδεύσωμεν ἐπισήμως καὶ προσωπικῶς».

Ὁ λαμπρὸς οὐτιος Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου περικλείει ἀπὸ 15ετίας τὴν τιμίαν Κάραν τοῦ Πρωτοκλήτου. Τὴν ἐπέστρεψε τότε ἐκ Ρώμης ὁ Καρδινάλιος Αἰγυνοσίνος Μπέα, με ἀπόφασιν τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ'. Ἀπὸ τῆς σήμερον θὰ στεγάσῃ καὶ τὸν Στανρὸν τοῦ Ἁγίου μας, τὸν ὁποῖον ἡ εὐγενῆς χειρονομία τοῦ ἀφικθέντος εἰς τὴν πόλιν μας ἐξοχωτάτου Καρδινάλιου Roger Etchegaray μᾶς ἔφερεν.

Ὅταν μᾶς ἔφεραν τὴν τιμίαν Κάραν τὸ 1964, ἡμεῖς ἐψάλαμεν —καὶ ψάλλομεν πάνποτε— πρὸς τὸν Ἀπόστολον Ἀνδρέαν ὅτι ἡ ἁγία Κάρα του εἰς τὴν Ρώμην συνήτησε τὸν τάφον τοῦ ἀδελφοῦ του Κορυφαίου Ἀποστόλου Πέτρου («Σὺ δὲ τῷ Κορυφαίῳ ἀδελφῷ ἐκοινῶνεις»).

Σήμερον ἂς εὐχηθῶμεν κατὰ ἀνάλογον ἢ ἐπάνοδος τοῦ Στανρὸς του εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Χώραν μας νὰ εἶναι προάγγελος μᾶς μεγάλης εὐλογίας τοῦ Θεοῦ: νὰ εἰσακουσθῇ εἰς τὸν καιρὸν τῆς εὐδοκίας Αὐτοῦ, ἢ προσευχῆ τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ τῆς ἀνωθεν εὐχρηστίας, εὐσυναιθέας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐν ὁσέω ς». Ἀμήν.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου τοῦ Α', εἰς τὸν κόσμον διαγγελλοί, ὁ πάντοθεν πλέον ἀναμενόμενος, ὁ πολὺ ὑπὸ πολλῶν διαβρυληθεὶς, ὁ ἀποτελέσας καὶ ἀποτελῶν ἀντικείμενον προσδοκίας ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ ἀμφιλογίας ἄλλων, ὁ Διάλογος, ὡς τὸ αἷμα τῶν καιρῶν καὶ ὡς ἔκφρασις τῆς εὐθύνης τῶν Ἐκκλησιῶν, ἤδη διενεργεῖται.

Τὸ γεγονός εἶναι σημαντικό. Ὁρθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικισμὸς ὁδηγοῦνται εἰς συνάντησιν καὶ συζήτησιν, καὶ καλοῦνται εἰς σύμπνοιαν καὶ σύμπτωσιν. Πάντα δὲ ταῦτα ἐν ἰσότητι καὶ ἀλληθίᾳ. Τοῦτο πρὸς 17ετίας ἔλθῃ, ἀπὸ τῆς ἰδίας ταύτης Νήσου Ρόδου, τῇ 1963, διὰ τῆς Β' Πανορθόδοξου Διασκέψεως, προτάθη καὶ προστέθη. Ἐν ἰστορικῇ ἀκέραιοτῆτι καὶ ἀντικειμενικῇ δικαιοσύνῃ τῶν θέσεων τῆς χθὲς καὶ τῆς σήμερον. Τοῦτο ἀνεγνωρίσθη ὡς βασικὴ προϋπόθεσις τοῦ Διαλόγου. Ἐν δὲ ἐρευνῇ καὶ ἐξέτασει τῆς κοινῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν διακριθῶσι τῶν σημείων συμπτώσεως ἐκατέρωθεν, ὅσον καὶ τῶν σημείων ἀποστάσεως ἀπ' ἀλλήλων. Εἰς τοῦτο ἤδη συνέπεσαν τὰ δύο μέρη. Τέλος δὲ καὶ ἐν κατανοήσει ἀλλήλων καὶ μετὰ ἀλλήλων κατὰ ἀγαπῆν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν πρόθεσιν καὶ ἀπόφασιν τῶν ἐκατέρωθεν Ἐπιτροπῶν.

Αὗται, συγκαροτημέναι ἤδη εἰς φερεγγύους ὁμάδας πληρεξούσιων φορέων τῶν ἐκτελεστικῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, εἶναι ἔτοιμοι νὰ «ἀποδώσουν λόγον παντὶ τῷ αἰτούντι» (Ἐβρ. 13,17), ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, νὰ διαλεχθῶν — καὶ μόνον νὰ διαλεχθῶν —, προτομαζοῦσαι τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ ἔχη ἐπαναρραφῆ ὁ χιτῶν τοῦ Χριστοῦ, αὐτοῦ «τοῦ Κυρίου συνεργούτου καὶ τὸν λόγον θεδαιούτου» διὰ τῶν σημείων τὰ ὅποια θὰ ἐπακολουθήσουν (Μάρκ. 16, 20).

Ὁ ἱερός Ἄμων δὲν θὰ διακρίψῃ σήμερον περὶ τὰ γεγονότα τῆς χθὲς. Οὕτε θὰ κρίνῃ τὰς «τοποθετήσεις» τῆς σήμερον, ταύτας ἢ ἐκείνας τὰς «τοποθετήσεις», ἔγαντι τοῦ διεξαγομένου Διαλόγου. Οὕτε θὰ προδιαγράψῃ τὰς προοπτικὰς τῆς αὔριον. Τοιοῦτο προφητικὸν χάρισμα δὲν ἔχει, οὕτε διεκδικεῖ δι' ἑαυτόν. Ἄλλωστε, τὰ πάντα ἀπόκεινται τῷ Κυρίῳ.

Ἐπιθυμεῖ ὅμως ὁ ὁμιλῶν νὰ διαγράψῃ τὰ πλαίσια τοῦ Διαλόγου τούτου. Τὰ πλαίσια τοῦ ἰστορικοῦ ἐν πρώτοις περιβάλλοντος, τὸ ὅποιον θεωρεῖ ὅτι ἔχει ἀλλάξῃ βασικά. Τῆς θεολογικῆς παραδοξολογίας τοῦ Διαλόγου, ἢ ὅποια διαφοροποιεῖται ἀπὸ ἐκείνας τοῦ παρελθόντος. Τῶν κοινωνιολογικῶν προϋποθέσεων τοῦ Διαλόγου, αἱ ὅποια, πιστεύει ὅτι εἶναι πιστικαὶ σήμερον. Καὶ ἐν τέλει, τῆς Βιβλικῆς ἐπιταγῆς τοῦ Διαλόγου, ἢ ὅποια εἶναι ἡ μόνη ἢ ὅποια δὲν ἠλλάξε, καὶ ἢ ὅποια, ὡς ἀπὸ Θεοῦ, προσδιορίζε: τὰ γνω-

ρίσματα καὶ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀναλαμβανόμενου σήμερον Διαλόγου.

Ἰδοὺ τὰ κύρια σημεῖα τῆς σημερινῆς ὁμιλίας.

* * *

Ἀδελφοί μου,

Ὁμιλήσα ἀνωτέρω, πρῶτον, διὰ τὸ ἰστορικοῦ περιβάλλον τοῦ Διαλόγου, καὶ εἶπον ὅτι τοῦτο βασικά ἔχει ἀλλάξει. Ἡ σκέψις αὐτὴ ἰσχύει δι' ἀμφοτέρας τὰς πλευράς.

Ἡ Ὁρθοδοξία, ἐν πρώτοις, δὲν εἶναι πλέον Μεσαιών, δὲν εἶναι μόνον Βυζάντιον, δὲν εἶναι μοναρχατορία ὑπὸ τὴν γνωστὴν δομὴν τοῦ θεοκρατικοῦ καθεστώτος. Ἡ Ὁρθοδοξία σήμερον, μία, ἀδιαίρετος καὶ συμπαγῆς οὐσα, ἔχει ἐν τούτοις τὰς διαφοροποιήσεις τῆς. Δὲν εἶναι μονόπλευρον καὶ ὁλοκληρωτικὸν δικαιοδοσιακὸν σύστημα, δὲν εἶναι μονοθετικὸν, δὲν εἶναι κεντρομόλον συγκεντρωτικὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐξουσιῶν συγκρότημα. Εἶναι τι τὸ πολὺ πέραν τούτων. Μετὰ μετακινήτους τὰς ἐκκλησιολογικὰς προϋποθέσεις τῆς, ἢ Ὁρθοδοξία ἔχει ἀποκτήσει εὐρείας, εὐρυτάτας διαστάσεις. Πέραν τοῦ πληθυσμικοῦ ὅγκου τῆς καὶ τῶν ἑκατομμυρίων τῶν πιστῶν, τοὺς ὁποίους ἐκπροσωπεῖ, πέραν τῆς πολυμαρότητος τῶν πολιτισμῶν καὶ τῶν παραδόσεων ποῦ περιλαμβάνει, πέραν τῶν κανονικῶν σχημάτων ἐκκλησιαστικῆς δομῆς, τὰ ὅποια παρουσιάζει ὑπὸ τὸ γνωστὸν σύστημα τοῦ ἄτοκαφλισμοῦ τῆς, εἶναι μία νέα, ζῶσα καὶ σφριγῶσα πραγματικότητα, μία πολυεδρική δύναμις, ἕνα σύστημα κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν μέσα εἰς τὴν μίαν Ὁρθοδοξίαν, μετὰ πλήρη αὐτοσυνειδησίαν τῆς ἐκκλησιακῆς συγκροτήσεώς τῆς.

Εἶναι αὐτό, ὅπερ ἢ Ἱστορία τὴν κατέστησεν. Ἐλέχθη προσφῶς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι εἶναι «Βυζάντιον μετὰ τὸ Βυζάντιον». Θὰ ἔλεγον ἀνεπιφυλάκτως, ὅτι ἢ Ὁρθοδοξία τῆς σήμερον εἶναι ἢ ἀνασυντετακμένη μορφή τῆς Ὁρθοδοξίας τῆς χθὲς. Καὶ ὅτι καλὸν — ὅ,τι ἀμετακινήτως καλὸν — ἔχει κληροδοτηθῆ ἀπὸ τὴν χθὲς, τοῦτο ἔχει ἀφομοιωθῆ ἀπὸ τὴν ἐμπειρίαν τῶν συγχρόνων ἐκκλησιολογικῶν καὶ ἐκ παραδόσεως διαστάσεων τῆς Ὁρθοδοξίας, ἢ ὅποια καὶ εἶναι, αὐτὴ πλέον ὡς εἶναι σήμερον, ἢ ἱστορικὴ πραγματικότης τῶν νῦν καιρῶν ἐντὸς τοῦ συστήματος τοῦ συγχρόνου Χριστιανισμοῦ. Ὁ μετ' αὐτῆς ἐπιμένων Διάλογος πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του τὰ νέα αὐτὰ ἱστορικὰ καὶ πραγματικὰ δεδομένα περὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Διὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, θὰ πρέπει νὰ ἰσχύουν, δι' ἡμᾶς τοῦλάχιστον οἱ ὅποιοι: ἔξωθεν διέπομεν αὐτήν, ἀνάλογοι πρὸς τὰς ἀνωτέρω διαπιστώσεις. Ἡ Ἱστορία ἐπετέλεσε καὶ ἐπ' αὐτῆς τὸ μεταμορφωτικὸν ἔργον τῆς. Καὶ κατέστησεν αὐτὴν αὐτὸ ὅπερ εἶναι. Πολλὰ ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ πλαίσια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀνετώτερα πρῶτον ἐκινεῖτο, ἠλλάξαν. Ἡ Δύσις δὲν εἶναι πλέον

Λατινικός Μεσαίων, οὔτε συγγόνος Σχολαστικισμός, οὔτε ἀμετακίνητος Καισαροπαπισμός κλπ. κλπ.

Δὲν ἀνήκει θεβαίως εἰς τὸν Ὁρθόδοξον Ἀμύωνα νὰ κάμῃ ἀποτίμησιν καὶ περιγραφὴν τῆς ἐτέρας πλευρᾶς. Τὸ τοιοῦτον ἢ θὰ ἡδύκει ἢ —τὸ ὀλιγώτερον— θὰ ἤσπῳχει.

Πάντως ἡ Ἱστορία εἶναι ἀποφασιστικὴ, διεισδυτικὴ καὶ πολλὰκις ἀμείλικτος.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι μεταξὺ τοῦ 6' ἡμίσεος τοῦ 11' αἰῶνος, ἢ τοῦ 11' ἡμίσεος τοῦ 12' αἰῶνος, ὅτε εἶχον ἀναληφθῆ αἱ γνωσταὶ διαδικασίαι διαλόγου καὶ ἐνωτικῶν προσπαθειῶν ἐκατέρωθεν, ὑπὸ τὰς γνωστὰς τότε ἱστορικοπολιτικὰς προϋποθέσεις καὶ συνθήκας, μεταξὺ ἐκείνων, λέγω, καὶ τῶν τελευταίων αὐτῶν δεκαετιῶν τοῦ 11' αἰῶνος μὲς ὑπάρχει πανθομολογουμένη διαφορὰ τῶν ἱστορικῶν πλαισίων, τοῦ ἱστορικοῦ σχηματικοῦ τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξὺ Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς καὶ Λατινικῆς Δύσεως.

Τοῦτο ὡς μία πρώτη διαπίστωσις.

* * *

Ἀνεφέρθη ἐν συνεχείᾳ, ἀδελφοί μου, εἰς τὴν θεολογικὴν προβληματολογία τοῦ Διαλόγου, καὶ εἶπον ὅτι αὐτὴ διαφοροποιεῖται ἀπὸ ἐκείνης τῆς χθές. Τοῦτο εἶναι ἐπίσης σαφές καὶ ἀναντίρρητον.

Ἐλέχθη ἀπὸ Ὁρθοδόξου πλευρᾶς καὶ ἐγένετο ἀποδεκτὸν ἐκ τῆς ἐτέρας, ὅτι «ὁ Διάλογος δέον νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὰ ἐνούνητα τὴν Ὁρθόδοξον καὶ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν στοιχεῖα».

Ἄλλ' ἤδη εἰς τὴν διατύπωσιν ταύτην ὑπάρχει κεφαλαϊώδης καὶ αἰσθητὴ διαφοροποίησις. Καὶ ἐξηγοῦμαι. Εἶναι ἀδύνατον, ἐπὶ παραδείγματι, νὰ λησμονηθῆ ἡ προβληματολογία τῶν παλαιότερων χρόνων, ἀφ' ὅτου δηλαδὴ Ἀνατολὴ καὶ Δύσις εἶχον συνειδητοποιήσῃ τὰς διαφορὰς των, ἀπὸ τοῦ 10' αἰῶνος καὶ ἐξῆς —ἐν μὴ καὶ πολὺ πρότερον— μέχρι καὶ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ παρελθόντος 10' αἰῶνος, μέχρι καὶ πρὸ ὀλίγων ἀκόμη δεκαετηρίδων ἀπὸ τῆς σήμερον. Σαφῶς οἱ δύο κόσμοι εἶχον τοποθετηθῆ ἕναντι τῶν διαιρούνητων αὐτοῦ σημείων. Καὶ οἱ μὲν Ὁρθόδοξοι, μὲ ἐξονυχιστικὴν καὶ ἐμμονον λεπτολογίαν, καλυπτομένην ἀπὸ τὴν πατρικὴν ἐμπειρίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ βυζαντινισμοῦ τῆς ἐποχῆς, οἱ δὲ Ρωμαιοκαθολικοὶ μὲ τὰς ἀμετακινήτους «θέσεις» των, τὰς ἐμπνεομένας ἀπὸ τὴν κατὰ σύστημα καὶ Σχολὰς διαλεκτικὴν τοῦ Σχολαστικισμοῦ καὶ τοῦ Νεοσχολαστικισμοῦ των, ἐπέμενον ἀμφότεροι αἱ πλευροὶ εἰς τὰ διαχωρίζοντα αὐτὰς μεγάλα ἢ μικρὰ θέματα. Καὶ οὕτω ἐτροφοδοτεῖτο ἡ διαμάχη, ἡρῶντο ἢ ἀπόστασις, διαιωνίζετο τὸ μῖσος, συνυπουργούνητων θεβαίως καὶ τῶν μὴ θεολογικῶν παραγόντων, ἀπὸ τῆς πολιτικῆς μέχρι καὶ τῶν ἐπεκτατικῶν διαθέσεων, πρὸ τὸσον εὐρέως ἐγγνώρισε τὸ παρελθόν.

Σήμερον; Ὅλα αὐτὰ διαγράφονται ἢ θὰ διαγραφῶν μὲ μίαν μονοκοτυλίαν; Ὅχι, θεβαίως. Τοῦτο ἐλέχθη —καὶ πάλιν ἀπὸ Ὁρθοδόξου πλευρᾶς— καὶ ἐγένετο ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῆς ἐτέρας, ὅτι ἡ μελέτη καὶ διερεῦνησις τῶν ἐνούνητων σημείων, «οὐδὲν ἄλλως σημαίνει ὅτι εἶναι ἐπιθυμητὸν ἢ καὶ δυνατὸν νὰ ἀποφευχθῶν τὰ διαιρούνητα τὰς δύο Ἐκκλησίας προβλήματα. Σημαίνει μόνον, ὅτι ἡ ἔναρξις τοῦ διαλόγου δέον νὰ γίνῃ ἐν πνεύματι θετικῷ καὶ ἐν τοιοῦτῳ πνεύματι νὰ ἀντιμετωπισθῶσι τὰ ἐκ τοῦ μακραιῶνος χωρισμοῦ συσσωρευθέντα προβλήματα».

Ἄρα οὖν, νομίζω, τὰ ὀλίγα αὐτὰ διὰ νὰ καταδειχθῆ, ὅτι ἡ προβληματολογία δὲν ἀμβλύεται, δὲν ἀπλοποιεῖται, δὲν παραθεωρεῖται, δὲν προδίδεται. Ἀπλῶς διαφοροποιεῖται, ὁδηγεῖται πρὸς νέαν ἐξιολογικὴν ἱεράρχησιν τῶν διαφορῶν καὶ ἀποδαίνει οἰκοδομητικώτερα.

* * *

Τὸ τρίτον σημεῖον τοῦ λόγου μου ἀνεφέρετο εἰς τὰς κοινῶν ὀλογοκᾶς προϋποθέσεις τοῦ Διαλόγου, τὰς ὁποίας εἶπον ὅτι θεωρῶ πιεστικὰς.

Ἐδῶ τὸν πρῶτον λόγον ἔχει, ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὅσον καὶ ἐν τῇ Δύσει, ὁ Λαὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Λαὸς τοῦ Θεοῦ τάσσεται ὑπὲρ τῆς καταλλαγῆς, τῆς συναδελφώσεως, τῆς ἐνότητος ὄλων τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων ἐν μέσῳ ἐνὸς κόσμου πολλαχῶς διηρημένου, ἐκκοσμηκευμένου, συγκλονιζομένου ἀπὸ τὰς ἐναντίας δυνάμεις τῆς ἀρνήσεως τοῦ Θεοῦ. Εἶναι αὐτὸς ὁ Λαὸς, ὁ ὁποῖος νυχθημερὸν δέεται τοῦ Κυρίου «ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως».

Πρέπει νὰ ἐνημερωθῆ — καὶ τοῦτο ἰσχύει δι' ἀμφότερας τὰς πλευρὰς. Πρέπει δὲ νὰ ἐνημερωθῆ οὐχὶ ἐλλειπῶς. Καὶ πρέπει νὰ μὴ ὁδηγῆται εἰς ἐσφαλμένους εἰκόνας τοῦ ἐπιχειρουμένου ἔργου. Τοῦτο ἀποτελεῖ ὀριστικὴν προϋπόθεσιν τοῦ Διαλόγου.

Πέραν τούτου δὲν νομίζω ὅτι, ἐκεῖ καὶ ἐδῶ, ὑπάρχει ὁ ἀντιλέγων εἰς τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ Διαλόγου, ἐφ' ὅσον φυσικὰ θὰ διατηρηθοῦν οἱ τεθέντες ἔροι, θὰ ἀποφευχθῶν αἱ ἀκρότητες, θὰ ἀποκλεισθοῦν αἱ συμπεφυνημένα μέσαι λύσεις καὶ οἱ συμβιβασμοί, καὶ θὰ ἀρθοῦν τὰ ἐπιπροσθῶντα εἰς τὸν Διάλογον καὶ εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ Διαλόγου ἐ μ π ὀ δ ι α.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὅς μοι ἐπιτραπῆ νὰ ἀναγνώσω μίαν παράγραφον ἀπὸ τοῦ βασικῶν Κείμενον, τὸ ὁποῖον προτάθη ἀπὸ Ὁρθοδόξου πλευρᾶς καὶ ἐγένετο ἀπὸ κοινῶν ἀποδεκτὸν, καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ «Κ ε ἰ μ ε ν ο γ π λ α ἰ σ ι ο ν» τοῦ παρόντος Διαλόγου. Λέγει τὸ Κείμενον: «Ὁ διάλογος τῆς ἀγάπης δέον νὰ συνοδεύῃ συνεχῶς τὸν θεολογικὸν διάλογον, ὥστε νὰ ὑποδοθῆται ἢ λύσις τῶν δυσχερειῶν καὶ νὰ ἐνισχύηται ἢ καλλιέργεια τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τὸσον ἐπὶ τοῦ τοπικοῦ, ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ γενικωτέρου πε-

δίου, ἀναθεωρουμένων δυσχερέτων καταστάσεων, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τῆς «Οὐ γίνασκ», τοῦ «Προσηλυτισμοῦ» κ.τ.τ. Γενικῶς, ὁ θεολογικὸς διάλογος δύναται νὰ εἶναι καρποφόρος μόνον ἐν ἀτμοσφαίρᾳ ἀγάπης, ταπεινοφροσύνης καὶ προσευχῆς.

Ἰδού, ἀδελφοί μου, διατὶ θεωρῶ τὰς κοινωνιολογικὰς προϋποθέσεις τοῦ Διαλόγου ὡς «πιστικὰς» σήμερον. Αἱ κοινωνίαι ἔχουν κουρασθῆ ἀπὸ τὰς ἀμφιλογίας τῆς χθές. Αἱ ὑγιεῖς κοινωνίαι ἔδειξαν καὶ δεικνύουν τὴν προτίμησιν των ὑπὲρ τοῦ οἰκοδομητικοῦ διαλόγου εἰς ὅλους τοὺς χώρους. Καὶ θεαίως καὶ εἰς τὸν χώρον τῶν Ἐκκλησιῶν.

Κάποτε ἐπεβάλλοντο λύσεις ἐκ τῶν ἄνω καὶ ἀποθύντο ἀπὸ τὰς μάζας. Ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει μακρὰν πείραν τοῦ πράγματος αὐτοῦ. Σήμερον αἱ κινήσεις ἀποτελοῦν ἀπαίτησιν τῶν μαζῶν καὶ ἐπιβάλλονται ἐκ τῶν κάτω. Κώφευσις εἰς ταύτας δὲν νοεῖται. Δι' αὐτὸ καὶ θεωρητέα ὡς πιστικὰ αἱ κοινωνιολογικὰ προϋποθέσεις τοῦ συγχρόνου Διαλόγου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ ἱερός ἄμβων ἐπισημαίνει τοῦτο καὶ ἐπαναλαμβάνει: Ἄρκει ὁ διάλογος νὰ γίνῃ «ἐν ἀτμοσφαίρᾳ ἀγάπης, ταπεινοφροσύνης καὶ προσευχῆς». Καὶ προσθέτει: «Καὶ ἐν ἰσότητι, καὶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐν εὐλίξει κριτικῆς».

* * *

Καὶ ἤδη ὁ λόγος περὶ τοῦ τετάρτου καὶ τελευταίου γνωρίσματος τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου ὡς Β: ἔλιξις ἐπιταγῆς.

Ἀδελφοί μου. Τὰ γνωρίσματα καὶ τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξὺ Ὁρθοδοξίας καὶ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, ὅπως ἄλλωστε καὶ παντὸς Διαλόγου, φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀλήθεια. Εἶναι σοφία. Εἶναι ἀγάπη. Καὶ αὐτὸς ὁ Θεός, ὁ ὅποιος εἶναι «ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ» (Ἀποκ. 1, 8) κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, «ἐντέλλεται ταῖς Ἐκκλησίαις», καὶ πάλιν κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, νὰ ζοῦν κατ' ἀλήθειαν καὶ κατὰ σοφίαν καὶ κατ' ἀγάπην. Ἐπομένως ὅλοι αἱ ὄψεις τῆς ζωῆς καὶ ὑπάρξεώς των, τῆς πορείας καὶ συνυπάρξεώς των, πρέπει νὰ ἐμπνέωνται ἀπὸ τὰ τρία αὐτὰ γνωρίσματα.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὅσα διακρατοῦν, ὡς στοιχεῖα πίστεως, διδασκαλίας καὶ παραδόσεως, πρέπει νὰ τὰ διακατέχουν ἐν ἀληθείᾳ καὶ σοφίᾳ καὶ ἀγάπῃ. Ἡ Ὁρθοδοξία ἔδωκε πλειστάκις μαρτυρίαν τοῦ τοιοῦτου γνωρίσματος τῆς.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπέβη ἡ σιγὴ νὰ ἐπιχειρηθῆ ἀντίδοσις αὐτῶν ἅτινα διακρατεῖ ἐκάστη πλευρά, αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ καὶ πάλιν ἐν ἀληθείᾳ καὶ σοφίᾳ καὶ ἀγάπῃ.

Ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος λέγει ἐν προκειμένῳ: «...Μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. Οὐκ ἔστιν αὕτη σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαίμονι-δῶδης. Ὅπου γὰρ ζήλος καὶ ἐρίθειαι,

ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα» (Ἰακ. 3,14). Καὶ ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος ἐπιλέγει: «Ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπεικὴς, εὐπειθής, μεστή ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος καὶ ἀνυπόκριτος» (Ἰακ. 3,17).

Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὁλοκληρῶνει τὴν ἐν προκειμένῳ ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους καὶ περιγράφων εἰς αὐτοὺς τὴν προσωπικὴν του ἐμπειρίαν εἰς ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς ἀληθείας παρ' αὐτοῖς κατὰ τὴν μόνην ἐπιτρεπτὴν σοφίαν, ἧτοι τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ. «Καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου, λέγει, οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις μὴ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ» (Α' Κορ. 2,5). Εἶναι σαφὲς τὸ νόημα τῶν ἀποστολικῶν τούτων λόγων.

Ἡ σημερινὴ ὁμιλία δὲν εἶναι ἀσφαλῶς νοθετήριος. Εἶναι ἀπλῶς ὑπομνηστικὴ τῶν ἐπιταγμάτων τῶν καιρῶν καὶ τῆς φωνῆς τοῦ Κυρίου.

Πρέπει ἐπομένως ὅλοι νὰ συνεδητοποιήσωμεν, ὅτι «οὐ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας» (Β' Κορ. 13,8), καὶ ὅτι οἱ διαλεγόμενοι, ὡς ἐντεταλμένοι τῶν Ἐκκλησιῶν των, ὀφείλου νὰ λαλοῦν «...ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ: ὅτι ἀλήλων μέλη εἰσὶν» (Ἐφ. 4,25).

Νὰ ἐπεκτείνωμεν τὸν λόγον καὶ πρὸς τὸν χώρον τῆς ἀγάπης; Καὶ Παῦλος, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης, συνάπτουν τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν σοφίαν. Εἶναι γνωστὸν τὸ ἰγ' κεφάλαιον τῆς Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅπερ ἀποτελεῖ ὕμνον πρὸς τὴν ἀγάπην, ὥστε νὰ παρέλκη ἡ ἀναφορὰ του ἐδῶ. Προτιμῶ νὰ ἐπισημάνω δύο ἐκ τῶν πρακτικωτέρων ὑποθηκῶν τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, τὴν μίαν πρὸ τὸν μαθητὴν του Τιμόθεον καὶ τὴν ἑτέραν πρὸς τοὺς Χριστιανούς των Φιλιππῶν.

Εἰς τὴν πρώτην λέγει: «...μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἰτινες ζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν Θεοῦ, τὴν ἐν πίστει: τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου» (Α' Τιμ. 1, 4-5).

Εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἐπιτάσσει, ἀλλὰ καὶ παρακαλεῖ: «...πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονήτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμφυχοι, τὸ ἐν φρονούντες. Μηδὲν κατὰ ἐρίθειαν ἢ κενοδοξίαν, ἀλλ' ἐν ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἠγούμενοι, ὑπερέχοντες ἑαυτῶν. Μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστος. Τοῦτο γὰρ φρονεῖσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Φιλ. 2,2).

Τί νὰ προσθέσῃ εἰς πάντα ταῦτα ἡ ἀνθρωπίνη κηρυγματικὴ ἐπίνοια; Σιγησάτω. Τιμωτέρον ἐστίν. Καὶ ἀκουσάτωσαν οἱ πάντες ὅσα ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀπὸ τῆς ἱερότητος τοῦ Σπηλαίου τῆς Ἀποκαλύψεως λέ-

Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΙΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΓΕΝΝΩΜΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ*

Σεβασμιώτατοι,

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και Κύριοι.

1. Ἐπιθυμῶ ἐν πρώτοις νὰ εὐχαριστήσω θεομῶς τὸν κ. Πρόεδρον καὶ ὀλόκληρον τὸ Συμβούλιον τῆς «Παυλείου Ἐταιρείας Ἱστορικῶν Μελετῶν» διὰ τὴν εὐγενῆ των πρόσκλησιν, ὅπως συμμετάσχω εἰς τὰς ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις, τὰς ὁργανωθεῖσας ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν ἱστορικὴν καὶ ἔνδοξον πόλιν τῶν Φιλίππων. Ὁμολογῶ ὅτι κατέχομαι ὑπὸ συγκινήσεως. Καὶ τοῦτο διὰ δύο κυρίως λόγους. Πρῶτον, διότι διεπίστωσα μετὰ θαυμασμοῦ ὅτι ἡ «Παύλειος Ἐταιρεία», κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς ἰδρύσεώς της, ἐπέτυχε νὰ διργανώσῃ «οἰκουμενικὴν συνάντησιν» προσωπικοτήτων διὰ νὰ προβάλλῃ δι' ἐπιστημονικῶν Ἀνακοινώσεων, Ὁμιλιῶν καὶ ποικίλων ἄλλων πνευματικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων τὸ ἱστορικὸν μεγαλεῖον ὅχι μόνον τῆς ἔνδοξου πόλεως τῆς Καβάλας, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης Ἑλληνικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, καθαγιασθείσας ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων Ἰγνατίου Ἀντιοχείας καὶ Πολυκάρπου Σμύρνης (Ἰγνατίος † 109/10 ἢ 107 μ.Χ. καὶ Πολύκαρπος † 156).

2. Ὁ δεύτερος λόγος τῆς συγκινήσεώς μου εἶναι ὅτι ἡ εὐγενὴς πρόσκλησις τοῦ κ. Προέδρου ἦτο δι'

* Ὁμιλία λεχθεῖσα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν «Παυλείων 1980» κατὰ τὴν «Συνάντησιν τῶν Φιλίππων» (22 Ἰουνίου - 10 Ἰουλίου).

γαι: «Φόβος οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τελευτεῖται ἐν τῇ ἀγάπῃ» (Α' Ἰωάν. 4,18).

Ὁ Διάλογος ἤρξατο. Ὅτι λέγεται καὶ θὰ λεχθῆ ἐν ἀληθείᾳ, ὅτι ὑποστηρίζεται καὶ θὰ ὑποστηριχθῆ ἐν σοφίᾳ — ἐν σοφίᾳ Θεοῦ καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ —, ὅτι προωθεῖται καὶ θὰ προωθηθῆ ἐν ἀγάπῃ, καὶ ἀκόμη, λέγομεν, ἐν ἰσότητι καὶ ἐν εἰλικρινείᾳ, δέον νὰ περικλείῃ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ γνωρίσματα τῆς π α ρ ρ η σ ί α ς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τῆς παρρησίας ἢ ὁποῖα δὲν ἀπέλιπε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ ὁποῖα ἦτο ἡ σφραγὶς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων τῆς μᾶς

ἐμὲ οἰοεὶ καὶ πρόκλησις νὰ ἔλθω καὶ νὰ ὀμιλήσω εἰς τὴν πολυώνυμον αὐτὴν πόλιν, ἣτις ἀποτελεῖ ἐν κυριολεξίᾳ «Σύμβολον» Ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος, τῆς πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστὸν ἐποχῆς. Τὸ πολυώνυμον τῆς πόλεως προβάλλει καὶ τὸ μέγα ἱστορικὸν της παρελθόν. Φίλιπποι, Γαλιψός, Ἀμφίπολις, Οἰσύμη, Ἀντίσαρος, Ἐλευθερούπολις καὶ Καβάλλα, Νεάπολις, Χρυσόπολις καὶ Χριστόπολις εἶναι ἐπιστημονικῶς βεβαιωμένα ἐξ ἐπιγραφῶν καὶ νομισμάτων ὀνόματα, τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν εἴτε εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν εἴτε καὶ εἰς γειτνιαζούσας τοποθεσίας. Τὴν φιλοξενίαν τῆς Νεαπόλεως ἐπιβεβαίωσι καὶ ὁ μῦθος, ὅτι ὁ Νεαπολίτης Π υ θ ὀ δ ω ρ ο ς ἀνεγνωρίσθη «θεαροδόκος» (ἢ «θεωροδόκος» ἐκ τοῦ «θεωρός» = θεατῆς, περιηγητῆς, τουρίστας καὶ «θεαροδόκος» = ὁ δεχόμενος καὶ φιλοξενῶν εἰς τὸν οἶκόν του τοὺς «θεωροῦς») τοῦ Ἀσκληπιοῦ διὰ τὸ καλὸν πανδοχεῖον του (χάνι) (Σημ. Ὁ Πυθόδωρος ἐκ Νεαπόλεως ἴσως εἶναι αὐτός, ὅστις ὑπῆρξεν ὁπαδὸς τῆς Β' Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος. Ἔγραψε δὲ καὶ ἔργον «Περὶ τῶν ἐξαιρετῶν ὀμιλιῶν τοῦ Ἀρκεσίου» (241/40 π.Χ. Πβλ. E r. Ü b e r w e g — K a r l P r a e c h t e r, Grundriss der Geschichte der Philosophie. Erster Teil: Die Philosophie des Altertums. Berlin 1926 σ. 466. Ὅρα καὶ Pauly — Wirsowa — Kroll — Schmith, RE 32, 2110/12 «Neapolis»).

3. Ἐὰν προεισαγωγικῶς ἀνέφερα τὰ ἀνωτέρω, τοῦτο ἔπραξα πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἱστορικῆς σημασίας τῆς πόλεώς σας καὶ διὰ νὰ ἐξαρθῆ ἅπαξ ἔτι τὸ φιλόξενον τῶν κατοίκων. Ἄλλ' ἡ φιλόξενος πόλις δὲν

καὶ ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χριστιανικῆς χιλιετηρίδος.

Ἀδελφοί μου,

Ταῦτα ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἀμδωνος. Κατὰ τὰ λοιπὰ δὲ πάντα, εἴη ὁ Παράκλητος δεσπότης ἐν παντί.

«Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις» (Ἀποκ. 2, 29). Ἀμήν.

† Ὁ Μύρων ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Καθηγητῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης

ἀνεδείχθη «Ξενία» τῶν «θεωρῶν» τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλὰ καὶ φιλόχριστος ὑποδοχὴς τοῦ ἀποστόλου τῶν ἔθνων Παύλου καὶ τῶν μεγαλομαρτύρων Ἰγνατίου Ἀντιοχείας τοῦ Θεοφώρου καὶ Πολυκάρπου Σμύρνης, ἀναδειχθεῖσα πρωτοπόρος τῆς ἐπὶ εὐρωπαϊκοῦ ἐδάφους ἐνάρξεως διαδόσεως τῆς νέας Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο ἐθεώρησα πρέπον νὰ διαπραγματευθῶ σήμερον ἐνώπιον ὑμῶν θέμα σχετιζόμενον πρὸς τὴν πρώτην χριστιανικὴν ἐκκλησίαν τῶν Φιλίππων. Τὸ θέμα μου ἀναφέρεται εἰς τὸ πρόβλημα, ὅπερ καὶ σήμερον ἀπασχολεῖ τοὺς ἱστορικοὺς τῆς πρωτοχριστιανικῆς Γραμματείας, ἥτοι τὴν «Πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολήν τοῦ Πολυκάρπου Σμύρνης († 156)».

★

4. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Εἰρηναίου (6' αἰ.), ὁ Πολύκαρπος ὑπῆρξε μαθητὴς τῶν ἀποστόλων καὶ μάλιστα «πλειόνων» (Εὐσ., 'Ε. 'Ι. V., 24, 16) καὶ ἰδίᾳ ὅτι «μετὰ Ἰωάννου τοῦ μαθητοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων συνδιέτριβεν». Ὁ πολλὰ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐπιτελέσας ἀποστολικὸς ἀνὴρ, ὁ τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος ἐξαιρέτος διδάσκαλος, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ θηριόβρωτος μάρτυς Ἰγνατίος Ἀντιοχείας ἔγραψε τὴν τελευταίαν ἐκ τῶν ἐπτὰ διασωθεισῶν ἐπιστολῶν του διὰ τὸν εὐχαριστήσῃ διὰ τὴν φιλοξενίαν, τὴν ὁποίαν ἔδειξε πρὸς αὐτόν, ὅτε ἤγετο δέσμιος εἰς Ρώμην ἵνα μαρτυρήσῃ καὶ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὰς τελευταίας ὑποθήκας καὶ συμβουλίας, ὡς πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν ὁ Πολύκαρπος ἀφοῦ ἐλάμπρυνε τὴν ἐκκλησίαν Σμύρνης, ἐστέρθη ἐν τέλει μὲ τὸν τετιμημένον στέφανον τοῦ μαρτύρου († 156). Τοῦτο πληροφοροῦμεθα ἐκ τοῦ διασωθέντος ἀρχαιότατου «Μαρκίου ὁλογοῦ» του, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀντλοῦμεν σπουδαιότατα διδάγματα καὶ ἱστορικὰς εἰδήσεις ἀξιολογώτατας.

5. Τὸ κύριον θέμα τῆς Ἀνακοινώσεώς μου εἶναι «τὸ πρόβλημα τῆς πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῆς» καὶ τοῦτο μάλιστα μετὰ πάσης δυνατῆς συντομίας, διότι οὔτε ὁ χρόνος οὔτε καὶ ἡ ἐορταστικὴ σὺνάξις ἐπιτρέπει νὰ ἐκταθῶμεν εἰς λεπτομερείας τοῦ βίου, τῆς δράσεως καὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου ἀνδρός. Λίαν περιληπτικῶς ἐπίσης θὰ διαλάβωμεν καὶ περὶ τοῦ προβλήματος καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς πρὸς Φιλιππησίους τοῦ Πολυκάρπου γεννωμένων ἐτέρων προβλημάτων. Καὶ ἰδοὺ λοιπὸν πῶς ἔχει τὸ ὅλον θέμα. Ἡ ὄλη ἀρχαιότατη παράδοσις ἀπὸ τοῦ Εἰρηναίου (Κατὰ αἶρ. III, 3), τοῦ Εὐσεβίου (IV, 14), τοῦ Ἰερωνύμου (Περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν κ. 17), τοῦ Φωτίου (Μυριόβιβλ. κῶδ. 126) μέχρι καὶ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος ὁμιλεῖ περὶ μίας καὶ μόνον ἐπιστολῆς τοῦ Πολυκάρπου πρὸς τοὺς Φιλιππησίους, ἐπαινουμένης μάλιστα ὑπὸ πάντων, ὡς «πολλῆς νοουθεσίας» μεστῆς.

6. Ἡ νεωτέρα ἐν τούτοις ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἠθέλησε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν δυσχέρειαν, καθ' ἣν μετὰ τὸ κείμενον τοῦ 9 κεφ. ἐμφανίζεται, ὅτι ὁ Ἰγνατίος εἶχεν ἤδη ὑποστῆ τὸ μαρτύριον, ἐνῶ ἐν τῷ τελευταίῳ κε-

φαλαίῳ 13, 2, τῷ λατινιστὶ διασωθέντι, ζητοῦνται ὑπὸ τοῦ Πολυκάρπου παρὰ τῶν Φιλιππησίων πληροφορίαι περὶ τοῦ Ἰγνατίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ (qui cum eis u n t) Ὁ Ἰγνατίος ἐνταῦθα, ὡς καὶ εἰς δλόκληρον τὸ ἐν λόγῳ κεφ. θεωρεῖται ἐν ζωῇ ὑπάρχων καὶ ὅτι οὐδεμία πληροφορία περὶ τοῦ τέλους αὐτοῦ ἔφθασεν εἰς Σμύρνην. Ἐν ἔτει 1936 ἐνεφανίσθη ὁ Ἄγγλος P. N. Harrison (Polycarp's two epistles to the Philippians, Cambridge 1936. Ἐν σ. 27 - 75 ἡ ἱστορία τῆς διαπραγματεύσεως τοῦ προβλήματος), ὅστις διήρσε τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολήν τοῦ Πολυκάρπου εἰς δύο ἐπιστολάς. Ἡ πρώτη περιελάμβανε τὰ τελευταῖα κεφ. 13 καὶ 14. Τὰ κεφ. ταῦτα ἀποτελοῦν τὴν ἐπιστολήν, εἰς ἀπάντησιν τῆς παρακλήσεως τῶν Φιλιππησίων περὶ ἀποστολῆς καὶ ἄλλων ἐπιστολῶν τοῦ Ἰγνατίου. Ὁ Ἄγγλος ἐπιστήμων θεωρεῖ ὅτι ἐγράφη ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἰγνατίος εὐρίσκετο εἰσέτι καθ' ὄδον πρὸς Ρώμην ἀγόμενος. Τὰ δὲ κεφ. 1-12 ἐκθέτουν ὅτι προηγουμένως ἤδη γενικῶς ἐθεωρήθη, ὅτι δηλ. πρόκειται περὶ μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ Πολυκάρπου, μεταγενεστέρως γραφείσης. Καὶ ἐπομένως τὰ πρώτα κεφ. ἀποτελοῦν τὴν δευτέραν ἐπιστολήν, τὰ δὲ τελευταῖα κεφ. ἀποτελοῦν τὴν πρώτην χρονικῶς ἐπιστολήν. Ἄρα ἔχομεν οὐχὶ μίαν, ἀλλὰ συνηνωμένας δύο ἐπιστολάς τοῦ Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους.

7. Ἡ Β' ἐπιστολή, ἣτις περιλαμβάνει, ὡς εἶπομεν, τὰ πρώτα κεφ. 1 - 12, ἴσως ἀκόμη καὶ τὸ 14 κεφ. ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ τὸ τέλος τῆς Β' ἐπιστολῆς, ἐμφανίζει εἰς τὸ κεφ. 9 τὸν ἐπίσκοπον Σμύρνης γνωρίζοντα τὸ μαρτύριον τοῦ τε Ἰγνατίου καὶ τῶν συνοδούντων αὐτὸν Ζωσίμου καὶ Ρούφου. «Οὗτοι πάντες οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον, ἀλλ' ἐν πίστει καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ ὅτι εἰς τὸν ὀφειλόμενον αὐτοῖς τόπον εἰσὶ παρὰ τῷ Κυρίῳ, ὃ καὶ συνέπαθον. Οὐ γὰρ τὸν νῦν ἠγάπησαν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ δι' ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναστάντα» (Β' Φιλίπ. κ' 9:2). Κατὰ τὸν Ἄγγλον ἐπιστήμονα ἡ Β' ἐπιστολὴ πρὸς Φιλίπ. πρέπει νὰ ἐγράφη τοῦλάχιστον εἴκοσιν (20) ἔτη μετὰ τὴν Α' ἐπιστολήν καὶ μάλιστα περὶ τὸ 135. Τοῦτο, κατ' αὐτόν, συνάγεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ λαμβάνει θέσιν ἐναντίον τῆς ψευδοδιδασκαλίας τοῦ πρότερον ἐμφανισθέντος Μαρκίου καὶ μάλιστα πρὶν ἢ οὗτος μεταβῆ εἰς Ρώμην καὶ ὑποστῆ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Κέδροου καὶ τοῦ θεολογικοῦ του δυνατιστικοῦ συστήματος. Κατὰ τὴν πορείαν του εἰς Ρώμην ὁ Μαρκίος, ὅπου ἔφθασε περὶ τὸ 138/9, διελθὼν ἐκ Φιλίππων ἐκήρυξε μετ' ἐπιτυχίας καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Φιλίππων. Ὁ Μαρκίος διελθὼν καὶ ἐκ Σμύρνης, συνητήθη καὶ μετὰ τοῦ Πολυκάρπου, προσπαθήσας μάλιστα νὰ ἀποσπάσῃ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Σμύρνης τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισίν του, ὡς ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ὁ Πολύκαρπος ἀπέπεμψεν αὐτόν, εἰπὼν ὅτι γνωρίζει τοῦτον ὡς «τὸν πρωτότοκον τοῦ σατανᾶ» (Εὐσεβ. 'Ε. 'Ι. IV, 14.7. Εἰρην., Κατὰ αἶρ. III, 3.4. Μαρτύρ. Πολυκ., ἐπίλογος. Πολυκ. Β' Φιλίπ. 7.1).

8. Ὁ συσπουδαστής ἐν Βερολίῳ, φίλος καὶ συνάδελφος P. Meinhold ὑποστήριξε τὴν γνώμην τοῦ Harrison διὰ περαιτέρω ἰδίων παρατηρήσεων (Ἔργον «Polykarpos», RE 42, 1684/97). Κατὰ τὸν J. A. Fischer (Die Apostolischen Väter, griechisch und deutsch. München 1956 σ. 236 ἐ.), ὁμοῦς ὁ Πολύκαρπος καταπολεμῆ ἐν τῇ Β' Φιλίππ. τὸν γνωστικὸν Δοκητισμὸν καὶ οὐχὶ τὸν Μαρκιῶνα. Ὁ συνάδελφος καὶ φίλος ἐν Heidelberg Hans von Campenhausen ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι δὲν πρέπει νὰ τίθενται εἰς τόσον μακρὰς χρονικὰς ἀποστάσεις αἱ δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Πολυκάρπου πρὸς Φιλίππου. Θεωρεῖ δὲ ὅτι δὲν ἀποκλείεται ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Πολύκαρπος νὰ ἐπραγματοποίησε καὶ προσωπικὸν ταξίδιον μέχρ' Ἐπιφάνου. Περαιτέρω ἐξέφερε καὶ τὴν μὴ στηριζομένην ὑπόθεσιν, ὅτι καὶ αἱ λεγόμεναι Π ο ι μ α ν τ ο ρ ι κ α ἰ ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου συνετάχθησαν ὑπὸ τοῦ Πολυκάρπου, τοῦθ' ὅπερ ἤγειρε πλείστας ἀντιρροήσεις ὑπὸ τῶν Δυτικῶν ἐπιστημόνων καὶ μάλιστα τοῦ Meinhold (H. v. Campenhausen, Polycarp von Smyrna und die Pastoralbriefe. Sb. d. Heidelberger Akad. d. Wiss. Philol. — hist. Kl.). Heidelberg 1951, σ. 40, σημ. 181).

9. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ λεπτολογῶ ἐπὶ θεμάτων δευτερευούσης σημασίας, ὅπως ἡ χρονολογικὴ διακρίβωσις τῆς συντάξεως τῶν δύο ἐπιστολῶν. Ἐάν δηλ. ἡ χρονολογικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ Β' πρὸς Φιλίππ. ἐπιστολῆς εἶναι 20 ἢ ἐν ἡ δύο ἔτη, ὡς τείνει νὰ δεχθῆ ὁ H. v. Campenhausen ἀντιτιθέμενος πρὸς τὸν Ἄγγλον ἐπιστήμονα. Σπουδαιότερον εἶναι νὰ εἰσεέλθωμεν εἰς οὐσιαστικώτερα θέματα ἐπὶ τοῦ περιοχομένου τῶν ἐπιστολῶν, ἀφοῦ πρότερον δεχθῶμεν ὅτι πρόκειται πράγματι περὶ δύο ἐπιστολῶν. Ὁ Πολύκαρπος εἶχεν ἐν τῇ συντάξει τῶν ἐπιστολῶν του, πέραν τῶν γραφικῶν χωρίων, κυρίως τὴν περίφημον Α' Ἐπιστολὴν τοῦ Κλήμεντος Ρώμης (96 μ.Χ.). Ἡ Β' Φιλίππ. 2.3α εἶναι μία ρυθμικῶς πλαισιωμένη σύνθεσις τοῦ κειμένου τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Ὁμιλίας τοῦ Κυρίου, ἢ τουλάχιστον ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτῆς τῆς ὁμιλίας ελλημένῃ σύνθεσις. Εἰς τὴν Β' Φιλίππ. ἐμφανίζεται ἡ συλλογὴ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου ὡς ἐάν εἶχεν ἐπιτελεσθῆ διότι φέρονται ἐν τῇ ἐπιστολῇ οἱ Φιλίππησιοι ὅτι ἐγνώριζον τὴν συλλογὴν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου. Ἐκτὸς τῆς Ἐπιστολῆς Κλήμεντος ὁ Πολύκαρπος ἠντήλησε καὶ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰγνατίου. Ἐν Β' Φιλίππ. 2.1. 7.1 καὶ 9 εὐρίσκονται ἴσως ἀπηχῆσεις ἀρχαίων Ὁ μ ο λ ο γ ι ῶ ν Π ἰ σ τ ε ω ς.

10. Καὶ τώρα ἂς εἰσεέλθωμεν εἰς τὴν ἀξιολογῆσιν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Πολυκάρπου. Ἡ σπουδαιότης καὶ ἡ ἀξία τῶν δύο ἐπιστολῶν ἐγκραται πρὸ παντὸς εἰς τὸ ὅτι ὁ συντάκτης αὐτῶν εἶναι εἰς ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων, εἰς δηλ. μαθητῆ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων. Ἡ Α' Φιλίππ. ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴν τῆς γνώσεως ἡμῶν περὶ τῆς συλλογῆς εἰς σῶμα (corpus) τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰγνατίου καὶ περιλαμβάνει μίαν πρώτην ἀξιολογήσιν καὶ

σύστασιν τούτων (5.2). Εἰς τὴν Β' ἐπιστολὴν Φιλίππ. ἐμφανίζεται ὁ ἐπίσκοπος Σμύρνης πρὸ παντὸς ὡς ἀμύντωρ, φύλαξ καὶ δοτὴρ τῆς Ἀποστολικῆς Παράδοσεως. Αἱ ψευδοδιδασκαλίαι ἦσαν διὰ τὸν Πολύκαρπον βαθύτατα μισηταί. Ὡς χαρακτηριστικῶς λέγει ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος (V, 20.7): «... εἴ τι τοιοῦτον ἀκηκόει ὁ μακάριος καὶ ἀποστολικὸς πρεσβύτερος, ἀνακράξας ἂν καὶ ἐμφράξας τὰ ὄρα αὐτοῦ καὶ τὸ σύνθηρες αὐτῷ εἰπὼν «ὦ καλὲ Θεέ, εἰς οἶους με καιροὺς τετήρηκας, ἵνα τούτων ἀνέχωμαι» πεφεύγει ἂν καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ καθεζόμενος ἢ ἐστὼς τῶν τοιούτων ἀκηκόει λόγων». Ἐπιστ. πρὸς Φλωρίνον). Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Πίστεως ἴσταται ὁ Χριστός, τὴν εἰκόνα τοῦ ὁποίου οἱ αἰρετικοί, οἱ ἀρνούμενοι τὴν ἐνσάρκωσιν καὶ τὰ πάθη Του, ἠμαύρουν καὶ ἐξηφάνιζον οὕτως, ὥστε οὗτοι ν' ἀποβαίνουν ἀντίχριστοι καὶ ἔκγονοι τοῦ σατανᾶ (Β' Φιλίππ. 7.1).

11. Ἡ διδασκαλία τοῦ Παύλου περὶ Ἐκκλησίας ὡς τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Κυρίου ἐπισημαίνεται πράγματι ἐν τῇ Β' Φιλίππ. 11. 4. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινότης εἶναι ἐν σῶμα, ὅπερ ἀποτελεῖται ἐκ τῶν πιστῶν μελῶν αὐτῆς. Ἡ συμπεριφορὰ καὶ ἡ διαγωγὴ ἐκάστου μέλους ὀφείλει ἢ βλάπτει ἐπίσης τὸ σύνολον. Ἡ ὀρθὴ διεύθυνσις τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος κεῖται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κληροῦ. Ὁ Πολύκαρπος ἦτο μοναρχικὸς ἐπίσκοπος Σμύρνης. Εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ ἐπισκόπου ἴσταται τὸ πρεσβυτέριον, φυσικὰ καὶ οἱ διάκονοι (Πβλ. Ἰγν., Σμυρν. 12.2. Πολ. 6.1). Ὁ Παῦλος ὠμίλησε κάποτε εἰς τὴν πρὸς Φιλίππου ἐπιστολὴν του περὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ «ἐπισκόπων» καὶ «διακόνων». Ἡ διεύθυνσις τῆς κοινότητος κατὰ ταῦτα ἔκειτο εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς συλλογικοῦ ἐπισκοπάτου. Ἐν τούτοις ὁ Πολύκαρπος δὲν ἀναφέρει ἕνα μοναρχικὸν ἐπίσκοπον. Τοῦτο σημαίνει ἢ ὅτι συμπεριέλαβεν μεταξὺ τῶν «πρεσβυτέρων» καὶ τὸν ἐπίσκοπον, ἢ ὅτι προσωρινῶς δὲν ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος ἐν Φιλίπποις. Τοῦτο ὁμοῦς εἶναι ἀπίθανον.

12. Εἰς τὴν πρὸς Φιλίππ. ἐπιστολὴν τοῦ Πολυκάρπου μνημονεύονται καὶ ἐκκλησιολογικὰ καὶ ἐκκλησιαστικοκανονικὰ ζητήματα. Ὁ Πολύκαρπος φέρει εἰς συζήτησιν ἐν τῇ Β' Φιλίππ. τὴν περίπτωσιν τῆς πτώσεως καὶ τοῦ ἁμαρτήματος τοῦ «πρεσβυτέρου» Οὐάλεντος. Οὗτος μετὰ τῆς συζύγου του περιέπεσαν εἰς μέγα σφάλμα, πρὸ πάντων διὰ τῆς πλεονεξίας καὶ φιλαργυρίας των. Φαίνεται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ὅτι ἐπαύθη ὁ Οὐάλης καὶ εὐρίσκειτο εἰς κατάστασιν νὰ ἀφορισθῆ μετὰ τῆς συζύγου του (Φιλίππ. Β', 11.4). Διὰ καὶ συνιστᾷ μετάνοιαν διὰ νὰ δύνανται νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ κοινότης ὀφείλει ἐκ φιλανθρωπίας νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν καὶ νὰ συναινέσῃ ἐγκρίνουσα τὴν ἐπιστροφὴν των.

—13. Καὶ ἐσχατολογικὰ θέματα ἐπισημαίνονται ἐν τῇ Ἐπιστολῇ τοῦ Πολυκάρπου. Κατ' ἐ-

πανάληψιν εμφανίζεται και προβάλλει ή ιδέα τής μελ-
λούσης ἀναστάσεως και κρίσεως, πράγμα τὸ ὁποῖον
ἀρνοῦνται οἱ αἵρετικοὶ (Β' Φιλ. 7:1). Ἡ μέλλουσα
κρίσις θὰ εἶναι καθολικὴ (6:2). Ὁ Χριστὸς θὰ ἔλθῃ
ὡς κ ρ ι τ ῆ ς ζώντων και τεθνεώτων (2:1). Ἡ
μέλλουσα μακαριότης εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀπολυ-
τρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτῆρος. Οἱ μ ἄ ρ τ υ ρ ε ς
εἶναι ἤδη πλησίον τοῦ Κυρίου (9:2). Αἱ ἐσχατολογι-
καὶ διατυπώσεις τοῦ Πολυκάρπου παραμένουν ἐπὶ τῆς
γραμμῆς τῆς Πα ρ α δ ὀ σ ε ω ς. Πάντως δὲν
ἐμφανίζεται ὑπὸ τοῦ Πολυκάρπου μία ἐγγίζουσα συν-
τέλεια τοῦ κόσμου.

14. Ὁ σκοπὸς τῆς Β' Φιλ. τοῦ Πολυκάρπου εἶναι
πρὸ πάντων ἡ θ ι κ ὀ ς. Ὁ Πολύκαρπος γράφει
πρὸς τοὺς Φιλιπησίους περὶ τοῦ ὀρθοῦ χριστιανικοῦ
βίου και τῆς συμπεριφορᾶς τῶν πιστῶν ἐνώπιον τοῦ
Θεοῦ (3:1). Πρὸς ἡ θ ι κ ἄ ς συμβουλὰς και παρ-
αινέσεις ἔδωκεν ἀφορμὴν ἢ περιπτώσεις τοῦ ἀμαρτή-
σαντος «πρεσβυτέρου» Ο ὑ ἄ λ ε ν τ ο ς. Ἐκ τούτου
λαβὼν ἀφορμὴν συνιστᾷ ὁ Πολύκαρπος ἐμμονὴν εἰς
τὴν πίστιν πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν αἱρέσεων και ψευδο-
διδασκαλιῶν. Ὁ ὀρθὸς βίος συνίσταται εἰς τὴν ἀποφυ-
γὴν τῶν κοσμικῶν ἐπιθυμιῶν, εἰς τὴν σταθερότητα
τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος και τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν
Θεὸν και τὸν πλησίον (3:2). Ἐν τῇ ἠθικῇ τοῦ Πολυ-
κάρπου ἐμφανίζονται ἰδέαι τοῦ Παύλου, ὅπως και τῶν
Κλήμεντος Ρώμης και Ἰγνατίου. Ὁ Πολύκαρπος εἶναι
ὑπερασπιστὴς τῶν εὐαγγελικῶν ἐπιταγῶν και τῆς κλη-
ρονομίας τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ ἔμφρασιν ὁ Πολύκαρπος
παροτρύνει εἰς ἐπίδειξιν ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον
(10). Τὴν ἀγάπην ταύτην ὀφείλουν οἱ Φιλιπηῖοι νὰ
ἐπιδείξουν και πρὸς τὸν ἀμαρτήσαντα Ο ὑ ἄ λ ε ν τ
α και τὴν σύζυγον του (11:4, 12:1). Ἡ ἀγάπη
αὕτη πρέπει νὰ συμπεριλαμβάνῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώ-
πους και μάλιστα τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας, ἀκόμη
και τοὺς ἐχθροὺς και διώκτας τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοὺς
ὁποίους ὀφείλουν οἱ χριστιανοὶ νὰ μνημονεύουν εἰς
τὰς προσευχὰς των, εὐχόμενοι ὑπὲρ τῆς μετανοίας και
σωτηρίας των (12:3). Ὁ καλὸς χριστιανὸς ὀφείλει
πάντοτε και ὅταν διώκεται, νὰ ὑπομένῃ μὲ σταθερό-
τητα εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ και ὀφείλει νὰ δει-
κνῆ ὑπομονήν. Τὸ «μαρτύριον» εἶναι ὁμοιον πρὸς τὸ
Πάθος τοῦ Χριστοῦ και μίμησις Αὐτοῦ. Ἡ ἄσπιλος
διαφύλαξις τῆς τιμῆς τοῦ Θεοῦ και χριστιανικοῦ ὀνό-
ματος ἐνώπιον τοῦ κόσμου (10:2) πρέπει νὰ ἀποτε-
λοῦν κίνητρα πρὸς ἠθικὴν συμπεριφορὰν και τῶν μὴ
χριστιανῶν. Τὰ ἀγαθὰ ἔργα και ἡ ἠθικὴ συμπεριφορὰ
δὲν πρέπει νὰ θεωρῶνται ἐπιτεύγματα πρὸς αὐτοδι-
καίωσιν. Κυρίως σώζει ἡ χ ἄ ρ ι ς τοῦ Θεοῦ και
οὐχὶ τὰ καλὰ ἔργα (1:3, Πβλ. 11:4). Διὰ τῆς χάρι-
τος τοῦ Θεοῦ ἐξελέγημεν και κατετάγημεν μεταξὺ τῶν
πιστῶν, πρὶν ἢ ἀποδείξομεν τὴν ἀξιοτήτά μας διὰ
τῶν ἀγαθῶν ἔργων μας. Ἡ πρὸς τὴν ἀρετὴν προσπά-
θεια τῶν χριστιανῶν ἔχει ἀνάγκην τῆς βοηθείας τῆς
χάριτος τοῦ Θεοῦ (Πβλ. 12:2). Ἡ ἠθικὴ διδασκαλία
τοῦ Πολυκάρπου οὐδὲν ἄλλο προσφέρει ἢ τὸ ἐκ πα-
ραδόσεως ἀγαθὸν και ἰδεῶδες, ἄνευ περαιτέρω πνευ-
ματικῆς ἐμβαθύνσεως, ἂν και ἐκπλήττει ἡ σοβαρότης,

μεθ' ἧς ἐκφράζεται ὁ Πολύκαρπος. Ἐπιδράσεις τῆς
ἠθικῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς δὲν ἐμφανίζονται εἰς τὰς
ἐπιστολάς τοῦ Πολυκάρπου.

15. Ἀμφότεραι αἱ Ἐπιστολαὶ τοῦ Πολυκάρπου
πρὸς τοὺς Φιλιπησίους πρέπει εὐθὺς μετὰ τὸν μαρτυ-
ρικὸν θάνατον τοῦ συντάκτου αὐτῶν νὰ ἠνώθησαν εἰς
μ ἰ α ν ἐπιστολήν. Ὁ ἐπίσκοπος Σμύρνης ἀπέλαυνεν
ὡς μαθητῆς τῶν ἀποστόλων και ὡς χαρισματοῦχος και
μάρτυς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἰ σ τ ῆ ς τ ι μ
ῆ ς, ἡ ὁποία ἀκόμη περισσότερο ἐφανερώθη και
προήχθη αὐξηθεῖσα και ἐπεκταθεῖσα διὰ τῆς ἐν εἶδει
Ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς περὶ τοῦ μαρτυρίου του πρὸς τὴν
ἐκκλησίαν Φιλομηλίου και πάσαις ταῖς λοιπαῖς Ἐκκλη-
σίαις. Ἦδη ὁ Εἰρηναῖος, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν
ἠνωμένην εἰς μ ἰ α ν ἐπιστολήν πρὸς Φιλιπησίους
τοῦ Πολυκάρπου, καλεῖ ταύτην «σπουδαίαν» και μά-
λιστα ἐπαινεῖ και συνιστᾷ ταύτην (Κατὰ αἰρ. III, 3,
4). Ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος παραδίδει τὸ κεφ. 9 και
τὸ μέγιστον μέρος τοῦ κεφ. 13, ἤδη τὴν Α' Φιλίππ.
ὀνομαζομένην (Εὐσ., Ἐ. Γ. III, 36, 13 ἐ.ε.). Κατὰ
μίαν σημείωσιν τοῦ Ἰερωνύμου, ἂν και μὴ σαφῆ, τὰ
τέλη τοῦ δ' αἰ. ἡ ἐπιστολὴ ἀνεγινώσκετο ἐπ' Ἐκκλη-
σίας κατὰ τὴν θεῖαν Λειτουργίαν (De vir. ill. 17).

*

16. Δικαίως λοιπὸν δύναται νὰ ὑπερηφανεῖται ἡ
Ἐκκλησία τῶν Φιλίππων και ἡ περὶ αὐτὴν ἐνδοχώρα,
μάλιστα δὲ κατ' ἐξοχὴν ἡ μεγάλη, ἱστορικὴ και ἐνδο-
ξος πόλις τῆς Καβάλας. Ὅχι μόνον, διότι ἡ πόλις
τῶν Φιλίππων ἠξιώθη τῆς μεγάλης τιμῆς νὰ δεχθῆ
πρῶτη τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύ-
λου και τῶν συνοδευόντων αὐτὸν Τιμοθέου και Σίλα
ὡς και τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἐπὶ εὐρωπαϊκοῦ ἐ-
δάφους και ἐκ τῶν Φιλίππων νὰ διαδοθῆ ὁ λόγος τοῦ
Εὐαγγελίου εἰς ὀλόκληρον τὴν Μακεδονίαν και τὴν
ὑπόλοιπον Ἑλλάδα και ὕστερον εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ
και διότι ὑπεδέχθη και ἐφιλοξένησε δύο ἄλλους με-
γάλους Ἀποστολικούς ἀνδρας, τὸν Ἰ γ ν ἄ τ ι ο ν
Ἀντιοχείας και τοὺς συνοδευόντας αὐτὸν Ζ ὡ σ ι μ
ο ν και Ρ ο ὕ φ ο ν και τέλος διότι ἠτύχησε
νὰ λάβῃ τὰς σωτηριώδεις Ἐπιστολάς τοῦ ἀποστόλου
Παύλου και τοῦ Πολυκάρπου Σμύρνης, περὶ τῆς ὀ-
ποίας ὀμιλήσαμεν.

*

17. Ἄς μοι ἐπιτραπῆ νὰ κατακλείσω τὴν Ὀμιλίαν
μου μὲ ἓνα Μήνυμα, τὸ ὁποῖον ἡ ἱερά σας πόλις ἀπευ-
θύνει και σήμερον ὄχι μόνον πρὸς σύμπαντα τὸν Ἑλ-
ληνισμὸν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, ἀλλὰ και εἰς τὴν οἰκου-
μένην σύμπασαν, εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, φίλους
και μὴ, οἰκείους και ξένους και μάλιστα τοὺς ἐπιβού-
λους ἐκείνους, οἵτινες θὰ ἐτόλμων νὰ προσβάλλουν τὰ
καθηγιασμένα χρώματα τῆς Μακεδονικῆς γῆς. Τὰ χρώ-
ματα, τὰ ὁποῖα καθηγίασαν ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ
και μάρτυρες. Ἡ ἱερά σας πόλις ἐδέχθη πρῶτη ἀπὸ
τὰς χεῖρας τοῦ ἀποστόλου Παύλου τὸν ἀειλαμπῆ πυρ-

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Ι Σ

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΗΣ

Α'

Ο ισχύων νόμος 5383)32 «Περί Έκκλησιαστικών δικαστηρίων και τής πρό αυτών διαδικασίας» διά τών άρθρων 32 και 33 όρίζει περί νομίμου αποκλεισμού και περί εξαιρέσεως τών δικαστών. Κατά τό άρθρον 32: «Ούδεις δύναται νά μετάσχη ως δικαστής τής συγκροτήσεως έκκλησιαστικού τινος δικαστηρίου ή νά εκτελέση έργα άνακριτού ή γραμματέως.

α) Άν αυτός υπήρξεν ό παθών εκ του υπό κρίσιν παραπτώματος.

β) Άν συνδέεται μετά του κατηγορουμένου ή του παθόντος διά συγγενείας έξ αίματος κατ' εϋθείαν γραμμήν ή μέχρι και του τρίτου βαθμού εκ πλαγίου ή διά κηδεστείας κατ' εϋθείαν γραμμήν ή μέχρι και του τρίτου βαθμού εκ πλαγίου.

σόν διά του όποιου ήναψεν ό άσβεστος Φάρος του Έυαγγελικού Φωτός και κατηύγασε όλόκληρον τήν Έλλάδα και έξ αυτής όλόκληρον τήν Εϋρώπην και τόν κόσμον όλόκληρον. Η ιερά σας πόλις, παρά τας επιβουλάς τών έξωθεν επιβουλευόντων τήν έλευθερίαν της, διετήρησε και διατηρεί τήν έλευθερίαν της και είναι άποφασισμένη, όπως και όλη ή Έλλάς νά τήν διατηρήση έσαεί, μη καμπτομένη πρό τών οϊωνδήποτε άπειλών. Η ιερά σας πόλις κατέστη μάρτυς και δότευρα του Έυαγγελικού Φωτός. Άλλά και μάρτυς θυσιών και αίμάτων κατά τήν μακραίωνα ιστορικήν της διαδρομήν. Και διετήρησεν άσβεστον τό Φώς τής Άληθείας και τής Έλευθερίας και είναι άποφασισμένη και σήμερα και πάντοτε ν' άμυνθῆ πρός διαφύλαξιν τών μεγάλων τούτων δωρεών, Χριστιανικής Άληθείας και πνευματικής Έλευθερίας μετά σύμπαντος του Έλληνισμού διά παντός. Η ιερά πόλις τής Καβάλας, ή προικισθείσα υπό του Θεού με μίαν έκπαγλον φυσικήν ωραιότητα από ξηράς και από θαλάσσης, ή Καβάλα που έχει νά επιδείξη πλουσιώτατον επίγειον και υπόγειον ύποβρύχιον πλούτον, ή Καβάλα, τήν όποιαν κοσμοῦν τής Έλληνικής Άρχαιότητος μεγαλουργήματα, όμιλοῦντα και διά τών έρεπιών τήν δόξαν της, ή Καβάλα με τά άπειράριθμα Μνημεϊά της τής Βυζαν-

γ) Άν εν τῆ υπό κρίσιν ύποθέσει έξητάσθη ήδη ως μάρτυς ή έξεπλήρωσεν ήδη καθήκοντα συνηγόρου.

δ) Ό Μητροπολίτης αν εν τῆ υπό κρίσιν ύποθέσει έδίκασεν ό ίδιος ως δικαστής κατωτέρου βαθμού.

Κατά τό άρθρον 33 του αυτού νόμου: «Ό κατηγορούμενος κληρικός ή μοναχός δύναται νά ζητήση τήν έξαιρέσιν τών εν τῷ άρθρω 32 (εις τό όρθον αντί του έσφαλμένου προφανώς εκ τυπογραφικής άβλεψίας 31) άναφερομένων προσώπων διά τε τούς εν τῷ άρθρω τούτω λόγους και προσέτι δι' ύπόνοιαν μεροληψίας.

Υπόνοια μεροληψίας ύπάρχει όσάκις ύφίσταται λόγος, κατά τήν κρίσιν του δικαστηρίου, όπως δικαιολόγηση τήν δυσπιστίαν επί τήν μεροληψίαν τών προσώπων τούτων. Δέν δύναται νά ζητηθῆ ή έξαιρέσιν του Μητροπολίτου ως Προέδρου του Έπισκοπικού δικαστηρίου και εν γένει ως άσκοῦντος εν τῆ Μητροπόλει αυτού τήν δικαστικήν έξουσίαν».

τινης και τής μεταβυζαντινης εποχής, ή Καβάλα με τούς ιεροῦς χριστιανικούς της Ναούς και τά χριστιανικά της Κοιμητήρια, τά όποια με ζήλον και αυτοθυσίαν απέκάλυψεν ό προσώρος άπελθών, κρίμασιν οϊς οϊδε Κύριος, Καθηγητής τής Βυζαντινης Άρχαιολογίας Στυλιανός Πελεκανίδης, ό έκτοτε στενωῶς συνδεθείς με τήν πόλιν σας, ήτις καθίσταται όφειλέτις πρός τήν Μνήμην του. Η Καβάλα και μετ' αυτής ή Μακεδονία και όλη ή Έλλάς, έχουν υπό τής Ιστορίας τό δικαίωμα νά διακηρύξουν, επαναλαμβάνουσαι τά λόγια του Θεουρίου του Ρήγα του Βελεστινλή:

«Ό Βασιλεῦ του κόσμου, δοκίζομαι σε Σέ, Στήν γνώμην τών τυρανών, νά μη έλθῶ ποτέ»!

Και νά συμβουλευέσουν μετά του Ρήγα:

«Σ' Άνατολή και Δύσι, και Νότον και Βοριά
Γιά τήν Πατρίδα όλoi, νάχωμεν μιά καρδιά»!

ΚΩΝ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Άκαδημαϊκός

Όμ. Καθηγητής του Παν/μίου Άθηνών

Διὰ τῶν ἀνωτέρω εἰς τὸν νόμον δύο ἄρθρων ἀποδίδεται βασικῶς τὸ πνεῦμα τῶν οἰκείων ἄρθρων τῆς κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ νόμου ἐν ἔτει 1932 ἰσχυούσης Ποινικῆς Δικονομίας.

Ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῶν ἐν ἄρθρῳ 32 τοῦ ν. 5383)32, δι' ὧν ὀρίζονται περιοριστικῶς τὰ περὶ νομίμου ἀποκλεισμοῦ τῶν δικαστῶν κ.λπ., πρὸς τὰ δι' ἄρθρου 14 τοῦ ἰσχύοντος Κώδικος Ποινικῆς Δικονομίας ὀριζόμενα προκύπτει ὅτι:

Ἐντὶ τῶν ἀνωτέρω ὀριζομένων εἰς ἐδάφ. α τοῦ ἄρθρου 32 ν. 5383)32 «Ἄν αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ παθὼν ἐκ τοῦ ὑπὸ κρίσιν παραπτώματος» τὸ ἐδάφιον α τῆς παραγράφου 2 ἄρθρου 14 τοῦ ἰσχύοντος Κώδ. Ποιν. Δικονομίας ὀρίζει: «Ὁ ἀδικηθεὶς ἐκ τοῦ ἐγκλήματος ἔξαιρέσει τῶν ὑπὸ τοῦ παρόντος Κώδικος διατεταγμένων ὡς πρὸς τὰ ἐπ' ἀκροατηρίῳ πραττόμενα ἐγκλήματα» (ἄρθρα 116 καὶ 117).

Τὸ ἄρθρον 116 τοῦ ὁποίου γίνεται μνεία εἰς ἐδάφ. α τῆς παραγρ. 2 ἄρθρου 14 τοῦ Κ. Π. Δικονομίας προβλέπει περὶ τῆς ἀμέσου ἐκδικάσεως ὑπὸ παντός ποινικοῦ δικαστηρίου τῶν εἰς τὸ ἀκροατήριον αὐτοῦ, διαρκούσης τῆς συνεδριάσεως πραττομένων καὶ ἐπ' αὐτοφῶρῳ καταλαμβανομένων ἀδικημάτων.

Λεδομένου ὅτι «ἀκροατήριον» εἶναι ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἡ αἴθουσα εἰς τὴν ὁποίαν συνεδριάζει τὸ Δικαστήριον, προσδιοριζομένη εἰδικῶς διὰ τὰ Συνοδικὰ Δικαστήρια δι' ἄρθρου 19 τοῦ ν. 5383)32 «ἐν τῷ καταστήματι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου» καὶ τὸ Μητροπολιτικὸν Γραφεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ὀρίζει τὸ ἄρθρον 2 τοῦ νόμου ὅτι συνεδριάζει τὸ Ἐπισκοπικὸν Δικαστήριον, τοῦ νόμου 5383)32 μὴδὲν ὀρίζοντος περὶ τῆς ἐκδικάσεως τῶν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ διαρκούσης τῆς συνεδριάσεως αὐτῶν πραττομένων Κανονικῶν παραπτωμάτων ἀνακύπτει τὸ ζήτημα: Ἐχουν τὸ Ἐπισκοπικὸν καὶ τὰ Συνοδικὰ Δικαστήρια ἀρμοδιότητα νὰ ἐκδικάζουν ἀμέσως εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῶν συνεδριάσεων πραττόμενα Κανονικὰ παραπτώματα;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀρνητικὴ καὶ τὸ πρακτεόν εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς εἶναι ἢ εἰς τὰ πρακτικὰ θεβαίωσις τῶν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων διαπραττομένων τιμωρητῶν παραπτωμάτων καὶ ἢ διώξις αὐτῶν κατὰ τὴν ἐν τῷ νόμῳ 5383)32 ὀριζομένην προδικασίαν καὶ κυρίαν διαδικασίαν.

Β'

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ὀριζόμενα ἐν Κεφαλαίῳ Β τοῦ Κώδικος Ποινικῆς Δικονομίας «Καθήκοντα καὶ δικαιώματα τοῦ διευθύνοντος τὴν συζήτησιν» δι' ἄρθρων 333 (γενικὴ διευθύνσις τῆς διαδικασίας), 334

(ἀνάκλησις εἰς τὴν τάξιν), 336 (θόρυβος καὶ ἀνυπακοή) ἐν συνδυασμῷ μὲ ἄρθρα 116 (ἀρμοδιότης διὰ τὰ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ πραττόμενα ἐγκλήματα) καὶ 117 (περὶ ἐξυβρίσεως καὶ δυσφημῆσεως τοῦ Δικαστηρίου) ὁ νόμος 5383)32 οὐδὲν ὀρίζει.

Ἐρωτᾶται: Ποῖαι αἱ δικαιοδοσίαι τοῦ Προέδρου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων ἐν τῇ διευθύνσει τῆς ἐνώπιον αὐτῶν διαδικασίας καὶ τί πρέπει νὰ γίνεταί εἰς τὰς περιπτώσεις —δυστυχῶς συχνὰς— θορύβου καὶ ἀνυπακοῆς τοῦ κατηγορουμένου, ἀκόμη καὶ ἐξυβρίσεως τοῦ Προέδρου καὶ τῶν Μελῶν τῶν Δικαστηρίων κατὰ τὴν ἐνώπιον τούτων διαδικασίαν;

Ὡς προαναφέρεται, διὰ τοῦ ν. 5383)32 οὐδὲν ρητῶς σχετικῶς ὀρίζεται. Ἐκ τῆς ὅλης ὁμῶς δομῆς τοῦ νόμου τούτου εὐχερῶς συνάγεται ὅτι ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου ἔχει τὴν δικαιοδοσίαν τῆς γενικῆς διευθύνσεως τῆς διαδικασίας καὶ τῆς διασφαλίσεως τοῦ ἀδιαταράκτου τῶν συνεδριάσεων, δικαιούμενος ὅχι μόνον νὰ ἐρωτᾷ τὸν κατηγορούμενον, τοὺς μάρτυρας (εἰς τὴν περίπτωσιν τὸ Δικαστήριον κρίνει ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἡ ἔξετασις τούτων ἐνώπιόν του), νὰ δίδῃ τὸν λόγον εἰς τοὺς δικαστάς, νὰ καλῇ τὸν κατηγορούμενον εἰς προφορικὴν ἀπολογία κ.λπ., ἀλλὰ καὶ νὰ λαμβάνῃ, χάριν τῆς μὴ διαταράξεως τῶν συνεδριῶν, πᾶν κατὰ τὴν κρίσιν του μέτρον κατὰ τοῦ θορυβοῦντος καὶ ἐπιδεικνύοντος ἔναντι τοῦ Δικαστηρίου συμπεριφορὰν προπαιτῆ καὶ ἀνυπακοῆν εἰς τὰς συστάσεις καὶ ὑποδείξεις του.

Ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἢ ὁ συνήγορος τούτου, παρὰ τὰς συστάσεις καὶ παρὰ τὴν ἀνάκλησιν εἰς τὴν τάξιν, δὲν συμμορφωθῶσιν πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Προέδρου τοῦ Δικαστηρίου, οὗτος δικαιούται νὰ τοὺς ἀφαιρῇ τὸν λόγον καὶ ἀκόμη, μετὰ προειδοποίησιν, ἀποφάσει τοῦ Δικαστηρίου, νὰ τοὺς ἀποβάλλῃ ἀπὸ τὴν αἴθουσαν προσωρινῶς ἢ ὀριστικῶς (βλ. καὶ ἄρθρον 347 Κώδ. Ποιν. Δικ.) γινομένης μνείας εἰς τὰ πρακτικά.

Εἰς τὴν περίπτωσιν ἐξυβρίσεως τοῦ Προέδρου ἢ τῶν Μελῶν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου ὑπὸ κατηγορουμένου, μάρτυρος, ἢ συνηγόρου, ἔχει δικαιοδοσίαν τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον νὰ δικάσῃ ἀμέσως τὸν ἐξυβρίσαντα;

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν Κώδικα Ποινικῆς Δικονομίας ὁ ὁποῖος, δι' ἄρθρου 117, ὀρίζει ὅτι: «Τὸ Δικαστήριον ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ ὁποίου διαρκούσης τῆς συνεδριάσεως διεπράχθη ἐγκλημα φέρον τὸν χαρακτήρα περιυβρίσεως τοῦ δικαστηρίου ἢ μέλους αὐτοῦ (ἄρθρον 181 παρ. 1 Π. Κώδικος) ἢ κατὰ τοῦ προσώπου τινὸς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ δικαστηρίου ἀπευθυνομένης ἐξυβρίσεως ἢ δυσφημῆσεως, δικάζει ἀμέσως τούτο, καὶ ἐὰν ἔτι ὁ ὑπάιτιος ὑπάγεται εἰς τὴν ἰδιόζουσαν ἢ τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν, συντιθέμενον ὁμῶς ἐξ ἄλλων δικαστῶν ἢ τῶν ἰδίων ὅταν ἡ διάφορος σύνθεσις δὲν

είναι έφικτή, τούτου βεβαιουμένου εις τὰ πρακτικά», ό ν. 5383)32 ουδέν σχετικώς όριζει.

Τί γενήσεται λοιπόν; Θα παραμείνη ό εξυθρίσας τó Έκκλησιαστικόν Δικαστήριον, τόν Προέδρον ή τὰ Μέλη τούτου άτιμώρητος; Ασφαλώς όχι. Θα βεβαιωθή τó ένώπιον τού Δικαστηρίου παράπτωμα και θα ακολουθήση ή κατά την διαδικασίαν τού ν. 5383)32 δίωξις και τιμωρία βάσει τών πρακτικών.

Τέλος έρωτάται: Διαπράττεται άδίκημα περιυθρίσεως τού Έκκλησιαστικού Δικαστηρίου, τού Προέδρου και τών Μελών του, συνεδριάζοντος τού Δικαστηρίου;

Έν αντίθεσει πρós τὰ Πολιτικά και τὰ κοινά Ποινικά δικαστήρια, τὰ όποία είναι Άρχή και ταύτα και οί Δικασταί των, τὰ Έκκλησιαστικά Δικαστήρια δέν είναι Άρχή, άφού Άρχή είναι «τó όργανον τού Κράτους, άμεσον ή έμμεσον, άτομικόν ή συλλογικόν, όπερ κατ' ίδίαν αυτού έλευθέραν κρίσιν και αυτοβουλίαν, έν ώρισμένω κύκλω, άσκει τεταγμένην υπό όργανικών νόμων, κρατικήν έξουσίαν εις πραγμάτωσιν κρατικών σκοπών» (Έφ. Άθηνών 455/1963, Ποιν. Χρονικά, ΙΓ' 506 και 'Ι. Δασκαλόπουλος Π. Χρ. ΙΙ', 507).

Έτέρωθεν και ανεξαρτήτως τού ότι τὰ Έκκλησιαστικά Δικαστήρια δέν είναι Άρχή, ύφ' ήν έννοιαν νοείται δι' άρθρον 181 τού Ποινικού Κώδικος, προαπαιτούμενον στοιχείον τού άδικήματος τής, δι' άρθρου 181 τιμωρουμένης περιυθρίσεως τής Άρχής, είναι ή «δημοσία» διά σαφών έκδηλώσεων καταφρονήσεως, όνειδισμού ή διασυρμού αυτού τούτου τού κύρους τού Δικαστηρίου και τών Δικαστών του.

Άφού κατά ταύτα τó άδίκημα τής περιυθρίσεως Άρχής στοιχειοθετείται μόνον διά τής δημοσίας έκδηλώσεως, έργω ή προφορικής καταφρονήσεως πρós την Άρχήν και ουχι κατά τού προσώπου τού εκπροσωπούντος την άρχήν (Άρειος Πάγος 77/1966, 155/1964, 378/1966 Ποιν. Χρ. ΙΖ, η, ένθα και άγόρευσις Εισαγγελέως Β. Σακελλαρίου) δέν διαπράττεται άδίκημα περιυθρίσεως τού Έκκλησιαστικού Δικαστηρίου κατά την συνεδρίαν αυτού, γνωστού όντος ότι αί συνεδρίαί τών Έκκλησιαστικών δικαστηρίων δέν είναι δημόσιαι (άρθρον 118 ν. 5383/32 και Σ.τ.Ε. 36/1975) έν αντίθεσει πρós τας συνεδρίας τών κοινών δικαστηρίων αί όποίαί και έκ συνταγματικής έπιταγής (άρθρον 93 παρ. 2) είναι δημόσιαι.

Τέλος τού άρθρου 53 παρ. 2 τού ν. 590)77 ειδικώς όρίζοντος ότι «Η Γ.Σ.Ι., ή Δ.Ι.Σ., άπολαύουν έν τή ένασκήσει τών άρμοδιοτήτων αυτών τής υπό τού άρθρου 181 τού Ποινικού Κώδικος προβλεπομένης προστασίας. Τής αυτής προστασίας άπολαύουν ό Άρ-

χιεπίσκοπος και οί έν ενεργεία Μητροπολίται έν τή ένασκήσει τών καθηκόντων αυτών επί άδικημάτων διαπραττομένων διά τού Τύπου», σαφέστατα κατάδηλον καθίσταται ότι αποκλείεται ή στοιχειοθέτησις τού άξιοποιού άδικήματος περιυθρίσεως Έκκλησιαστικού Δικαστηρίου, τού Προέδρου και τών Μελών τούτου, όταν πραγματούται έν συνεδρία αυτού, άφού ουτε δημοσίως διαπράττεται ουτε διαπράττεται διά τού Τύπου ως όργάνου, ως άξιοί τó άρθρον 53 παρ. 2 τού ν. 590)77.

Όταν όμως διά τού Τύπου ως όργάνου, έξυθρίζονται ό Πρόεδρος και τὰ Μέλη τών Έκκλησιαστικών Δικαστηρίων «έν τή ένασκήσει τών καθηκόντων αυτών», διαπράττεται τó τιμωρητόν δι' άρθρου 53 παρ. 2 ν. 590)77, έν συνδυασμῶ με άρθρον 181 τού Ποινικού Κώδικος, έγκλημα τής περιυθρίσεως τής Άρχής, διότι και τó προειρημένον άρθρον τού ν. 590)77 ειδικώς τó όριζει και διότι ή περιυθρίσις διά τού Τύπου έχει τó στοιχείον τής τελέσεως δημοσίως, ήτοι γίνεται άντιληπτή εις κύκλον προσώπων μη συνδεομένων πρós άλλα δια προσωπικής τινος σχέσεως (Άρ. Πάγος, Όλομέλεια 221/1966).

Μάλιστα κατά την υπ' αριθμόν 638)1978 άπόφασιν τής Όλομελείας τού Άρειού Πάγου (Ποιν. Χρονικά ΚΗ, 698) περιυθρίσις τής Άρχής είναι δυνατή και όταν προσβάλλεται ό φορεύς (προκειμένου περι Έκκλ. Δικαστηρίων ό Πρόεδρος και τὰ Μέλη) άλλα ή προσβολή άντανακλά εις την Άρχήν (βλ. και Άρ. Πάγος 447/78, Ποιν. Χρον. ΚΗ, 591).

Άτιμώρητον υπό τó πρόσχημα έπιρεπτής συνταγματικώς κριτικής, έστω και δομείας, δέν υφίσταται όταν τὰ διά τού Τύπου διαδιδόμενα είναι άντικειμενικώς ικανά νά μειώσουν τόν σεβασμόν και την εκτίμησιν πρós τόν Πρόεδρον και τὰ Μέλη τών Έκκλησιαστικών Δικαστηρίων ουχι ως προσώπων άλλα «έν τή ένασκήσει τών καθηκόντων των». Διά τόν λόγον αυτόν έτέθη εις τόν ν. 590)77 ή ειδική διάταξις τής παραγρ. 2 τού άρθρου 53.

Άθήναι, Ιούνιος 1980

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΛΑΙΟΣ

Η ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΟΡΚΟΔΟΣΙΑΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΕΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ*

Ὁ ὄρκος καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς
θρησκευτικῆς συνειδήσεως.

ὑπὸ τὸν ὄρον «ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως» νοεῖται τὸ δικαίωμα παντός προσώπου, ὅπως διατηρῆ ἀπαραβίαστος τὴν θρησκευτικὴν του συνείδησιν, δηλαδή ὅπως ἔχη τὴν δυνατότητα νὰ διαμορφώσῃ ἐλευθέρως τὰς θρησκευτικὰς του πεποιθήσεις²⁵. Αἱ πεποιθήσεις αὗται ἀναφερόμεναι εἰς τὴν ὑπαρξίν ἢ μὴ τοῦ Θεοῦ φυσικὸν εἶναι νὰ ἐπηρεάζουν τὸν καθημερινὸν βίον τῶν ἀτόμων, τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ ἔχων σώας τὰς φρένας ἄνθρωπος, ἀναλόγως μὲ τὴν θέσιν του εἰς τὸ σοβαρὸν αὐτὸ κοσμοθεωρικὸν πρόβλημα, ὀριοθετεῖ τὴν ζωὴν του.

Ἐπομένως αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις τοῦ ἀτόμου ἐπιβάλλουν εἰς αὐτὸ ὑποχρέωσιν πρὸς ἐνέργειαν ἢ ἀποχήν εἰς πάσας τὰς καθ' ἡμέραν πράξεις του, ἰδιαίτερος, ὅμως εἰς ἐκείνας αἱ ὁποῖαι, λόγῳ τῆς φύσεώς των ἔχουν χαρακτηριστὰ θρησκευτικόν. Δι' αὐτὸ ὀρθότατα ἐπονήσθη, ὅτι «ἐναντι τοῦ δικαιώματος τούτου ἴσταιται ἡ ὑποχρέωσις τῆς Πολιτείας, ὅπως μὴ προδῶκῃ εἰς λήψιν μέτρων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν ἐξαναγκασμὸν τοῦ ἀτόμου νὰ προδῇ εἰς ἐνεργείας ἀποκρουστέας ὑπὸ τῆς θρησκευτικῆς του συνειδήσεως ἢ καὶ ἀντιθέτως νὰ ἀποτρίψῃ ἐνεργειῶν τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει ἡ θρησκευτικὴ του συνείδησις»²⁶,

Τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι λίαν σημαντικόν. Αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις τῶν ἀτόμων δὲν ἀποτελοῦν εὐμεταδόλους ἀπόψεις ἐπὶ ὀρισμένων θεμάτων ἢ προσωπικὰς ἀντιλήψεις, ἀλλὰ εἶναι διώματα προσωπικά, πίστεις αἰώνιοι, ἐλπίδες καὶ στηρίγματα ζωῆς, βιοθεωρικὰ ἀρχαί, χαρακτηρίζουσαι τὴν ζωὴν τῶν ἀτόμων κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεως ἢ ἀπιστίας ἐνὸς ἐκάστου. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εἶναι ἔγτονος ἡ ἀξίωσις ἐναντι τῆς πολιτείας νὰ σεβασθῇ τὰς πεποιθήσεις αὐτάς, δηλαδή ἡ ἀξίωσις περὶ παροχῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας²⁷.

Πράγματι τὸ ἰσχύον Σύνταγμα τοῦ 1975 ἐν ἄρθρῳ 13 παρ. 1 προστατεύει τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως. «Ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως» λέγει «εἶναι ἀπαραβίαστος. Ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν θρησκευτικῶν ἐκάστου πεποιθήσεων». Τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὸ κράτος ὀφείλει νὰ ἀπέχη ἀπὸ πάσαν παρεμβατικὴν ἢ περιοριστικὴν ἐνέργειαν εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν, ἀναγνωρίζον, ὅτι αὕτη εὐρίσκεται εἰς σφαῖραν μακρὰν τῆς ἀρμοδιότητός του κειμένην. Ἐν ἄλλοις λόγοις μόνον ὡς *non facere* δικαιολογεῖται ἡ στάσις τοῦ κράτους ἐναντι τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν πολιτῶν.

Μέχρι ποίου, ὅμως, σημείου ἐκτείνεται ἡ ἐλευθερία αὕτη; Τὸ Σύνταγμα εἰς τὸ ἄρθρον 13 παρ. 4 ὀρίζει, ὅτι «οὐδεὶς δύναται ἐνεκα τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ πεποιθήσεων νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ὑποχρέωσέως τῶν πρὸς τὸ κράτος ὑποχρέωσεων ἢ νὰ ἀρνηθῇ τὴν συμμόρφωσίν του πρὸς τοὺς νόμους». Ἔτσι μὲ τὴν διάταξιν αὐτὴν δὲν διαλευκαίνεται τὸ ζήτημα, καθ' ὅσον δὲν ὀριοθετεῖται ἡ ἐκτέλεσις τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Μάλιστα ἡ παράγραφος αὕτη εἶναι ἐν πολλοῖς ἀντίθετος μὲ τὴν προμνησθεῖσαν παρ. 1. Τοῦτο δὲ καθ' ὅσον ἡ ὑποχρέωσις πρὸς συμμόρφωσιν εἰς τοὺς νόμους, οὕσα δημοσίας τάξεως ἀπαιτήσις τοῦ κράτους, ἐπιτάσσει τὴν συμμόρφωσιν καὶ εἰς νόμους παραβιάζοντας ἢ καταργούντας τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως. Ἐπομένως τὸ ἐρώτημα παραμένει: ποῖοι περιορισμοὶ τοῦ ἐν λόγῳ δικαιώματος εἶναι συνταγματικῶς ἐπιτρεπτοί;

Ἡ πρόσφατος νομολογία τοῦ ΣτΕ²⁸ ὀρίζει, ὅτι δὲν δύναται τις ἐπικαλούμενος τὰς θρησκευτικὰς του πεποιθήσεις νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὸ κράτος ὑποχρεώσεών του ἢ τὴν συμμόρφωσίν του πρὸς νόμους γενικῆς ἐφαρμογῆς, τοὺς μὴ ἀφορῶντας εἰς τὰ ὡς ἄνω θέματα, δηλαδή τοὺς μὴ ρυθμίζοντας θρησκευτικὰ καθαρῶς θέματα.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 286 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους.

25. Πρόβλ. Ἄ. Μαρβίνου, ἔνθ. ἀνωτ. σ. 10 ἐπ.

26. Ἄ. Μαρβίνου, ἔνθ. ἀνωτ.

27. Περὶ τοῦ ἀτομικοῦ δικαιώματος τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἰδὲ ἀντι ἄλλων: Ἄ. Μαρβίνου, μνημ. ἔργων. Θ. Τσάτσου, Μελέται: Συνταγματικοῦ Δικαίου.

Ἄθῆναι, Σάκουλας, 1958 σσ. 91 ἐπ. A. F. Carillo de Albonoz. The Basis of Religious Liberty, ἐκδ. WCC, 1963, τοῦ αὐτοῦ. La Catho icisme et la Liberté Religieuse. Paris, E. U. P., 1961, τοῦ αὐτοῦ, Religious Liberty in the World; A General Review of The World Situation in 1965. Geneva, 1966.

28. ΣτΕ 4097) 76, καὶ ΣτΕ (δλομ.) 2706) 77.

Ἐπί παραδείγματι δὲν δύναται τις επικαλούμενος τὰς θρησκευτικὰς του πεποιθήσεις νὰ ἀρνηθῆ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς Κυριακῆς²⁹.

Παραλλήλως καὶ ἡ διδασκαλία ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος ἔχει δεχθεῖ ὅτι «τὸ καθῆκον τοῦ πολίτου προηγείται, ἐπιβάλλεται καὶ ἂν ἔτι ἀντιβαίνει εἰς ὠρισμένας θρησκευτικὰς πεποιθήσεις»³⁰. Ἐπομένως καὶ κατ' αὐτὴν προηγείται ἡ ὑποχρέωσις ἐκπληρώσεως τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος, ὡς περιορίζουσα τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, ἢτοι περιορίζουσα ἀτομικὸν δικαίωμα, ἀποτελεῖ ἐξαιρέσειν τῆς ἀρχῆς καὶ ὡς τοιαύτη πρέπει ν' ἀντιμετωπίζεται³¹. Ὁ κανὼν εἶναι τὸ ἀπαρτίαστον αὐτῆς, τὸ ὁποῖον πρέπει πάντοτε νὰ γίνεται σεβαστὸν ἀπὸ τὰς κρατικὰς λειτουργίας. Ἡ ἐξαιρέσις πρέπει νὰ ἰσχύῃ μετὰ τὴν ὑπέρθεσιν τῶν ἀκροτάτων ὁρίων τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, μετὰ τὰ ὅποια ὑποχωρεῖ αὐτή. Ποῦ εὑρίσκονται, ὅμως, τὰ ὅρια ταῦτα;

Νομίζομεν, ὅτι τὰ ὅρια ταῦτα πρέπει νὰ τοποθετηθοῦν εἰς τὸ σημεῖον ἐκείνου, εἰς ὃ ἡ ἀρνήσις ὑπακοῆς εἰς τὴν κρατικὴν ἐπιταγὴν, διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, δημιουργεῖ σοβαρὸν καὶ ἀναπότρεπτον κίνδυνον διὰ τὴν ὑπαρξίν καὶ λειτουργίαν αὐτοῦ τούτου τοῦ κράτους. Π.χ. ἡ ἀρνήσις στρατεύσεως ἢ ἡ ἀρνήσις συμμετοχῆς εἰς τὰς ἐκλογὰς κ.λπ.

Ἐτέρα περίπτωσις καθ' ἣν κἀμπτεται ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως εἶναι ἡ ὑποχρέωσις συμμορφώσεως πρὸς τοὺς νόμους. Ἡ νομολογία τοῦ ΣτΕ, ὡς προαναφέραμε, ὁμιλεῖ περὶ νόμου «γενικῆς ἐφαρμογῆς». Τοῦτο σημαίνει, ὅτι νόμοι (τυπικοὶ ἢ οὐσιαστικοί), οἱ ὅποιοι ρυθμίζουν θέματα μὴ καθαρῶς θρησκευτικά, ὅπως π.χ. ὁ ἐμβολιασμός τῶν μαθητῶν, ἢ ἡ ἀπαγόρευσις χρήσεως ναρκωτικῶν οὐσιῶν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴν ἐφαρμοσθοῦν ἐπὶ ἀτόμων τῶν ὁποίων ἡ θρησκεία ὀρίζει ἄλλως. Ἀντιθέτως νόμοι ἢ διοικητικαὶ πράξεις (οὐσιαστικοὶ νόμοι) ἀπτόμενοι καθαρῶς θρησκευτικῶν θεμάτων, ὡς ὁ ἐκκλησιασμός τῶν μαθητῶν³², δὲν ἔχουν ἐφαρμογὴν ἐπὶ ἀλλοδόξων ἢ ἀλλοθρήσκων, διότι, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, παραβιάζεται σφόδρα ἡ θρησκευτικὴ των ἐλευθερία.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ κεφάλαια ἢ ἄρθρα νόμων, ἀφορώντων εἰς γενικῆς φύσεως θέματα, τὰ ὅποια, ὅμως, ρυθμίζουν ἢ ὑπαισέρχονται εἰς θρησκευτικὰ κατ' ἐξοχὴν θέματα. Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν τὰ ἄρθρα 218 παρ. 1 Κ. Ποιν. Δ. καὶ 245 παρ. 1 Κ. Πολ. Δ., τὰ ὅποια ὀρίζουν θρησκευτικὸν τύπον τοῦ ὄρκου. Τὰ ἄρθρα αὐτά, ἂν καὶ οἱ Κώδικες ἀφοροῦν εἰς μὴ θρησκευτικὸν θέμα, ὡς εἶναι ἡ λειτουργία τῆς Δικαιοσύνης, ὑπαισέρ-

χονται: εἰς καθαρῶς θρησκευτικόν, ὡς ὁ ὄρκος, καὶ οὕτω ἀποκοτῶν ἐνδιαφέρον ὡς πρὸς τὴν ἀρμονίαν αὐτῶν μετὰ τὸ ἄρθρον 13 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος. Ὁ τύπος μάλιστα, τὸν ὁποῖον ἐπιβάλλουν ἐφ' ὅσον δίδεται ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἀφορᾷ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καί, λόγῳ πλειοψηφίας, ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους. Ἐπομένως δι' αὐτοὺς τὰ ἄρθρα ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν νόμους γενικῆς ἐφαρμογῆς, ἀλλὰ διατάξεις ἐξειδικευμένας, ὡς ἀπτομένας τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν πεποιθήσεων.

Κατόπιν ὄλων αὐτῶν ἐρωτᾶται: παραβιάζεται ἡ θρησκευτικὴ συνειδήσις τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἐκ τῆς τοιαύτης ὑποχρέωσεως;

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἔναντι τοῦ θέματος στάσει τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἄν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιτρέπει τὸν ὄρκον, οὐδαμῶς παραβιάσις τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν ὀρκιζομένων πιστῶν τῆς συντελεῖται. Ἀντιθέτως ἂν αὕτη ἀπαγορεύῃ τὸν ὄρκον, οἱ οὐφίστανται δειγνὴν παραβίασιν τῆς θρησκευτικῆς των συνειδήσεως.

Ἡ στάσις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ὄρκου, ὡς καὶ ἐφ' ὄλων τῶν πνευματικῶν ζητημάτων, δὲν καθορίζεται τυχαίως, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων. Ἐπομένως εἰς τὰς δύο αὐτὰς πηγὰς θὰ ἀνιχνεύσωμεν τὴν λύσιν τοῦ ἐπιμάχου θέματος.

Εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ὑπάρχει ὁμοφωνία κατὰ τοῦ ὄρκου. Βεβαίως εἰς τὴν Π. Διαθήκην ὁ ὄρκος εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐπιτρέπεται, ἀλλ' ὅμως ἀνεκτικῶς, οὐχὶ καὶ διὰ Νόμου. Δηλαδή ὁ Θεὸς παραχωρεῖ τὸν ὄρκον κατ' ἄκραν συγκατάθεσιν διὰ νὰ συγκαταστήσῃ τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἀπ' τὴν θεοποίησιν τῶν εἰδώλων³³. Παραλλήλως ἀπαγορεύει τὴν χρήσιν τούτου διὰ τὸ παραμικρόν. Τὰ χωρία «οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ»³⁴ καὶ «οὐκ ὀμεισθε τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἄδικον καὶ οὐ δεδηλώσατε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ὑμῶν»³⁵ εἶναι χαρακτηριστικὰ διὰ τὴν σοβαρότητα τοῦ ζητήματος.

Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐτήρησε καὶ ἡ δικαστικὴ πρακτικὴ τῶν δικαστηρίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Εἰς τοὺς μάρτυρας δὲν ἐπήγγετο ὄρκος, παρὰ μόνον εἰς ἄκρως σοβαρὰς περιπτώσεις καὶ ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε ἀμφιβολία περὶ τῶν λεγομένων³⁶.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη, ὁ Νόμος τῆς Χάριτος, ὅστις εἶναι ἡ συμπλήρωσις τοῦ παλαιοῦ Νόμου³⁷, ἀπαγορεύει διὰ τῆς Κυριακῆς ἐντολῆς τὸν ὄρκον³⁸. «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμῶσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος

33. Ε. Μ α ν τ ζ ο υ ν ε α, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 9.

34. Ἐξοδος 20,7 καὶ Δευτερον. 5,11.

35. Λευϊτικόν 19, 12.

36. Ν. Π ε τ ρ ο π ο ὄ λ ο υ, Ἡ δίκη τοῦ Χριστοῦ. Δ' ἐκδ. Ἀθήνα: 1969, σ. 170, Λευϊτικόν 24, 14 καὶ Δανιὴλ Α' 34, 36.

37. Ματθ. 5, 17.

38. Πρβλ. Ε. Μ α ν τ ζ ο υ ν ε α, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 10.

29. Θ ε μ. Τ σ ά τ σ ο υ, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 97.

30. Ν. Ν. Σ α ρ ι π ὄ λ ο υ, Ἐλληνικὸν Συνταγματικὸν Δίκαιον τ. Γ'. Ἀθήνα: 1923, σ. 337 καὶ Θ. Τ σ ά τ σ ο υ, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 97.

31. Ἀ. Μ α ρ ί ν ο υ, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 179.

32. Πρβλ. καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 538)68 Γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους (τμ. Α').

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπιβράβευσις

λαμπρᾶς καὶ πεφωτισμένης δράσεως.

Ἐπιβράβευσις ὑπὸ τοῦ καθημερινοῦ καὶ περιοδικοῦ Τύπου ἐξήρθη τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ὀλομέλεια τῆς Πολιτειακῆς Βουλῆς Νέας Ὑόρκης ἀνεγνώρισε προσφάτως τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ὡς μίαν ἐκ τῶν κυρίων Ἐκκλησιῶν τῆς Πολιτείας. Ἐν τῷ σχετικῷ ψηφίῳ ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: «Ἐπειδὴ ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐδελτίωσε τὴν ποιότητα τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ τῆς μεγάλης αὐτῆς Πολιτείας, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔθνους, διὰ τῆς ἀφοσιώσεώς της καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν της πρὸς τὴν Κοινότητα, καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι πρῶ-

γματι ἐν ἐκ τῶν κυριωτέρων Δογματῶν εἰς τὴν Πολιτείαν αὐτήν, καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δικαιούται καὶ πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμῃ ὡς μία τῶν κυριωτέρων Ὁμολογιῶν εἰς τὴν Πολιτείαν αὐτήν, διὰ ταῦτα, ἀποφασίζεται, ὅπως τὸ Νομοθετικὸν Σῶμα διακηρύξῃ, ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς ἐν τῶν κυριωτέρων Δογματῶν».

Ἡ ἴσων τιμητικὴ αὕτη ἀναγνώρισις, ἣτις τιμᾷ τὴν ὅλην Ὁρθοδοξίαν, ἀποτελεῖ τὴν ἐπιβράβευσιν τῆς λαμπρᾶς καὶ πεφωτισμένης προσπάθειας πρὸ πάντων τῆς ἐν ταῖς Η.Π.Α. Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην ἡγεσίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου

ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῆ, ὅτι ὑποπόδιον ἐστὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱερουσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμύση, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαινα ποιῆσαι· ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν»³⁹. Ἡ παντελής ἄμα δὲ καὶ σαφής ὑπὸ τοῦ Κυρίου κατάργησις τοῦ ὅρκου εἶναι ἀνεπίδεκτος περιορισμοῦ τινοῦ⁴⁰.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰακώβος εἰς τὴν ἐπιστολήν του (5,12) γράφει: «πρὸ πάντων ἀδελφοί μου μὴ ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον τινα ὅρκον».

Παρὰ ταῦτα πολλοὶ τῶν συγχρόνων θεολόγων⁴¹ ὑπεστήριξαν, ὅτι ἐφ' ὅσον εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ἐπικρατῆ τὸ ψεῦδος, συχνὰ καθίσταται ἀναγκαίαι ἢ χρήσις τοῦ ὅρκου, διὰ τοῦτο ἐπιτρέπεται αὕτη. Ἐξ ἄλλου τὴν ἀνάγκην αὐτὴν ἀνεγνώρισε καὶ ὁ Χριστὸς καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὠρκίσθη ἑνώπιον τοῦ Ἀρχιερέως, ὅταν προσκλήθῃ διὰ τοῦ «σὺ εἶπας», μὲ τὸ ὅποιον ἀπήντησεν εἰς αὐτόν.

Ἡ ἀληθής, ὅμως, ἔννοια τοῦ ἀνωτέρω λόγιου δὲν εἶναι «ὀρκίζομαι», ὡς κακῶς ἠρμηνεύθη, ἀλλὰ ταυτόσημος μὲ τὸ «ἀκριδῶς ὅπως τὸ λέγεις». Τοῦτο ἐμφαίνεται ἀπὸ τὸν ὅλον διάλογον μεταξὺ Χριστοῦ καὶ Ἀρχιερέως. Ὁ Ἀρχιερεὺς προσπαθεῖ νὰ ἐπάγῃ ὅρκον εἰς τὸν Χριστὸν λέγων: «ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος

ἵνα ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· σὺ εἶ π α ς! (Ματθ. κζ' 63, 64). Δηλαδή ὁ ἀρχιερεὺς ζητᾷ μὲν νὰ ὀρκισθῇ ὁ Χριστὸς, πλὴν, ὅμως, Ὁδτος ἀποφεύγει νὰ ὀρκισθῇ καὶ ἀπαντᾷ θεβαιωτικῶς, ὡς ἀνωτέρω⁴².

Ἡ περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ «σὺ εἶπας» ἀνωτέρω γνώμη θεμελιώνεται ἐναργέστερον ἂν συγκριθῇ ἡ ἀπάντησις τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν ἀρχιερέα μὲ τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν Ἰούδα ὀλίγον πρὸ τοῦ Πάθους. Ὅταν ἀνακοινῶν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητάς του τὴν μέλλουσαν προδοσίαν κατ' Αὐτοῦ, οὗτοι ἔντρομοι ἐρωτοῦν, «μήτι ἐγὼ εἰμι Κύριε;». Ὅταν καὶ ὁ Ἰούδας μὲ τὴν σειρᾶν του ἀπηύθυνε τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν πρὸς τὸν Διδάσκαλον, Αὐτὸς ἀπαντᾷ διὰ τοῦ «σὺ εἶπας»⁴³. Ἐπομένως καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν σημαίνει «ὀρκίζομαι»; Καὶ ἂν ναί, τότε ὑπάρχει λογικὴ ἀλληλουχία εἰς τὸν διάλογον; Βεβαίως ὄχι. Ἀντιθέτως ἡ ἀλληλουχία αὕτη ἀποκαθίσταται ἂν τὸ «σὺ εἶπας» δὲν ληφθῇ ὡς τύπος ὅρκου, ἀλλὰ ὡς θεβαιωτικὴ ἀπάντησις⁴⁴.

Ἐπομένως τὸ «μὴ ὀμνύω ὅλως» τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐπιδέχεται περιορισμόν. Καὶ ὁ ἴδιος τὸ ἐφήρμοσε εἰς τὸν ἐπὶ γῆς θίον Του, ὥστε νὰ δεῖξῃ εἰς ἡμᾶς, ὅτι Ὁδτος ἀπαγορεύει πάντα ὅρκον, μικρὸν ἢ μέγα, ἀνεπίσημον ἢ ἐπίσημον.

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΠΙΝΤΖΙΑΣ

Βιβλιοθηκᾶριος

τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

39. Ματθ. 5, 34-37.

40. Χ. Ἀνδροῦτσου, Σύστημα Ἡθικῆς. Ἀθήναι 1925, σ. 341.

41. Πρβλ. Χ. Ἀνδροῦτσου, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 342, Κ. Δυσσοβουνιώτου, ἐν Μ.Ε.Ε. τ. 19, σ. 69, Ἀγίου Νεκταρίου Κεφαλαίου. Περὶ τοῦ ὅρκου. Ἐπιμ. Τίτου Μαθαϊάκη. Ἀθήναι 1956, σ. 6, Π. Τρεμπέλας. Ἐπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον. Ἀθήναι, ΖΩΗ, 1951, σ. 105, Π. Δημητροπούλου, Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἡθικὴ. Ἀθήναι 1970, σ. 150.

42. Πρβλ. Π. Ἡλιόδη, Ἡ δίκη τοῦ Χριστοῦ. Ἀθήναι, Ἰωλκός, 1971 σ. 121 καὶ Ν. Πετροπούλου, ἐνθ. ἀνωτ. σ. 195.

43. Ματθ. 26, 20-25.

44. Πρβλ. καὶ Ἰ. Ἀποστολοπούλου, Ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τοῦ ὅρκου κατὰ τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἀθήναι 1969, σ. 40.

αναπτύσσει λαμπρὰν δρᾶσιν πρὸς προβολὴν ἐν Ἀμερικῇ τῆς Ὁρθοδόξιας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Λαμπρὰ ἐστία ἀκτινοβολίας

Ἡ 27ῃ Ἑβδομάς Λειτουργικῶν Μελετῶν, ἥτις καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος διοργανώθη ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Ἰνστιτούτου Ὁρθόδοξου Θεολογίας «Ἅγιος Σέργιος», ἐσημείωσε τῷ ὄντι μεγάλην ἐπιτυχίαν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἑβδομάδος ταύτης διαπρεπεῖς λειτουργιολόγοι πασῶν τῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν εἰσηγήθησαν ἐπὶ πολλῶν ἐπὶ μέρους πτυχῶν τοῦ κεντρικοῦ θέματος «Ὁ Χριστὸς ἐντὸς τῆς λατρείας». Ὡς ἐτιοίσθη ὑπὸ τῶν παρουσιασθεισῶν εισηγήσεων, ἡ παγγρισιανικὴ καὶ ὅλων ἰδιαιτέρως ἡ Ὁρθόδοξος Λατρεία ἔχει Χριστοκεντρικὸν χαρακτῆρα, δοθέντις ὅτι τόσον τὸ ποιητικόν, ὅσον καὶ τὸ τελικὸν αἴτιον τῆς διαμορφώσεως πασῶν τῶν μορφῶν ταύτης εἶναι ὁ Χριστὸς καὶ ἡ «μέθεξις» τῆς μυστικῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Τὸ λειτουργικὸν τοῦτο συνέδριον, ὅπερ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας ἀποτελεῖ κατ' ἔτος ἄσασιν γνησίον διεκκλησιαστικὸν διαλόγον, παρέσχε διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τὴν εὐκαιρίαν, ἵνα ἀπ' ἐνὸς γίνοντι αἰσθητοὶ ἐν τῇ Δύσει οἱ θησαυροὶ τῆς Ὁρθόδοξου Λατρείας καὶ ἀπ' ἑτέρου πιστοποιηθῇ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ Ἰνστιτούτον Ὁρθόδοξου Θεολογίας «Ἅγιος Σέργιος» ἀποτελεῖ λαμπρὰν ἐστίαν ἀκτινοβολίας τοῦ ὀρθόδοξου πνεύματος καὶ τοῦ γνησίου Οἰκουμενισμοῦ. Ἡ ἀκτινοβολία αὕτη ἐξήρθη καὶ ὑπὸ τοῦ Δημάρχου τῶν Παρισίων ἐν ὤραιοτάτῃ προσφωνήσῃ τιν κατὰ τὴν διάρκειαν εἰδικῆς δεξιώσεως, τὴν ὁποίαν οὗτος διοργάνωσεν ἐν ταῖς λαμπραῖς αἰθούσαις τοῦ ἱστορικοῦ Δημαρχείου τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας πρὸς τιμὴν τῶν μειασχόντων τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος λειτουργικοῦ συνεδρίου.

Οὐχὶ εἰλικρινῆς προσπάθεια

Ἐπὶ τῇ ἐνάροξί τοῦ νέου σχολικοῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον εἶναι ἐπικαιρὸν νὰ ἐξάρωμεν ὅτι ἐν προσφάτῳ συνεντεύξει αὐτοῦ εἰόντισεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος, ἀναφερόμενος εἰς τὰ «ἐλληνοχριστιανικὰ ἰδεώδη» τῆς Παιδείας: «Εἶναι ἀλήθεια, —εἶπε—, πὼς τὰ ἰδεώδη αὐτὰ ἔγιναν ἀντικείμενο κατηλείας κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐπταετίας τῆς δικτατορίας σὴν Ἑλλάδα καὶ γι' αὐτὸ πολλοί, παύοντες τοῦτο ὡς ἀφορμὴ, προσπαθοῦν νὰ τὰ ἐξοβελίσουν ἀπὸ τὰ σχολεῖα μας. Γιὰ ἐκείνους, πὺν εἶναι εἰλικρινεῖς μὲ τὸν ἑαυτὸ τους, εἶναι ἀδιαπόδεικτο πὼς οἱ ἐλληνοχριστιανικὲς ἀρχὲς καὶ ἀξίαι δὲν φταῖνε σὲ τίποτε», ἂν μερικοὶ «τὶς κατηλεύτηκαν. Γι' αὐτὸ ἡ προσπάθεια νὰ τὶς ξεγράψουμε μὲ τὴν πρόφασιν τοῦτῃ δὲν εἶναι εἰλικρινῆς».

Ὡς καὶ ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς ἔχομεν σημειώσει, ποτε δὲν ἀρνοῦμεθα τὸ γνήσιον, ἐπειδὴ τὸ πλαστόν, διὰ

νὰ κυκλοφορήσῃ, μιμεῖται τὴν μορφήν τοῦ γνησίου ἢ ἀναμιγνύεται μετ' αὐτοῦ.

Ὡς φιλόστοργος μήτηρ

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ συνεντεύξει τοῦ ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ὁμιλῶν περὶ τῆς ποιμαντικῆς φροντίδος τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὰ προβλήματα τοῦ ποιμνίου του, τονίζει εὐστόχως, ὅτι «ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ νὰ μὴ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ προβλήματα τοῦ λαοῦ, πολὺν περισσότερο διὰν ὁ λαὸς αὐτὸς βρῆσκειται σὲ δύσκολες στιγμῆς καὶ κινδυνεύῃ θρησκευτικὰ, ἐθνικὰ καὶ φροικὰ. Καὶ εἶναι τοῦτο μέσα σὴν μακροαίωνα παράδοσιν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, διὰν τὸ ἔθνος κινδυνεύῃ, νὰ γίνεταί ἡ κίβωτος τῆς σωτηρίας. Μέσα σὶα πλαίσια ταῦτα προσπαθεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ συνεργάξεται μὲ τὴν Πολιτεία. Καὶ μέσα σὴν ἀποστολῇ τῆς τοῦτῃ ἀντιμετωπίζει τὸν κίνδυνον πὺν διατρέχει ὁ Κυπριακὸς Ἑλληνισμὸς. Ἐργάζεται καὶ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας σ' ὅλη τὴν Κύπρον, γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων γιὰ ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς καὶ ἐπομένως καὶ γιὰ τὴν ἐπάνοδο τῶν ἐκποτισμένων σὶς πατρογονικὰς τὶς ἐστῆς, κάτω ἀπὸ συνθήκας ἀσφαλείας καὶ ἐλευθερίας».

Εἶναι περιττὸν νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ διακήρυξις αὕτη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς μακροαίονος πορείας τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις πάντοτε ὡς φιλόστοργος μήτηρ καὶ ὡς «ἡ ἄσος τὰ νοσοῖα ἑαυτῆς» (Ματθ. κγ' 37) ἀναλαμβάνει τὴν κηδεμονίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ συντελεῖ εἰς τὴν διαφύλαξιν καὶ ἀναζωπύρωσιν τῆς συνειδήσεως τοῦ ἔθνους.

Ἀξιόπαινος διακήρυξις

Ἡ συγκληθεῖσα προσφάτως ἐν Βόλῳ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν διδασκάλων καὶ νηπιαγωγῶν τοῦ νομοῦ Μαγνησίας ἐξέφρασε «τὴ μεγάλη τῆς ἀνησυχία γιὰ τὴν καθημερινὴ ἐξάπλωσιν τῶν μέσων τῆς διαφθορᾶς», τὰ ὁποῖα ἀπειλοῦν τοὺς νέους.

Χαρακτηριστικῶς οἱ ἐκπαιδευτικοὶ οὗτοι διεκήρυξαν: «Ἐπειδὴ πιστεύουμε ὅτι ὅλες οἱ μορφὲς τῶν μέσων τῆς διαφθορᾶς κατευθύνονται καὶ διαδίδονται ἀπὸ ἐχθρῶν δυνάμεις τοῦ λαοῦ μας καὶ ἀποβλέπουν σὴν ἠθικὴ ἀποδυνάμωσιν, τὸν ἐθνικὸ ἀποπροσανατολισμὸ καὶ τὴν ἀλλοτριώσιν τῆς προσωπικότητος, μὲ σκοπὸ τοὺς τὴν κοινωνικὴν καὶ ἀποσύνθεσιν καὶ ἐθνικὴν καὶ κατάλυσιν καὶ ἐπειδὴ πιστεύουμε ὅτι ἐμεῖς οἱ παιδαγωγοὶ τῆς νεότητος δὲν πρέπει νὰ μείνουμε ἀδιάφοροι μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἐφιαλτικὴν κατάσταση, γι' αὐτὸ κάνουμε ἔκκλησιν πρὸς κάθε ἀρμόδιον γιὰ τὴν κάθαρσιν τοῦ κοινωνικοῦ μας περιβάλλοντος ἀπὸ τὶς φανερὰς καὶ ἀφανεῖς πηγὰς τῆς ἀνηθι-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Μητρόπολις Κορίνθου

Τὴν 1ην τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, διήλθον ἐκ τῆς Πόλεως τῆς Κορίνθου ἐκδρομεῖς φοιτηταὶ καὶ Καθηγηταὶ τῆς Θεολογίας τῆς Σεβτίας. Εἰς τὴν Ἀρχαίαν Κορίνθον ἀνέμεναν τοὺς ἐπισημὰς κληρικοὶ, ἐκπρόσωποι τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος, τοὺς ὁποίους ἐξενάγησαν εἰς τοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους, εἰς τὸ Μουσεῖον καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸν Καθεδρικοὺν Ναὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Κορίνθου.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν καὶ εἰς τὸ νεολειτουργοῦν Ἐκκλησιαστικὸν Γηροκομεῖον Κορίνθου, παρετέθη πλούσιον γεῦμα.

Ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, προσεφώνησε τοὺς ἐκδρομεῖς, εἰπὼν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Σὰς εὐχαριστοῦμε πολύ, ποὺ δεχθήκατε τὴν πρόσκλησίν μας καὶ ἦλθατε ἐδῶ στὴν Πόλιν μας καὶ σὰς εἶδαμε. Ἡ συγκίνησίν μας εἶναι μεγάλη καὶ ἡ χαρὰ μας ἀπέραντη. Καὶ μοιάζει ἡ συγκέντρωσιν αὐτῆ, σὰν τὴν κοινὴν τράπεζαν τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων. Καὶ ἔμπρακτα ἐρμηνεύει τὴν ἔκφραση τῆς ἀδελφότητος, πᾶνω ἀπὸ ἔθνη, ἀπὸ φυλές, μὲ ἀποκορύφωμα τὴν ἀγάπην, ποὺ ἐδῶ, ἀπὸ τὴν ἐδολογημένη Πόλιν τῆς Κορίνθου, ὁ Μέγας Ἀπόστολος, ἔγραψε τὸν περίφημο ὕμνον τῆς Σὰς εὐχαρίαι καλῆ διαμονῆ στὴν Ἑλλάδα».

Ἀντιφώνησε ἐν συνεχείᾳ εἰς τῶν καθηγητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς τῆς Σεβτίας, ἀναφερόμενος εἰς τὴν φιλοξενίαν, εἰς τὴν συγκίνησιν διὰ τὸν ἄνθρωπον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐδίδαξε αἰώνια καὶ ἀξεπέραστα πράγματα. Ἀναφέρθηκε εἰς τὴν γνωστὴν προσωπικότητα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος, ἀπὸ τὰ συγγράμματά του καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἀγῶνας του. Τέλος οἱ φοιτηταὶ καὶ οἱ Καθηγηταί, μὲ ξεχωριστὴν ἁρμονίαν, ἔψαλον τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ ἔκαμαν δέησιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ σερβικὴν γλῶσσαν.

κόπιτος, γιὰ τὴ διαφύλαξιν τῶν χριστιανικῶν, ἐθνικῶν καὶ ἠθικῶν μας παραδόσεων».

Ἐὰν πᾶσαι αἱ τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐκπαιδευτικῶν ἐν πάσαις ταῖς περιοχαῖς τῆς Ἑλλάδος λάβουν τοιαύτην σθεναρὰν καὶ ἀποφασιστικὴν σιάσιν ἕνακτι τῶν ἐπαπειλούντων τὴν νεολαίαν μας φθοροποιοῦν παραγόντων, ἀσφαλῶς θὰ διαφυλαχθῆ ἡ ἐθνικὴ μας εὐρωσία καὶ θὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ εὐδοκίμησιν τῶν νέων μας».

Ἄδικαιολόγητος καταπάτησις

τῆς Κυριακῆς ἀργίας.

Εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Ἡλείου «Ἐλευθερία» ἐδημοσιεύθη ἄρθρον, διὰ τοῦ ὁποῦ κατακρίνεται μία Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἰωαννίνων, διότι ἐπὶ τρεῖς κατὰ σειρὰν Κυριακὰς εἶχεν ὀρίσει ἐξετάσεις διὰ τοὺς φοιτητάς, καταγοῦσα τὴν Κυριακὴν ἀργίαν τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν φοιτητῶν καὶ παραθεωροῦσα, διὸ ἡ Κυριακὴ ἀργία εἶναι ὄχι

Ἐκκλησία Κρήτης

Κατόπιν παρακλήσεως τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐχειροτονήθη τὴν 3ην Ἀγούστου εἰς τὴν Ἱεράν Μοῆν Ἁγίας Τριάδος τῆς Χάλκης ἀπὸ τὸν Σχολάρχην τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Σεβ. Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως κ. Μάξιμον, σουλειτουργοῦντων καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἁγίων Ἀρχιερέων Εἰρηνοπόλεως Συμεῶν καὶ Κολωνίας Γαβριήλ, ὁ νέος Μητροπολίτης Κισάμου καὶ Σελίνου Νεκτάριος. Εἰς τὸ Ἱερόν Βῆμα παρέστησαν συμπροσευχόμενοι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. Μελίτων, ὁ Ροδοπόλεως Ἱερώνυμος, ὁ Πέργης Εὐάγγελος, ὁ Σεβασταίας Θεόκλητος. Μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐπηκολούθησε δεξιῶσις εἰς τὸ Συνεδρικὸν τῆς Σχολῆς, ὅπου προσεφώνησε τοὺς παρευρισκομένους ὁ νεοχειροτονηθεὶς Μητροπολίτης εἰπὼν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Πάλιν καὶ πολλάκις καὶ μυριάκις εὐχαριστῶ τὸν Ἁγιὸν Τριαδικὸν Θεόν, τὸ σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Κρήτης ποὺ μὲ ἀνύψωσαν εἰς τὸ σταυρικὸν Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα. Ἀπὸ τὸν Σταυρὸν ἡ θεὰ τοῦ κόσμου εἶναι θεὰ καθολικῆς ὁρατότητος. Ἡ βίωσις τοῦ Ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν γίνεται ζωοδόχος πηγὴ ἀνεκφράστου πνευματικῆς ἐμπειρίας. Ἡ θεολογία τῆς κενώσεως ποὺ μεταμορφώνεται ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν σὲ θεολογία τῆς δόξης, ὁ Ναζωραῖος ποὺ ὑπερλογικὰ ἀγιογραφεῖται σὲ βασιλέα τῆς δόξης, αὐτὴ δηλαδὴ ἡ λειτουργία τῆς μεταμορφώσεως τῆς κενώσεως, ἐπάνω στὸν Σταυρὸν, σὲ δοξολογία, εἶναι ὁ θεμέλιος λίθος ἐπὶ τοῦ ὁποῦ οἰκοδομεῖ ἡ Ἐπισκοπικὴ ἀξία τὴν δυναμικὴν τῆς καταξιώσεώς της. Αὐτὴ ἡ θέσις τῆς δόξης εἰς τὴν ἀδοξίαν, τῆς γνώσεως εἰς τὴν ἀγνωσίαν, τῆς καταλήψεως εἰς τὴν ἀκαταλήψιαν, τῆς λογικῆς εἰς τὸν ὕπνόν τῆς ἀλογίας ὑπῆρξε καὶ ἡ μόνιμος καὶ συνεχὴς ἐσταυρωμένη καὶ κενωτικὴ πορεία τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλη-

μόνον ἡμέρα ἀναπαύσεως καὶ ψυχαγωγίας, ἀλλὰ ἰδιαιτέρως καὶ μία ἡμέρα ἀφιερώσεως εἰς τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα καὶ εἰς ψυχικὴν ἀνάτασιν».

Ὡς παρατηρεῖται ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τοῦ ἀρθρογράφου, «οὐδεὶς σοβαρὸς λόγος ὑπάρχει νὰ ἐξετάζονται οἱ φοιτηταὶ μας ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς Κυριακὰς. Οὔτε ἔλλειψις χώρων ἐξετάσεων, οὔτε ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν ἐξεταζομένων φοιτητῶν, οὔτε ἡ δῆθεν ἐξυπηρέτησις τῶν φοιτητῶν, οὔτε ἄλλο τι εἶναι δυνατὸν νὰ δικαιολογήσῃ τὴν καταπάτησιν τῆς Κυριακῆς ἀργίας. Διαιτὶ λοιπὸν νὰ ἐξετάζονται οἱ φοιτηταὶ μας καὶ τὴν Κυριακὴν».

Τὸ δεδικαιολογημένον αὐτὸ ἐρώτημα θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπευθυνθῆ πρὸς τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν οὐ μόνον τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Σχολῆς τῶν Ἰωαννίνων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων Σχολῶν τῶν Ἀνωτάτων καὶ Ἀνωτέρων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων. Ἡ πνευματικὴ ἡγεσία γενικῶς τοῦ τόπου πρέπει νὰ δίδῃ τὸ παράδειγμα τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων τοῦ ἔθνους καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἰωάννου Ὁρ. Καλογήρου, τακτικού Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Παν)μίου Θεσ)κης, Γ' ἐν ὀλομελείᾳ συνδιάσκεψις τῆς μικτῆς Ὁρθοδόξο - Παλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Παλαιοκαθολικῆς. Εἰς τὰ πλαίσια καὶ τῆς γενικωτέρας κριτικῆς θεωρήσεως τῆς μέχρι τοῦδε πορείας τοῦ διαλόγου τούτου. Ἀνάτ. ἐκ τῆς «Κληρονομίας», τ. 11, τεύχ. Α'. Θεσ)κη 1979 (Πατρι:αρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν) (σ. 129 - 213. Περιοδικὸ «Κληρονομία»).

Τοῦ αὐτοῦ... Ἐνημερωτικὰ κείμενα: 1. Γ' ἐν ὀλομελείᾳ συνδιάσκεψις... ὀρθοδόξου καὶ παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. 2. Η' Διεθνὲς Μαριολογικὸν συνέδριον. Ἀνάτ. ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» τ. 62 (σ. 262-281). Θεσ)κη 1979.

1. Ὁ ἐν Θεσ)κη συνάδελφος ἀπὸ δεκαετιῶν παρακολουθεῖ τοὺς μετὰ τῶν ἑτεροδόξων «διαλόγους» τῆς Ἐλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ εἶναι γνώστης ὄλων τῶν

σας. Ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία «πάθει τὸ Πάθος μιμουμένη», ἐπὶ αἰῶνας τώρα μυσταγωγεῖ «ἐν τῇ δεσπονηρίῳ», βαπτίζει τοὺς δεσμοφύλακας καὶ βλέπει εἰς τὸ μυστήριον τῆς κενώσεώς της τὸ πλήρωμα τῆς θείας δόξης της. Τὰ θεοφύτευτα Αὐτῆς ἐπισκοπικὰ δένδρα εἶχον καὶ ἔχουν ὡς μεγίστην δόξαν, αὐτὸ τὸ φρόνημα καὶ τὴν συνείδησιν τοῦ αἰωνίου μαρτυρίου τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο οἱ κτύποι τῆς καρδιάς γίνονται: θούριο ποῦ ἔλαβαν τὸ σταυρικὸν Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα κάτω ἀπὸ τὴν σκιάν τοῦ Σταυροῦ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἐκ τῶν τιμίων χειρῶν Ἐπισκόπων - Μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Ἡ χειροτονία εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς ὑψίστην τιμὴν πέραν καὶ ὑπεράνω τῆς ὁποίας οὐδὲν δύναται νὰ νοηθῇ καὶ νὰ ὑπάρξῃ. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν εὐρίσκειται ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν περιφέρεια τῶν κεφαλῶν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διὰ τοῦτο πολλοὶ κεντυρίωνες μέχρι σήμερον τὸ λογιζέσθαι. Ὅμως ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Σταυροῦ συγχωρεῖ καὶ εὐλογεῖ τοὺς ρωμαίους στρατιώτας καὶ ὄλην τὴν σπεῖρα, ποῦ τὸ ἔχουν ρίξει: στίς φωνὰς καὶ τὰ ζάρια. Καὶ ὄχι μόνον εὐλογεῖ, ἀλλὰ καὶ διδάσκει μιὰ παναλήθεια ποῦ ὄλο τὸ χῶμα τῆς γῆς δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὴν σκεπάσῃ, ὅτι Ἐκκλησία καὶ Μαρτύριο εἶναι ἡνωμένα. Μιὰ Ἐκκλησία χωρὶς μαρτύριο εἶναι μιὰ Ἐκκλησία χωρὶς μέλλον. Διότι μετὸν διωγμὸν καὶ τὸ μαρτύριο ἠῤῥεξε πάντοτε τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἐκκλησία. Ἀλλὰ καὶ μαρτύριο ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀδιανόητο. Διότι μόνον ἐντός τῆς Ἐκκλησίας δημιουργεῖται μετὰ τὰ μυστήρια καὶ τὰ ἄλλα ἁγιαστικά μέσα, τὸ μαρτυρικὸ φρόνημα κάθε πιστοῦ.

Ἐπίσης διδάσκει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖο ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Σταυροῦ του, ποῦ εἶναι: «οὐρανοῦ ἰσοστάσιον», τὴν

ἐπὶ μέρους πτυχῶν τῶν ἀναγεννωμένων ἐν τοῖς διαλόγοις προβλημάτων. Μετὰ σαφηνείας καὶ καθαρᾶς ὀρθοδόξου σκοπιᾶς ἐπισημαίνει ἐκάστοτε τὴν οὐσίαν τῶν θεμάτων, βοηθῶν οὕτω τὴν τε ἐπίσημον Διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ἐπιστήμονας Θεολόγους καὶ τὸ ἐνδιαφερόμενον διὰ τὰ θέματα ταῦτα ὀρθόδοξον κοινόν. Ὁ Καθηγητῆς κ. Ἰω. Καλογήρου εἶναι δόκιμος συγγραφεὺς καὶ κάτοχος τῶν δογματικῶν διαφορῶν τῶν ἑτεροδόξων μετὰ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Αἱ πολυπληθεῖς μελέται αὐτοῦ, ἀναφερόμεναι εἰς προβλήματα τῆς Συμβολικῆς θεολογίας, ἀποτελοῦν ἐξαιρετὰ βοηθήματα γνώσεως τῶν θεολογικῶν ἀπόψεων τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς διαφώτισιν καὶ ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων.

2. Εἶχον καὶ ἄλλοτε παρακαλέσει τοὺς συναδέλφους καθηγητὰς καὶ τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν — Ἀθηνῶν καὶ Θεσ)κης —, ὅπως συντρέχουν τὸ ἔργον τοῦ Δ)γτοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Περιοδικῶν οὐ μόνον διὰ μελετῶν ἢ ἐπικαιρίων ἄρθρων, ἀλλὰ καὶ διὰ διδασκα-

σιωπῆν, ποῦ εἶναι ἡ ἐσχατολογικὴ γλῶσσα, ἡ γλῶσσα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Διὰ τοῦτο τὰ λόγια του δὲν εἶναι λόγια ἀνθρώπων, ἀλλὰ λόγος ζῶν καὶ μένων εἰς τὸν αἰῶνα. Δὲν ὀμιλεῖ λόγια, ἀλλὰ λόγον, δὲν διδάσκει διδασκαλίαν, ἀλλὰ διδασχῆν, καὶ μετὰ τὴν σταυρικὴν παρουσίαν του αὐτοαποκαλύπτει τὴν «ἐκείθεν συμμαχίαν» ἡς ἴσον οὐδέν». Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εὐρίσκειται ἐντός αὐτοῦ τοῦ κόσμου ὡς ἡ διακηρυχθεῖς τοῦ μέλλοντος κόσμου καὶ ἔχει: ὡς μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἀντανάκλασιν τῶν οὐρανίων πραγματικότητων ἐντός τῶν ἐπιγείων ὑδάτων. Διὰ τοῦτο ὅσοι: «ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμεν» εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πανσέπτου αὐτοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἔχομεν μεγίστην εὐθύνην διὰ τὴν ἀκοίμητον πνευματικὴν φωτοχυσίαν τοῦ Φαναρίου, ποῦ λάμπει περισσότερον καὶ ἀπὸ ἑπτὰ φυσικοὺς ἥλιους. Διὰ τοῦτο ὅτι, καὶ νὰ προσφέρωμεν, καὶ αὐτὴν προσέει: τὴν ζωὴν μας ὡς θυσίαν εἰς τὸ πανσεβάσμιο τοῦτο Κέντρο τῆς ὑπ' οὐρανὸν Ὁρθοδοξίας, πάλιν τὸ χρέος θὰ παρέμενεν ΧΡΕΟΣ».

Ἐν συνεχείᾳ ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα, τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Δημήτριον καὶ τὴν περὶ Αὐτὸν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Γέροντα Χαλκηδόνης κ.κ. Μελίτων καὶ τοὺς χειροτονήσαντας ἁγίους Ἀρχιερεῖς, ὡς καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, κατέληξε:

«Εὐχαριστῶ, πνεύματα προγόνων, ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς, σπαριασθέντα ἀρνία, εἰς δόξαν τοῦ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐσφραγισμένου πολυαγαπημένου Ἀρνίου, διότι ὑφάνατε τὸ σχέδιον τῆς χειροτονίας μου εἰς τὸν εὐλογημένον τοῦτον πάτριον τόπον, διὰ νὰ ἡμπορεῖτε καὶ σεῖς νὰ συλλειτουργεῖτε σήμερον μετὰ τῆς ἐπὶ γῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας καὶ νὰ με ἀναδείξετε κατὰ πνεῦμα καὶ κατὰ χάριν Χαλιτίτην...».

σιών έργων επιστημονικού θεολογικού ενδιαφέροντος, διότι είναι φύσει αδύνατον ὁ ὑποφαινόμενος νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν πληρότητα τῆς ἐνημερωτικῆς πληροφορήσεως τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ. Ἐὰν δὲ μηκύνεται ὁ χρόνος τῆς ἐμφανίσεως διδλοκρισίας τινὸς ἀξιολόγου ἔργου, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἀναπόδραστον πολυμέρειαν τοῦ ἔργου τοῦ Δ) ντοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Περιοδικῶν.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

ΕΛΛΗΝΙΚΑ. Φιλολογικόν, ἱστορικόν καὶ λογογραφικόν περιοδικόν σύγγραμμα. Διευθύνται τῆς συντάξεως: Ν. Κονόμης, Δ. Λυπουρλής, Ἀντ. Ταχιάος, Καθηγητὰ τοῦ Παν)μίου Θεσ)νίκης. (Δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν), τόμ. 31ος, τεύχος 2ον, Θεσ)κη, Λεωφόρος Βασιλ. Σοφίας 4, 1979 σσ. 293-579.

Τὸ διεθνoῦς κύριον Περιοδικόν «Ἐλληνικὰ», τοῦ ὁποῦ ἐπὶ ἔτη κατεῖχε τὴν διεύθυνσιν ὁ ἀείμνηστος συνάδελφος Νικ. Ἀνδριώτης, συνεχίζει τὴν ἐκδοτικὴν του πορείαν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου. Τὴν επιστημονικὴν σοβαρότητα τῶν δημοσιευομένων ἐν τῷ ἀνά χειρας τεύχει, ἐμφαίνει ὁ πύναξ τῶν περιεχομένων, ἔχων οὕτω: I. Chalkia, Fonctions narratives et substitutions dans le Cyclope d' Euripide (293 - 315). Ν. Κ. Πετρόχειλου, Ἄγνα καὶ Ἰστούργα: ἀφοσίωση καὶ καταστροφή (316-331). Α. Μ. Τρομάρα, Catulus, 32.1 (332-341). Τ. D. Papanghelis, Lucretius III. 961-962 Once More (342-349). Δ. Α. Χρηστίδης, Λουκιανὸς στὸ Cymbeline τοῦ Shakespeare (350-357). Α. Σακελλάρειδου - Σωτηριάδης, P. Lond. 193 (verso) (358/67). Η. Eideneier. Ein byzantinisches Kalendergedicht in der Volkssprache (368-419). Θ. Π. Κωστάκης, Παρατηρήσεις στὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν Φούρνων (Ἰκαρίας) (420/52). Δ. Γ. Θέμελες, Ἡ μουσικὴ συλλογὴ ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ὁθωνα τῆς Ἑλλάδας (453/81). — Σύμμεικτα (482-503), Βιβλιοκρισίαι (504/60), Νεκρολογίαι (561/66), Resumés - Περιλήψεις (567/73).

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ἐπετηρίαις Ἰατρικῆς Σχολῆς Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Α' - 1975. Εἰς Μνήμην Καθηγητοῦ Βασιλείου Μαλάμου. Ἀθήναι 1976, σ. 543.

1. Ὁ τῶν κατωτέρω γραμμῶν συντάκτης δὲν εἶναι ἰατρός. Ἐπομένως ἀδυνατεῖ νὰ εἰσέλθῃ εἰς κρίσεις τῶν ἐν τῷ ἔγκῳδε τόμῳ τῆς «πρώτης» ἀνά χειρας ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Τὸ ὅτι ὅμως ἡ Ἐπετηρίς ἀφιερoutai εἰς Μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεραπευτικῆς Κλινικῆς Βασιλείου Μαλάμου τοῦ ἀνεγνωρισμένου καὶ διεθνῶς ὡς δεινοῦ ἐρευνητοῦ ἐπιστήμονος, μὲ ὑποχρεοῖ νὰ παρουσιάσῃ τὸν παρόντα τόμον τῆς Ἐπετηρίδος, διότι φιλικὸι συναδελφικὸι δεσμοὶ παλαιόθεν μὲ συνέδρον μὲ τὸν προῶρος ἐκλιπόντα ἀοίδιμον ἄνδρα.

2. Ἡ ἐν Προλόγῳ ἔξαρχαις τῆς ἀξίας παντὸς ἐγκωμίου προσωπικότητος τοῦ Καθηγητοῦ Βασιλείου Μαλάμου εἶναι περιεκτικὴ μὲν, ἀλλὰ καὶ μεστὴ ἐννοιῶν. Ἡ 35ετής ἐπιστημονικὴ του προσφορά καὶ τὸ πλήθος τῶν μαθητῶν του εἶναι οἱ ἀφευδαῖς μάρτυρες τῆς προσφορᾶς του εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸν κλάδον τῆς εἰδικότητός του. Γλαφυρὸς διδάσκαλος, ὀργανωτῆς ἄριστος τῆς Κλινικῆς του, ἐπιστήμων μὲ κριτικὴν δεινότητα καὶ ἀκάματον φιλεργίαν, γνώστης ὄλων τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ἀκέραιος καὶ εἰλικρινῆς μετὰ πατριαρχικῆς εὐγενείας, φίλος εἰλικρινῆς καὶ ἄνθρωπος ἀληθῆς, ἠτύχησε ν' ἀποκτήσῃ φίλους ἡμετέρους τε καὶ ξένους καὶ οὐ μόνον ἐκ τοῦ περιόλου τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ἐκ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν καὶ μάλιστα ἐξ ὄλων τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων.

3. Αἱ μελέται καὶ τὰ ἄρθρα τοῦ ἀφιερωτικοῦ τόμου τῶν συναδέλφων τοῦ τιμωμένου, ἡμετέρων τε καὶ ξένων, ἀποτελοῦν ἀξολογωτάτας συμβολὰς ἐπὶ πολλῶν πεδίων τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης. Ἡ Ἰατρικὴ Σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ οἱ συμμετασχόντες ἐπιστήμονες εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἀνά χειρας ἀφιερωτικῆς «πρώτης» Ἐπετηρίδος τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς εἰς Μνήμην τοῦ προῶρος καὶ ἀδοκῆτως ἐκλιπόντος Καθηγητοῦ Βασιλείου Μαλάμου εἶναι ἄξιοι συγχαρητηρίων. Ὁ δὲ τὰς γραμμὰς ταύτας χαράσων εὐχεται ὅπως ὁ καλὸς φίλος εὖρη τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ ὑπερπέραν ἀνάπαυσιν ἐν μέσῳ τῶν ἀγγελικῶν διακόσμων, παραμένῃ δ' ἑσαεὶ ἡ Μνήμη Αὐτοῦ ὡς ὑπόδειγμα ἐπιστημονικῆς δράσεως.

4. Ὁ φίλος τῷ ἀλησιμονήτῳ φίλῳ ταῦτα ἀντιδωροῦμενος ἔγραψεν.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Προκειμένου να πληρώσωμεν τὰς κενὰς Διοικητικὰς θέσεις τῶν Ίερῶν Ναῶν α) Ἀγ. Γεωργίου Μακρακώμης καὶ β) Κάτω Τιθορέας Λοκρῶδος, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ίερῶν Κανόνων καὶ τῆς κειμένης Νομοθεσίας «περὶ Ίερῶν Ναῶν, ἑνοριῶν καὶ ἐφημερίων» προβλεπόμενα προσόντα, ἕως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Αἰμίᾳ τῇ 27ῃ Ἰουνίου 1980

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἡλείας καὶ Ὠλένης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 «περὶ Ίερῶν Ναῶν, ἑνοριῶν καὶ ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κάτωθι κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικά 1) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου, Ἀετοράχης Βάρδας, 2) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Φωναϊτικῶν Λετρίνων, 3) Ἱ. Ναοῦ Προφήτου Ἡλία Κέντρου Πηνειάς, 4) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου Πουρναρίου - Πελοπίου, 5) Ἱ. Ναοῦ Προφήτου Ἡλία Κουζουλίου Πόργου, 6) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου Πόθου Λάλα, 7) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Μακροπόλου Ὀλγας - Τραγανοῦ, 8) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου Μακράρακα Ἀχαΐας.

Ἐν Πύργῳ τῇ 16ῃ Ἰουλίου 1980

† Ὁ Ἡλείας ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Σερβίων καὶ Κοζάνης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ίερῶν Ναῶν, ἑνοριῶν καὶ ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ίερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, πρὸς ἀλύψιν τῆς Γ' κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Κοζάνης, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζομένων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Κοζάνῃ τῇ 22ᾳ Ἰουλίου 1980

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ίερῶν Ναῶν, ἑνοριῶν καὶ

ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ίερῶν Ναῶν α) Ἀγίου Δημητρίου εἰς τὸν συνοικισμὸν Δαφνοῦλας τῆς Κοινότητος Νέου Ἀργυρίου καὶ β) Ἀγίας Τριάδος Ἰόρνου Εὐρυτανίας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, νὰ προδῶμεν εἰς τὴν ἀνακλήρῳσιν τῶν υποψηφίων τῶν ἐν λόγῳ κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Καρπενησίῳ τῇ 1ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν, ἑνοριῶν καὶ ἐφημερίων, ὡς ἐτροποποιήθη, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς ἐφημεριακὰς θέσεις: 1) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Τριάδος Βουτσαρά Μεγαλοπόλεως, 2) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγ. Μαρίας Ἀναξερτοῦ Μεγαλοπόλεως, 3) Ἱ. Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου Βρυσοῦλες Μεγαλοπόλεως, 4) Ἱ. Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου Γραικοῦ Μεγαλοπόλεως, 5) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Ἐκκλησιολέως Μεγαλοπόλεως, 6) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Γεωργίου Καλυθίων Μεγαλοπόλεως, 7) Ἱ. Ναοῦ Γεν. Θεοτόκου Ἄνω Καρυῶν, 8) Ἱ. Ναοῦ Τιμ. Προδρόμου Κασιμπαλι Μεγαλοπόλεως, 9) Ἱ. Ναοῦ Γεν. Θεοτόκου Λυκαίου Μεγαλοπόλεως, 10) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου Μεγαλοπόλεως, 11) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου Σουλαρίου Μεγαλοπόλεως, 12) Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Γεωργίου Χρούσης Μεγαλοπόλεως, 13) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Χωρεμίου Μεγαλοπόλεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, νὰ προδῶμεν εἰς τὴν ἀνακλήρῳσιν υποψηφίων, πρὸς πληρῶσιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Δημητσάνῃ τῇ 4ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς κειμένας διατάξεις «περὶ ἐκλογῆς ἐφημερίων» καὶ προτιθέμενοι νὰ προδῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ίερῶν Ναῶν: 1) Κοιμησεως Θεοτόκου Εὐάνδρου Μαντινείας, 2) Ἀγίου Γεωργίου Πιάνας Μαντινείας, 3) Ἀγίας Τριάδος Ἀγριακῶνας Μαντινείας, 4) Ἀγίου Νικολάου Ἀλέας Μαντινείας, 5) Ἀγίου Γεωργίου Μαυρικίου Μαντινείας, 6) Ἀγίου Νικολάου Μαγούλας Μαντινείας, 7) Ἀγίου Βασιλείου κοινότητος Ἀγίου Βασιλείου Μαντινείας, 8) Ἀγίου Ἀθανασίου Καμαρίου Μαντινείας, 9) Ἀγίου Νικολάου Λυκοχίων Μαντινείας, 10) Ἀγίου Γεωργίου Παρθενίου Μαντινείας, 11) Ἀγίου Δημητρίου Ἀραχαμιτῶν Μαντινείας, 12) Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Ψηλῆς Βρύσης Μαντινείας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν νενομισμένων δικαιολογητικῶν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Τριπόλει τῇ 5ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ζιχνών και Νευροκοπίου

*Έχοντας υπ' όψει τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 590/1977, «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἀγίου Δημητρίου Κάτω Νευροκοπίου καὶ β) Ἀγίου Παντελεήμονος Γαζώρου, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διὰ τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τῆς Ἐφημερίδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἰτήσεις μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν.

Οἴκοθεν νοεῖται, ὅτι θὰ προτιμηθῶσιν οἱ ἔχοντες Πτυχίον Θεολογικῆς Σχολῆς ἢ καὶ Φιλοσοφικῆς.

Εἰδρόδεκτοι δὲ καὶ οἱ διορισμένοι Θεολόγοι Καθηγηταὶ ἢ καὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ διορισθῶν παραλλήλως εἰς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν. Δεκτοὶ δὲ εἶτε ἔγγαμοι εἶτε ἄγαμοι. Διατίθεται δι' ἀμφοτέρωθεν τὰς περιπτώσεις δωρεὰν ἀρίστη κατοικία. Ὁ ἐκ τῆς Νοτίου Ἑλλάδος καταγόμενος θὰ ἔχη ἐπιπλέον Ἐπίδομα 500)ο ἐπὶ τοῦ βασικοῦ του μισθοῦ. Ἐπιτρέπομεν δὲ καὶ τὴν χρῆσιν Ι.Χ. αὐτοκινήτου διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ πολλαπλοῦ πνευματικοῦ ἔργου.

Ἐν Κ. Νευροκοπίῳ τῆ 6ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ίερά Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως

*Έχοντας υπ' όψει τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 817/1978 (Φ. Ε.Κ. 170, Α', 8-10-1978) «Περὶ ρυθμίσεως ἐνίων ἑκπαιδευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων», ὡς καὶ τὸ Προεδρικὸν Διάταγμα 582/1980 (Φ.Ε.Κ., 158, Α', 11-7-1980) «Περὶ κατανομῆς θέσεων ἱεροκλήρων εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἀποφασίζομεν ὅπως προκηρῶμεν διὰ τῆς παρούσης τὴν πλήρωσιν τῶν δύο κενῶν θέσεων ἱεροκλήρων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων προβλεπόμενα προσόντα ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ δικαιολογητικῶν, ἵνα προβῶμεν εἰς τὰς περαιτέρω ὑπηρεσιακὰς ἐνεργείας πρὸς τοποθέτησιν των.

Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει τῆ 10ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Προκειμένου νὰ πληρωθῇ ἢ διὰ τῆς ἀπὸ 22.3.1980 Ἀποφάσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 158) 11.7.80 ΦΕΚ τεύχος Α', συσταθεῖσα τρίτη (Γ') θέσις Ἱεροκλήρου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦνται οἱ ἔχοντες τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα κληρικοί, ὅπως ἐντὸς εἴκοσι (20) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἐν Σπάτῃ, τῆ 16ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

*Έχοντας υπ' όψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 53 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ

καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά, ἵνα καταλάβωσι μίαν τῶν κάτωθι ὀργανικῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Μητροπολιτικοῦ - Καθεδρικοῦ Ἱ. Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Σπάτων, 2) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Μαρικοπούλου - Μεσογαίων, 3) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Χριστοφόρου Πικερμίου Ἀττικῆς, 4) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Θεοδώρων Πέτα Κουδαρᾶ Ἀττικῆς.

Ἐν Σπάτῃ, τῆ 16ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἄρτης

*Έχοντας υπ' όψει: 1) τὰ ἀρθρα 1 καὶ 2 τοῦ Ν.Δ. 1398/1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων», 2) τὴν ὑπ' ἀριθ. 204 καὶ ἀπὸ 23-11-1973 ἀπόφασιν ἡμῶν «περὶ συστάσεως δέκα (10) ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἄρτης» μειωθεισῶν εἰς ἕξ (6) διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 461/30-3-1976 ἐγγράφου ἡμῶν πρὸς τὴν Ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ 3) τὸ ἀρθρον 33 παρὰ γρ. 2 καὶ 3 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως Διακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Παντοκράτορος Ἄρτης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω διατάξεων προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων διὰ τὴν ὡς ἂνω θέσιν.

Ἐν Ἄρτῃ τῆ 20ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Ἄρτης ΠΝΑΤΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κυθήρων

*Έχοντας υπ' όψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἀγίας Τριάδος Ἀλεξανδράδων, 2) Ἀγίου Μύρωνος Ἀντικυθήρων, 3) Ἀγίου Νικήτα Καλάμου, 4) Ἐσταυρωμένου Πιτσιανίτικων, 5) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἄνω Λειβαδίου, 6) Μεταμορφώσεως Σωτήρος Κεραμωτοῦ, 7) Ἀγίας Εἰρήνης Κατουνίου, 8) Ἀγίας Τριάδος Μητάων, 9) Ἀγίας Ἐλέσης Πούρκου, 10) Τιμίου Προδρόμου Στραποδίου τῆς καθ' ἡμᾶς Μητροπόλεως ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων τῶν ἐν λόγῳ κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων.

Ἐν Κυθήροις τῆ 20ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Κυθήρων ΙΑΚΩΒΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Χαλκίδος

*Έχοντας υπ' όψει: 1. Τὸ ὑπ' ἀριθμ. 1398) 73 ΝΔ «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ.», 2. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 404) 74 ἀπόφασιν ἡμῶν «περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων», 3. Τὸν ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων Ἱεροδιακόνων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: Εὐαγγ. Θεοτόκου Ἀμαρύνθου, Ἀγίων 12 Ἀπο-

στόλων Ν. Ἀρτάκης, Ἁγίου Δημητρίου Χαλκίδος, Κοιμήσεως Θεοτόκου Βασιλικῶν, Ἁγίων Ἀναργύρων Λουτρῶν Αἰδηψοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χαλκίδι, τῆ 21ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ρεθύμνης καὶ Αἰλοποτάμου

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προσῶμεν εἰς ἀνακλήρῳσιν ὑποψηφίῳ πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Κοιμήσεως Θεοτόκου τῆς ἐνορίας Κράνας Μυλοποτάμου, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ρεθύμνῃ τῆ 9ῃ Αὐγούστου 1980

† Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αἰλοποτάμου ΤΙΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου

Λαθόντες ὑπ' ὄψει τὸν Ν. 673) 77, τὸν ὑπ' ἀρ. 2) 69 Κανονισμὸν καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 434) 1977 ἡμετέραν Ἀπόφασιν καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα καὶ ἐπιθυμοῦντας νὰ καταλάβωσι τὰς ὀργανικὰς θέσεις Διακόνων: 1) Ἱ. Ν. Ἁγ. Ἀθανασίου - Κύμης καὶ 2) Ἱ. Ν. Ἁγ. Τριόδου - Κονιστρῶν ὅπως ὑποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, τὰ σχετικὰ δικαιολογητικὰ.

Ἐν Κύμῃ τῆ 1ῃ Σεπτεμβρίου 1980

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Οἰκουμηνικὸν Πατριαρχεῖον

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀνακοινῶται, ὅτι ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Σηπτοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχεῖου προέδρῃ εἰς τὴν ἐκ τοῦ Ἱερατικοῦ βαθμοῦ καθαίρεσιν τῶν ἐκ τῶν Κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος α) Οἰκονόμου Εἰρηναίου Ἀρσενιάδου καὶ β) Πρεσβυτέρου Δημητρίου Φουρτουναῖ.

Εἰς τὸ Ὁρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης ζητοῦνται ἐπιμεληταί.

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ὁρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης ζητεῖ ἐπιμελητὰς διὰ τοὺς τροφίμους του καὶ προσκαλεῖ ὅσους ἐπιθυμοῦν νὰ ὑποβάλωσι τὰς αἰτήσεις των εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Ἰδρύματος, (Βουλιαγμένη — στάσις Λαμιῶς — Τηλ. 8961.957) μὲ ἀντίγραφα πιστοποιητικῶν ποῦ θὰ ἀναφέρονται εἰς τὰ προσόντα των, προϋπηρεσίαν κ.λπ. Ἡ ὄπηρεσία τῶν ἐπιμελητῶν προϋποθέτει παραμονὴν των εἰς τὸ Οἰκοτροφεῖον τοῦ Ἰδρύματος. Προτιμῶνται οἱ ἔχοντες γνώσεις παιδαγωγικὰς. Προθεσμία ὑποβολῆς αἰτήσεων μέχρι 15ῃς Σεπτεμβρίου.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

+ Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

+ Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΒΑΡΝΑΒΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἑσωτερικῶς: Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικῶς: Δολλάρια 15 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μακ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Μήνυμα πρὸς τοὺς πολυτέκνους.

Κων. Γ. Μπόνῃ, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ἡ Σπουδάζουσα Νεότης. Μάθησις καὶ Βιβλίον.

Ἡ συγχρότῃσις τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων Μέλλῃ—Σύνδεσμοι τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν.

Ἡ Δ. Ι. Σύνοδος τῆς 124ῃς Περιόδου (φωτογραφία).

Σεβ. Μητροπ. Κίτρους Βαρνάβα, Περὶ τὰς συγχρόνους ἐκκλησιαστικὰς ἑλληνοβουλγαρικὰς σχέσεις.

Σεβ. Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Χρονικὸν τῆς ἐπιαναφορᾶς τοῦ Σταυροῦ τοῦ Μαρτυρίου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Πάτρας.

Σεβ. Μητροπ. Μύρων Χρυσοστόμου, Τὰ ρεαλιστικὰ ὀρθόδοξα πλαίσια τοῦ Διαλόγου.

Κων. Γ. Μπόνῃ, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὁμοτ. Καθηγ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴ τοῦ Πολυκάρπου Σμύρνης καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γενόμενα προβλήματα.

Γεωργίου Λιλαίου, Εἰδικὰ θέματα ἐκ τῆς δικονομίας τῆς ἐκκλησ. δίκης (γνωμοδότησις).

Γεωργίου Θ. Πρίντζιπα, Ἡ ἀντισυνταγματικότης τῆς πρὸς ὀρκοδοσίαν ὑποχρέωσιν τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ.

Παρατηρήσεων στήλῃ.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθήναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ. 710.73

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.